

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2

ดำเนินการโดย
ดร.ดิเรก พรสีมา ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์
ผศ.ดร.รัฐกรณ์ คิดการ ประธานสภาคณบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
และคณะทำงานโครงการ

โครงการวิจัยภายใต้ความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ
เพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น
ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
สิงหาคม 2562

รายชื่อคณะวิจัย กลุ่มคนบตี

ตามคำสั่ง สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ 007/2561 และสัญญา
โครงการวิจัยเลขที่ RDG6140024

- 1) คณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว. ที่ปรึกษา
- 2) ดร.ดิเรก พรสีมา ประธานกรรมการ ชุดที่ 1
ประธานที่ประชุมคนบตีคณะครุศาสตร์ /คนบตีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐกรณ์ คิดการณ ประธานกรรมการ ชุดที่ 2
ประธานสภาคนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารณา โกวิทยางกูร กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคเหนือ
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ญัฐชัย จันทชุม กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานบน
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 6) รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉัตร ปะโคทั้ง กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานล่าง
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันออก
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 8) ดร.มิตาภาณี พุ่มกล่อม กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันตก
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- 9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถนอม เลขาพันธ์ กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคใต้
คนบตีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 10) รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวดี มณีโชติ กรรมการและเลขานุการ
ผู้ช่วยคนบตีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- 11) อาจารย์วิฑเอก สว่างจิตร กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ผู้ประสานงานความร่วมมือ มรภ.-สกว.

คณะกรรมการ

ตามคำสั่ง ที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศีกษาศาสตร์ และวิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ 002 /2561

1.1	รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวต์ มณีโชติ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	หัวหน้าคณะกรรมการ
1.2	อาจารย์ศุภมัย พรหมแก้ว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	รองหัวหน้าคณะกรรมการ
1.3	อาจารย์ ดร.สุจิตรา ปันดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะกรรมการ
1.4	อาจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะกรรมการ
1.5	อาจารย์เบญจมาศ พุทธิมา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะกรรมการ
1.6	อาจารย์ ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะกรรมการ
1.7	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ทิพย์ชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะกรรมการ
1.8	อาจารย์ ดร.ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะกรรมการ
1.9	อาจารย์พัชรียา อัคราศรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะกรรมการ
1.10	อาจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ สวัสดิ์ไธสง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	คณะกรรมการ
1.11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชานนท์ ไชยทองดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	คณะกรรมการ
1.12	อาจารย์ ดร.รัชนิเพ็ญ พลเยี่ยม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	คณะกรรมการ
1.13	อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	คณะกรรมการ
1.14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัทรพงษ์ ยิ่งดำเนิน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	คณะกรรมการ
1.15	อาจารย์ ดร.กัณฑ์นิษฐา ธนัชรพวงค์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	คณะกรรมการ
1.16	อาจารย์ประภาช วิวรรณมงคล	คณะกรรมการ

	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	
1.17	อาจารย์ศึกษา เรืองดำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
1.18	อาจารย์ ดร.นิษฐารัตน์ ณ นคร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	คณะทำงาน
1.19	อาจารย์ ดร.อารี สาริปา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
1.20	อาจารย์อรนุช สมประสิทธิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	คณะทำงานและเลขานุการ
1.21	อาจารย์วิทเอก สว่างจิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง / ผู้ประสานงานความร่วมมือ มรภ.-สกว.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

คำนำ

พันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือผลิตและพัฒนาครูซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งมีการดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการด้านการผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยและจากแหล่งทุนภายนอก ในช่วง 20 ปีนี้ มีการวิจัยด้านการผลิตและพัฒนาครูที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และภาคีเครือข่าย นำไปสู่พัฒนาการด้านการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์หนึ่งคือ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อท้องถิ่น จึงเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏดำเนินการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน โดยใช้แนวคิดจากผลการวิจัย Teacher Coaching และเพาะพันธุ์ปัญญา มาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 2 ปี

บัดนี้ คณะทำงานได้ดำเนินการวิจัยในปีที่ 2 เสร็จสิ้นแล้ว ได้ประมวลข้อมูลจัดทำชุดความรู้จากการวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ที่ได้ดำเนินการวิจัยตามแนวคิดดังกล่าวในกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 โดยสังเคราะห์ผลการดำเนินงานวิจัย และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ความรู้จากการถอดบทเรียนผ่านประสบการณ์ในกระบวนการวิจัย และการสังเคราะห์กระบวนการยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลไกความร่วมมือทำให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

คณะทำงานโครงการวิจัยปีที่ 2

พฤษภาคม 2562

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ปีที่ 2 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนทั้งด้าน นโยบาย งบประมาณ และ กำลังใจในการดำเนินงานวิจัย ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณวิจัย ความคิดและกำลังใจจากผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งยังสนับสนุนด้านการประสานงานและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ เพื่อให้คณะทำงานวิจัยเห็น แนวทางในการดำเนินการวิจัยที่ชัดเจน จนสามารถดำเนินการวิจัยในปีที่ 2 สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ รับผิดชอบที่เป็นประธานคณะทำงานระดับภูมิภาคควบคู่กับบทบาทการเป็นคณะทำงานระดับมหาวิทยาลัยในปีที่ 2 ที่ได้ดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำรายงานระดับภูมิภาคจนสำเร็จสมบูรณ์ทั้ง 4 ภูมิภาคจนนำมาสู่การลงเคราะห์และเรียบเรียงเป็นรายงานในระดับประเทศฉบับสมบูรณ์

ท้ายนี้ การดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 จะสำเร็จมิได้ หากขาดความร่วมมือจากผู้บริหาร คณาจารย์ และ นักศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 32 แห่งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยครั้งนี้โดยได้เข้าร่วมพัฒนาตนเองและประยุกต์ ความรู้ความเข้าใจที่ดีไปสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ จนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ คณะทำงานโครงการวิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะทำงานโครงการวิจัยในปีที่ 2 หวังว่าผลการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้สามารถสนองเจตนารมณ์ของที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในการพัฒนา และ ขยายผลกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพตามความเหมาะสมต่อไป

คณะทำงานโครงการวิจัยปีที่ 2

พฤษภาคม 2562

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

“การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)” ปีที่ 2

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาขึ้นจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการผลิตบัณฑิตครู จึงเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏดำเนินการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยใช้ผลการวิจัยจากเพาะพันธุ์ปัญญาด้วยโครงงานฐานวิจัย ร่วมกับ Teacher Coaching ซึ่งเป็นแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้นำมาใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้เกิดระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยออกแบบปฏิบัติงานร่วมกับคณะผู้ผลิตครู คณะร่วมผลิตครู ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเครือข่ายในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง โดยดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู ด้วยการจัดการความรู้และถอดบทเรียน สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย และให้นักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการในระยะที่ 1 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) โดยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน และพัฒนาบัณฑิตครูพร้อมทั้งเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฝึกใช้ในวัดกรรมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นกับนักเรียนของตนเอง โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็น “โค้ช” ที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ความรู้ระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูจากการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปขยายผล ด้วยการสร้างความเข้าใจร่วมกับบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในคณะผู้ผลิตและคณะร่วมผลิตครู ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การพัฒนาครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยง มีความต่อเนื่องในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ต่อไป

คำถามการวิจัย

<p>ปีที่ 1</p> <p>1.กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บุคลากรแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ให้นักศึกษาครู ปี 4 คืออะไร</p> <p>2.ตัวชี้วัด (คุณลักษณะและสมรรถนะ) การประเมินผล “การเรียนรู้” โดยบุคลากรแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาครู ปี 5 คืออะไร</p>	<p>ปีที่ 2</p> <p>1. ระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching ควรเป็นอย่างไร</p> <p>2. กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถาน การณ์จริง ในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่ง การเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) ควรเป็นอย่างไร</p> <p>3. ชุดความรู้จากการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยอะไรบ้าง</p> <p>4. กลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนควรเป็นอย่างไร</p>
---	---

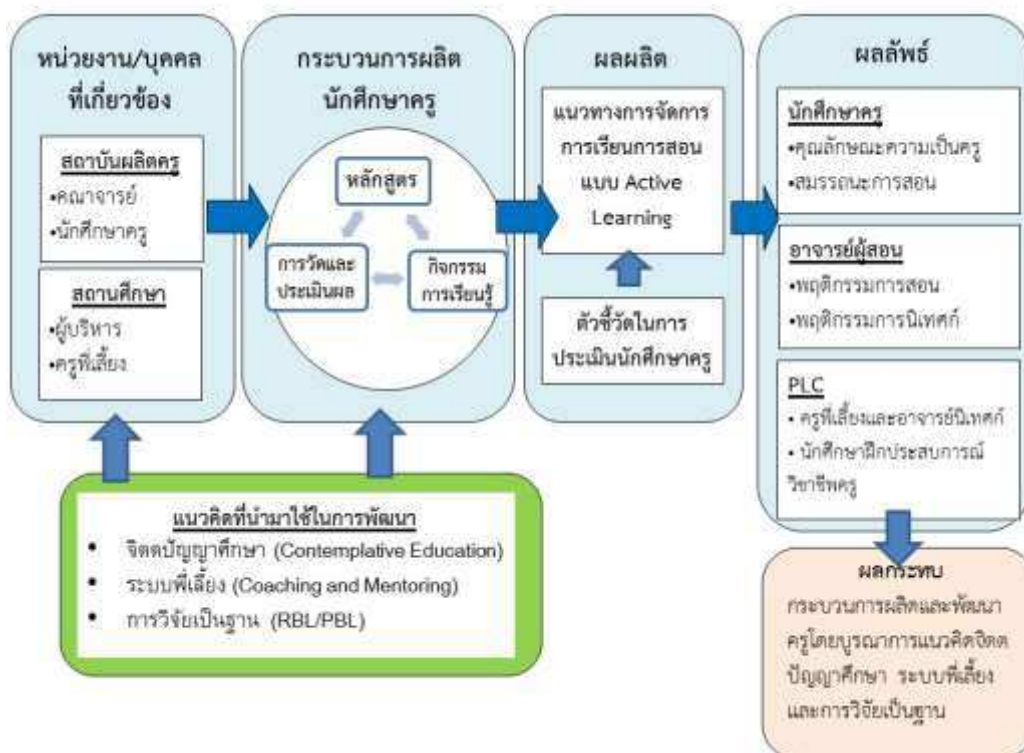

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

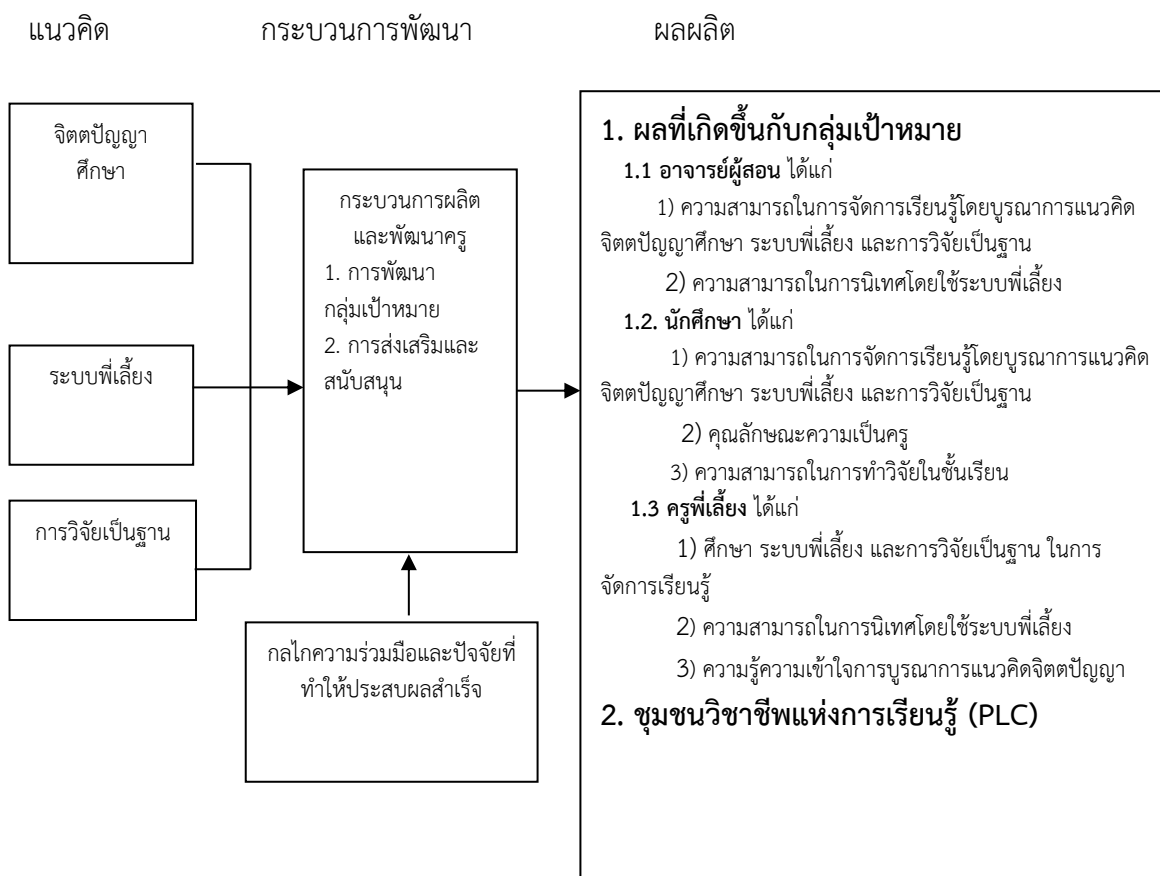
<p>ปีที่ 1</p> <p>1. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย(RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ให้กับนักศึกษาครู ปี 5</p> <p>2. เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผล “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา แบบเสริมพลังการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ปี 5</p>	<p>ปีที่ 2</p> <p>1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน</p> <p>2. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC)</p> <p>3. เพื่อถอดองค์ความรู้และ KM จากกลุ่มที่เข้าโครงการ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ</p> <p>4. เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครู ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน</p>
--	--

กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

กรอบแนวคิดการวิจัยปีที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัยปีที่ 2

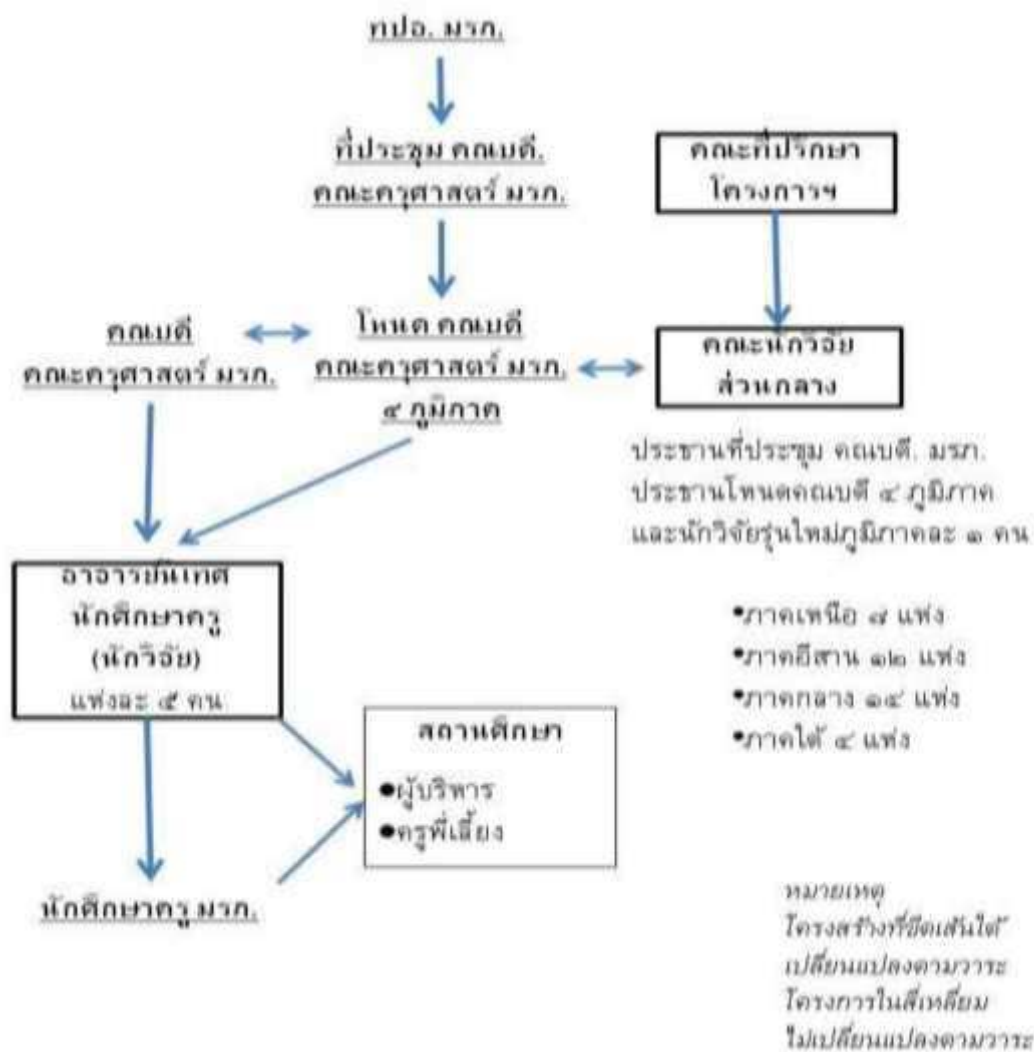

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิต

และพัฒนาครูโดยบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครู
 ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 1-2

กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ และโครงสร้างการทำงาน		
กลุ่มเป้าหมาย	ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู	ระยะที่ 2 การถอดองค์ความรู้การพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครูศาสตร์/คณะศึกษา ศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ	ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สมัครใจในการพัฒนา 34มหาวิทยาลัย ทั่วประเทศ 50 คน รวมประมาณ 1,700 คน	ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยละ 50 คน
อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู	จำนวน 34 มหาวิทยาลัย ทั่วประเทศ 5 คน รวมประมาณ 170 คน	จำนวน 32 มหาวิทยาลัย ทั่วประเทศ 5 คน รวมประมาณ 160 คน
ครูพี่เลี้ยง	ไม่มี	มี
ผู้ดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	ไม่มี	มี
ระยะเวลาดำเนินการ	ปีที่ 1 มิถุนายน 2559 - สิงหาคม 2560	ปีที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561 – พฤษภาคม 2562
โครงสร้างการทำงาน	<p>ปีที่ 1 แบ่งเครือข่ายคณะครุศาสตร์เป็น 4 ภูมิภาค ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ภาคเหนือมี 8 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2) ภาคกลางมี 12 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 3) ภาคอีสานมี 10 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 4) ภาคใต้มี 4 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 	<p>ปีที่ 2 แบ่งเครือข่ายคณะครุศาสตร์เป็น 6 ภูมิภาค ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ภาคเหนือมี 8 มหาวิทยาลัยผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2) ภาคกลางตะวันออกมี 7 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 3) ภาคกลางตะวันตกมี 4 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 4) ภาคอีสานบนมี 5 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 5) ภาคอีสานใต้มี 5 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 6) ภาคใต้มี 3 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

โครงสร้างการทำงานและประสานงานการดำเนินงานในปีที่ 1 แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างการทำงานและการดำเนินการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครู ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบ่มเพาะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญา ให้ครูของครู นักศึกษาคู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านการวิจัยเป็นฐาน มีการพัฒนาการเรียนการสอน และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาคู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่าย กัลยาณมิตร

สร้างการเปลี่ยนแปลง และปฏิรูปในระบบผลิตครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู จนเกิดความเข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC)

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยปีที่ 2

การดำเนินการวิจัยในปีที่ 2 เป็นการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และการวิจัยเป็นฐาน (RBL) เรียกชื่อย่อว่า “CCR” ไปใช้พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1) ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยการบูรณาการ CCR และ ดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณาบดีคณะครุศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2) ประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณาบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2. ขั้นศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์

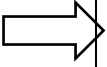
1) ทบทวนเอกสารหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบูรณาการ CCR

2) วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดการบูรณาการ CCR

3) ทบทวนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวคิดการบูรณาการ CCR

4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ได้จากอาจารย์นิเทศก์ผ่าน 4 ภูมิภาค กิจกรรมดำเนินงานและผลผลิตในแต่ละระดับ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

กิจกรรมดำเนินงานและผลผลิต ปีที่ 2

ระดับ	กิจกรรมดำเนินงาน		ผลผลิตปีที่ 2
ประเทศ	สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับภูมิภาค		<ul style="list-style-type: none"> ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR (มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ.6) (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของ นักศึกษาคู

ภูมิภาค	พัฒนาคณาจารย์และนักวิจัย	➡	<ul style="list-style-type: none"> • พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ • กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับ ภูมิภาค (มคอ.3/มคอ.4 และ มคอ.5/มคอ.6)
	PLC ประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	➡	<ul style="list-style-type: none"> • ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับภูมิภาค • (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
คณะครู ศาสตร์	ส่งเสริมคณาจารย์และนักวิจัย	➡	<ul style="list-style-type: none"> • พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ แบบ Active Learning
	PLC ประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	➡	<ul style="list-style-type: none"> • ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับคณะ
ชั้นเรียน	พัฒนาครูพี่เลี้ยง	➡	<ul style="list-style-type: none"> • กระบวนการพัฒนาครูพี่เลี้ยง
	ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการ CCR	➡	<ul style="list-style-type: none"> • พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning • พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการดำเนินการวิจัยปีที่ 2

ผลการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR ปีที่ 2 สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เพิ่มขึ้นเมื่อผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR

2. ความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงของอาจารย์นิเทศก์ (คะแนนเฉลี่ย 4.25) สูงกว่าครูพี่เลี้ยงเล็กน้อย(คะแนนเฉลี่ย 4.16)

3. นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด รองลงมาคือมีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจาในการชื่นชม และเห็นคุณค่าของตนเอง

4. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการCCRของนักศึกษาครูเพิ่มขึ้นจากระดับปาน

กลางมาอยู่ในระดับมาก หลังจากผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รองลงมาคือด้านการใช้สื่อ/ทรัพยากร สนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

5. ด้านความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา อยู่ในระดับเชี่ยวชาญ โดยมีความสามารถด้านการ คัดเลือกวิธีการแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินวิธีการแก้ปัญหา และการสังเคราะห์วิธีการ แก้ปัญหา

ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัยปีที่ 2

1. องค์ความรู้บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ผลจากการไตร่ตรองสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในการดำเนินการบูรณาการ CCR ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2 สรุปองค์ความรู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 การบูรณาการ CCR

1.2. กระบวนการผลิตครูและพัฒนาครู

1.2.1 กระบวนการผลิตครูและพัฒนาครู

1.2.2 แนวทางการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์

1.2.3 นักศึกษาต้นแบบ

1.2.4 ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต้นแบบ

1.3. การส่งเสริมสนับสนุนและ PLC

1.3.1 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน

1.3.2 กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC)

1.4. กลไกความร่วมมือและความสำเร็จ

1.4.1 กลไกความร่วมมือ

1.4.2 กลไกความสำเร็จ

1.1 การบูรณาการ CCR

ผลการวิจัย ด้วยการไตร่ตรองสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทำให้ได้องค์ความรู้ การบูรณาการ CCR ดังนี้

การบูรณาการ CCR ด้วยการนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ในการออกแบบการผลิตและพัฒนาครูเพื่อให้ครูที่มีคุณลักษณะตามแนวคิด CCR นั้น พบคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้

1) เป็นครูที่เข้าใจจิตใจของตนเอง รู้จักตัวเอง และเข้าใจผู้อื่น

- 2) มีความรักและเอื้ออาทรต่อผู้เรียนและเพื่อนมนุษย์
- 3) ชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น
- 4) กระตุ้น ให้กำลังใจ เรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน
- 5) มีการสื่อสารกับผู้เรียนแบบสองทางอย่างกัลยาณมิตร
- 6) สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่มีความหวาดกลัวทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข
- 7) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่สร้างระบบคิด มีความเข้าใจโลกแห่งจริงเชิงเหตุและผล มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการวิจัย ทักษะการปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

รูปแบบหรือขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น ครูสามารถนำแนวคิดการบูรณาการ CCR ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติของเนื้อหา ธรรมชาติของผู้เรียน และปัจจัยต่าง ๆ ตัวอย่างองค์ความรู้ด้านรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบ “CCR 5 ขั้น” ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา นำ เปิดใจพร้อมที่จะเรียน มองเห็นเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 แสวงหาความรู้ โดยใช้คำถามนำสู่การคิดวิเคราะห์ การอภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ใช้สถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ วางแผน ออกแบบศึกษาค้นคว้า ทำชิ้นงาน/ภาระงาน (โครงงานฐานวิจัย) บูรณาการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ชุมชน นำเสนอผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและบริการสังคม

ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิด โดยการจัดสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเขียนอนุทิน สะท้อนความรู้สึกหลังทำกิจกรรม จัดบันทึกทุกครั้งหลังการเรียนการสอนเพื่อสรุปการเรียนรู้ และสะท้อนคิดการเรียนรู้ มีการประเมินตามสภาพจริง

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนการเรียนรู้สู่การพัฒนา โดยผู้สอนวิเคราะห์การเรียนรู้ สะท้อนคิดของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของตนเอง บันทึกผลหลังสอน เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไป

1.2 กระบวนการผลิตครูและพัฒนาครู

1.2.1 กระบวนการผลิตครูและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิด CCR เป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ทำให้ให้นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์มีคุณลักษณะของความเป็นครูที่มีโลกทัศน์ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลกเชิงความดี ความงามและความจริงเชิงเหตุและผล สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ คือ การสร้างการรับรู้ และบ่มเพาะและการบูรณาการ CCR โดยการประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) มีการอภิปราย และสรุปผลในแต่ละกิจกรรมร่วมกัน เน้นการสาธิต ปฏิบัติจริง เป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและลงมือ

ปฏิบัติได้ ดังนี้

1) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา เริ่มต้นจากการบ่มเพาะความรู้สึกร่วมกันตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู เป็นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครูให้เด่นชัดมากขึ้น ดำเนินการโดยใช้รูปแบบกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่หลากหลาย

2) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบบพี่เลี้ยง กระบวนการชี้แนะให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น โดยตั้งคำถามให้คิดสู่เป้าหมาย การกระตุ้นและให้กำลังใจ การอภิปรายร่วมกัน การสื่อสารแบบสองทางอย่างกัลยาณมิตร และการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

3) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเป็นฐาน เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาครูได้คิด แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติการ สืบค้นหาคำตอบ โดยการตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์บริบท ตั้งสมมติฐาน ให้นิยาม วางแผนและออกแบบสำรวจ/ทดลองค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปข้อค้นพบและนำเสนอผลงาน

4) การบูรณาการ CCR การนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานในการออกแบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีโลกทัศน์ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลกเชิงความดี ความงามและความจริงเชิงเหตุและผล สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

การนำแนวคิดบูรณาการ CCR สู่การใช้ปฏิบัติจริง

มีการนำแนวคิดบูรณาการ CCR ไปใช้ในสถานการณ์จริงของนักศึกษา ดังนี้

1) กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาสามารถนำไปใช้ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน การควบคุมชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน โดยสอดแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และใช้ระบบพี่เลี้ยงตลอดกระบวนการ

2) กระบวนการผลิตครูด้วยการบูรณาการแนวคิด CCR ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความเมตตาต่อผู้เรียน เคารพในความเป็นมนุษย์และเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนว่าจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการเป็นครู และมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน

3) การบูรณาการแนวคิด CCR กับการเรียนการสอน สามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้สื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR ได้

อย่างหลากหลาย เช่น การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ มีการบูรณาการกับแนวคิดอื่น ๆ ที่ทันสมัย เช่น BBL เป็นต้น

4) ระบบพี่เลี้ยง ซึ่งประกอบด้วยหลายระบบย่อย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษา นักศึกษากับนักเรียน และทีมหนุนเสริมวิชาการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังข้างต้น เป็นระบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันมากขึ้น ทำให้นักศึกษาครูได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ คุณประโยชน์นี้ได้เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนในชั้นเรียนที่มีนักศึกษาครูเป็นพี่เลี้ยง

5) การประเมินคุณลักษณะและการปฏิบัติตามแนวคิดการบูรณาการ CCR ของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา โดยการประเมินตนเองและประเมินโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง พี่เลี้ยงหรือโค้ช จะได้ข้อมูลที่สำคัญในการปรับปรุงการดำเนินงานผลิตและพัฒนาครู

6) การจัดเวที PLC ระหว่างนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและถอดบทเรียน ทำให้ได้แนวทางในการนำไปปรับปรุงการผลิตครูและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิด CCR ให้ดีขึ้น

1.2.2 แนวทางการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

การนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีต้นแบบจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และบุคคลอื่น ๆ เช่น ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) เป็นต้น ซึ่งต้นแบบดังกล่าว ต้องมีทั้งองค์ความรู้ การปฏิบัติ และคุณลักษณะของผู้ร่วมเรียนรู้ ตามแนวคิดบูรณาการ CCR ด้วย และระบบพี่เลี้ยงเน้นให้ผู้ได้รับการชี้แนะเกิดการเรียนรู้ โดยการใช้คำถามให้คิดสู่เป้าหมาย การกระตุ้นและให้กำลังใจ การอภิปรายร่วมกัน การสื่อสารแบบสองทางอย่างกัลยาณมิตร และการสร้างพื้นที่ปลอดภัย นอกจากนี้กระบวนการจิตตปัญญาใช้บูรณาการกับระบบพี่เลี้ยงได้อย่างผสมกลมกลืนเพราะพื้นฐานแนวคิดและเครื่องมือหรือกิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษา สามารถประยุกต์ใช้กับการเป็นโค้ชหรือการเป็นพี่เลี้ยงได้เป็นอย่างดี

1.2.3 นักศึกษาต้นแบบ

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว แสดงถึงการไตร่ตรองสะท้อนคิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้บูรณาการแนวคิด CCR ไปบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและความเป็นครูของนักศึกษา สังเคราะห์เป็นต้นแบบของนักศึกษาได้ดังนี้

นักศึกษาต้นแบบมีคุณลักษณะเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณครู มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความใฝ่เรียนรู้ เป็นผู้ที่กระตือรือร้น ต้องการพัฒนาดตนเอง มีความคิด

สร้างสรรค์ มีความรู้ในศาสตร์ในสาขาวิชาที่สอน และใช้กระบวนการวิจัยในออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนได้แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติการ สืบค้นหาคำตอบโดยการตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์บริบท ตั้งสมมติฐาน ให้นิยาม วางแผนและออกแบบ สำรวจ/ทดลองค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุป และนำเสนอผลงานได้ รวมทั้งนักศึกษาต้นแบบสามารถ ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างหลากหลาย

1.2.4 ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต้นแบบ

เป็นผู้มีความเข้าใจหลักการแนวคิดบูรณาการ CCR เกิดความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR เป็นผู้เปิดรับสิ่งใหม่ มีใจเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา ร่วมวิเคราะห์และวางแผนการนำนวัตกรรม CCR ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีส่วนร่วมเรียนรู้และถอดบทเรียนจากการนิเทศและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

1.3. การส่งเสริมสนับสนุนและPLC

1.3.1 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน จากการดำเนินการวิจัย สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1) กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน เป็นกระบวนการหนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อน กระตุ้น และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงวิชาการของหลักสูตร คณะครุศาสตร์ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการจัดประชุมทำความเข้าใจ การวางแผนร่วมกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการบูรณาการ CCR ในการผลิตและพัฒนาครู

2) กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน จะเกิดผลดีมากขึ้นหากหน่วยงานดำเนินการบูรณาการแนวคิดการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิด CCR ทั้งหน่วยงาน เช่น ทั้งหลักสูตร ฝ่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือทั้งโรงเรียน ซึ่งจะทำให้มีพลังและสามารถมีกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งได้

1.3.2 กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มกันของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักวิจัย ทีมหนุนเสริมวิชาการและนักศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติในการบูรณาการ CCR และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ CCR เพื่อแบ่งปันและนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ มุมมอง แนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้องค์ความรู้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในการดำเนินต่อไป ที่สามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3) ผลจากการที่สมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เรียนรู้และบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้วิจัยเป็นฐาน (CCR) ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวันของตน คุณลักษณะของบุคคลที่มีแนวคิด CCR ทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ดังกล่าวมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เกิดสุนทรียสนทนา อภิปรายด้วยเหตุและผล โต้แย้งอย่างไม่ได้เถียง ไม่ใช้อารมณ์รุนแรง ฟังกันอย่างลึกซึ้ง มีการไตร่ตรองสะท้อนคิด และคิดอย่างเป็นระบบ

1.4 กลไกความร่วมมือและความสำเร็จ

พบกลไกความร่วมมือและความสำเร็จ ดังนี้

1.4.1 กลไกความร่วมมือ

1) บุคคลทุกระดับที่มีผลต่อการผลิตและพัฒนาครูด้วย CCR ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีคู่มือการดำเนินงาน คำสั่งแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานชุดต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาคูรมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากการบูรณาการ CCR กลุ่มบุคคลดังกล่าว ได้แก่ ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) เครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการสร้างชุมชนวิชาชีพเพื่อแบ่งปันและนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดย

2) การบริหารโครงการร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านกระบวนการพัฒนา สร้างแนวปฏิบัติ เทคนิค วิธีการ อย่างต่อเนื่อง เก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมมือกันประสานงาน และอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมไปใช้อย่างจริงจัง และร่วมมือกันในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.4.2 กลไกความสำเร็จ

1) ปัจจัยและหรือเงื่อนไขขององค์ประกอบต่าง ๆ อันเป็นกลไกความสำเร็จที่สำคัญ ที่ทำให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูด้วยการบูรณาการ CCR บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) และการจัดการความรู้ (KM) ทั้งในเชิงองค์ความรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community-PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ประสพการณ์จากการปฏิบัติจริง จากผู้ปฏิบัติทุกฝ่าย เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสถานศึกษา การนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นครู การสร้างโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การพัฒนานวัตกรรมการสอน CCR ต้นแบบและต่อยอดสู่ความเป็นเลิศด้านการผลิตและพัฒนาครู เป็นต้น

2) ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่หนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อน กระตุ้น และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงวิชาการของหลักสูตร คณะครุศาสตร์ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเป็นสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้การบูรณาการ

CCR รวมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ด้านการพัฒนาเครือข่ายและการขยายผลการดำเนินงาน

มีเครื่องมือและกระบวนการ ดังนี้

2.1 คู่มือการดำเนินงานและหลักสูตรการพัฒนาครูพี่เลี้ยงโดยกระบวนการออกแบบ ร่วมกันของ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และอยู่ในช่วงการทดลองนำไปใช้

3.2 คู่มือในการนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (ชั้นปีที่ 5) ซึ่งเสนอแนวทางการ ทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง (ครูปฏิบัติการณ์ในโรงเรียน) ร่วมกับอาจารย์นิเทศนักศึกษา

3.3 เครือข่ายการทำงานของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งระดับ มหาวิทยาลัย (ข้ามสาขา) ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยมีทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) หนุนเสริมทั้ง วิชาการและกระบวนการการขยายผลการดำเนินงานในระดับคณะ โดยการขอทุน สนับสนุนการวิจัยจาก หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย (สถาบันวิจัยและพัฒนา) และหน่วยงานภายนอก (สกอ.) ในการขยายผลให้ ครอบคลุมทั้งคณะ อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอทุนจาก สกอ. ในการขยายผลและพัฒนา โรงเรียน จำนวน 8 ล้านบาท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ขอทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ขยายผลทั้ง คณะ 0.4 ล้าน

3.4 การนำเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในบทบาท ของมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การผลิต ครูและพัฒนาครูประจำการและนำเสนอต่อที่ประชุมสมาคมบดีครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ แห่งประเทศ ไทย รวมทั้งเป็นการทำงานร่วมกันของที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และ วิทยาลัยการ ฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสนับสนุนและร่วมกันพัฒนาระบบผลิตครูและพัฒนาครูประจำการ

3.5 คณะกรรณียกวิสัยได้นำผลการดำเนินงานในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปเขียนบทความวิจัย และ ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมระดับชาติ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม เป็นต้น

การสังเคราะห์องค์ความรู้ระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR

จากการประมวลผลการดำเนินงานจากกรณีศึกษาที่ีระดับต่างๆ ตั้งแต่ นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ การปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์ โหนดเครือข่ายคณะครุศาสตร์ในแต่ละภูมิภาคขับเคลื่อน การดำเนินงานร่วมกับ Roving Team และจากประสบการณ์คณะทำงาน 10 คน ในจำนวนนี้มีกลุ่มผู้ ทำงานโนหนดเครือข่ายคณะครุศาสตร์จาก 3 ภูมิภาค และเป็นผู้ปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์ด้วย ร่วมกัน สรุปองค์ความรู้ระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR พบองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดปรัชญาพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ด้วย CCR

1) CCR ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างไร

Contemplative Education (จิตตปัญญาศึกษา) เป็นกระบวนการเรียนรู้ทำให้เปิดโลกทัศน์ เข้า

ใจความเป็นจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภายในสู่การสร้างสำนึกคุณค่าและความหมายใหม่ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เริ่มจากเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน โดยใช้เครื่องมือสำคัญ คือ Deep Listening, Dialog, Critical Reflection ผ่าน Action เป็นการเรียนรู้ของกลุ่ม ด้วยการตีความ ให้ความหมายกับข้อมูล โดยสามารถใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ(หน่วยนับ) มาสนับสนุนผลการเรียนรู้ด้วย

Coaching เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยตั้งคำถาม ให้เกิดการเรียนรู้การค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ร่วมกับกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง ให้ความใคร่ครวญ Reflection เกิดความเข้าใจชีวิตภายใน เชื่อมโยงความเข้าใจโลกภายนอก เปิดโลกทัศน์เข้าใจความเป็นจริงเห็นความสัมพันธ์ของเหตุและผล ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากปฏิบัติการวิจัย (Action Research) หรือ Research Based Learning

2) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR

จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้ “รู้” (สติ)ในตัวตน จึงเป็นการเรียนรู้ภายในมนุษย์ Coaching เป็นตัวเชื่อมการเรียนรู้ภายในมนุษย์(Subjectivity)กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติการด้วย RBL/PBL เพื่ออธิบายเหตุและผล ที่เป็นความจริงภายนอก (Objectivity) หรือกระบวนการสร้าง “ความรู้” นำไปสู่การสร้าง “ปัญญา”

3) Reflection สะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติ ตามบันไดการเรียนรู้ของ Bloom แต่ละขั้น หรือสะท้อนการเรียนรู้ระดับต่างๆ อาทิ รู้จำ จากการฟัง อ่าน เห็น(สุ) รู้คิด ใคร่ครวญ (จิ) โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านดังกล่าว Reflection สะท้อนการเรียนรู้ชีวิตภายในเชื่อมกับความจริงของโลกจนเกิดสำนึกใหม่ (Consciousness) อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ถาวร คือติดตัวยู่ในตัวผู้เรียนรู้อย่างตลอดไป

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบกระบวนผลิตและพัฒนาครู มีดังนี้

1) ระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยการร่วมกันออกแบบการสร้างความเป็นครูนั้น เกิดขึ้นเมื่อไร ทำอย่างไร วัดอย่างไร และมีกลไกขับเคลื่อนอย่างไร ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบทของแหล่งผลิตครูและแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เชื่อมโยงกับนักศึกษาครู ร่วมกันออกแบบการใช้ PLC และ การใช้ทักษะ coaching อย่างไร

3) การพัฒนาและร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ในคณะครุศาสตร์

4) การสร้างความร่วมมือในระบบสถานศึกษาที่เอื้อการเรียนรู้ใหม่

ส่วนที่ 3 บทบาทและกลไกขับเคลื่อนเสริมพลัง โดย Roving Team

เป็นกลไกเสริมสร้างการขับเคลื่อนทางวิชาการ จัดกระบวนการเรียนรู้บูรณาการ CCR เชื่อมทฤษฎี

กับปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับระบบการผลิตและพัฒนาครู นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะภาพรวมระดับประเทศ

1) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหในปีที่ 2

จากการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดของประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สรุปในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหในปีที่ 2 ภาพรวมระดับประเทศ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไขปัญหา
ด้านการบริหารจัดการ	
<ul style="list-style-type: none"> การสร้างความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR อย่างเป็นระบบและจริงจัง 	<ul style="list-style-type: none"> สภาคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีนโยบายจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR พัฒนาผู้มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ในคณะครุศาสตร์ทุกแห่ง
<ul style="list-style-type: none"> การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนในมหาวิทยาลัย และระหว่างมหาวิทยาลัยยังมีน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ในระดับประเทศ ครอบคลุมผลที่เกิดกับนักศึกษาครู ครูของครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง และนักเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
<ul style="list-style-type: none"> การวิจัยนี้เป็นความสมัครใจของอาจารย์เพียงบางคนจึงมีอาจารย์ในหลักสูตรเดียวกันไม่ได้จัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการCCR 	<ul style="list-style-type: none"> การดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ทั้งหลักสูตรที่มีความพร้อมและสมัครใจ
ด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน	
<ul style="list-style-type: none"> ในระยะเริ่มต้นนักศึกษารู้สึกว่าการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR เป็นการเพิ่มภาระงานเนื่องจาก นักศึกษายังมีภาพการสอนแบบเดิม 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ระยะเวลาในการทำความเข้าใจกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในและนอกชั้นเรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติ เรียนรู้เป็น

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไขปัญหา
	ทีม คิควิเคราะห์ และสรุปองค์ ความรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ในวิชาชีพต่อไป
<ul style="list-style-type: none"> วิชาที่สอนร่วมกัน มีอาจารย์บางท่านไม่เข้าใจ การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ทำให้ การสอนในรายวิชาไม่เป็นแนวทางเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> จัดให้มีกิจกรรม PLC ระดับรายวิชา และใน หลักสูตรเดียวกันอย่างเป็นระบบชัดเจน
<ul style="list-style-type: none"> ขาดเอกสาร การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR 	<ul style="list-style-type: none"> จัด PLC ออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการจัดกิจกรรม/ การเรียนการสอนตามแนวทาง ของโครงการ CCR

2) ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 2

ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน ค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่น ในการวิจัยระยะต่อไป จึงควรเสริมประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน ที่เหมาะสมและเกิดประสบการณ์ในการนำไปใช้เชิงพื้นที่

2.2 นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงควรทบทวนกระบวนการการนำกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ไปใช้เชิงพื้นที่ ที่เหมาะสมกับธรรมชาติรายวิชา

2.3 เพิ่มช่วงเวลาการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา เพื่อสังเกตความยั่งยืนของพฤติกรรมเรียนรู้ในการพัฒนาการผลิตวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยระยะต่อไป

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ CCR ในระยะต่อไป ควรเป็นการพัฒนาระบบผลิตและพัฒนาครูคุณภาพฐานสมรรถนะโดยบูรณาการแนวคิด CCR ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ดังนี้

- 1) วิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูคุณภาพฐานสมรรถนะด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR นำไปสู่สมรรถนะของนักศึกษาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู
- 2) วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนร่วมผลิตครู เพื่อให้ผู้เรียนได้ผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะ
- 3) วิจัยและพัฒนาระบบหนุนเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระบบผลิตและพัฒนาครูคุณภาพฐานสมรรถนะ โดยบูรณาการแนวคิด CCR ให้อยู่ในคณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	น
สารบัญตาราง	ผ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
คำถามในการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
วิธีดำเนินการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
ตอนที่ 1 แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	10
ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา	10
กระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา	11
จุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา	12
ปรัชญาพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา	12
หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา	12
ตอนที่ 2 ระบบพี่เลี้ยง	15
แนวคิดเกี่ยวกับระบบพี่เลี้ยง	15
หลักการชี้แนะ	18
กระบวนการชี้แนะ	20
เครื่องมือการชี้แนะ	21
กลวิธีการชี้แนะ	22

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลที่เกิดขึ้น/การนำไปใช้ในการพัฒนางาน	23
การเป็นพี่เลี้ยง	24
รูปแบบของการเป็นพี่เลี้ยง	25
บทบาทหน้าที่ของการเป็นพี่เลี้ยง	27
บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	27
ประโยชน์ของการ Mentoring	28
ความแตกต่างของ Coaching และ Mentoring	28
แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้	29
แบบโครงการฐานวิจัย	
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
งานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา	30
งานวิจัยเกี่ยวกับการเป็นพี่เลี้ยง	33
งานวิจัยเกี่ยวกับการโค้ช	35
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	37
กลุ่มเป้าหมาย	37
วิธีการดำเนินการวิจัย	38
แผนการดำเนินการโครงการ	39
รูปแบบการดำเนินงานในโครงการการวิจัย	42
บทที่ 4 ผลการศึกษา	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาคำความรู้ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในระดับประเทศ	44
องค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในระดับประเทศ	44
การบูรณาการการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิด CCR	47
เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม	
สรุปผลกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในกลุ่มภูมิภาค	49
ตอนที่ 2 ผลที่ได้จากกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมทั้งประเทศ.....	57
ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา	65
ผลที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์.....	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลที่เกิดขึ้นกับครูพี่เลี้ยง	69
กรณีศึกษาจากแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้: บทวิเคราะห์การบูรณาการ CCR.....	71
ผลการวิเคราะห์การทำบูรณาการ CCR.....	83
สรุปปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินโครงการวิจัย.....	83
กลไกความร่วมมือและความสำเร็จ.....	84
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิจัย	86
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	97
เอกสารอ้างอิง	พ
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามคณะทำโครงการวิจัยปีที่ 2	
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ระดับการรับรู้ด้วยการชี้แนะ	17
ตารางที่ 2	ข้อดี ข้อจำกัดของการชี้แนะ	21
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง	28
ตารางที่ 4	แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง ..... และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัย เป็นฐาน ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ก่อนและหลังการพัฒนา	58
ตารางที่ 5	แสดงระดับความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงของ อาจารย์นิเทศก์ ..... และครูพี่เลี้ยง	59
ตารางที่ 6	แสดงระดับคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา	59
ตารางที่ 7	แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด ..... จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาครู โดยภาพรวม	60
ตารางที่ 8	แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด ..... จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ด้านการจัดทำ แผนการเรียนรู้	61
ตารางที่ 9	แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด ..... จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนว CCR	62
ตารางที่ 10	แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด ..... จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) การวัดและประเมินผล	63
ตารางที่ 11	แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด ..... จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)	63
ตารางที่ 12	แสดงระดับความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ครู” คุณภาพ สร้างคนคุณภาพ เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทที่มีอันเกี่ยวเนื่องมาจากภูมิประเทศทรัพยากรธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ จึงทำให้วิธีการทำงานของครูหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นแตกต่างกันออกไปด้วย (กฤษณพงศ์ กีรติกร. บทนำ) การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ตลอดจนความประพฤติและคุณงามความดีของบุคคลให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคม และในโลกได้อย่างมั่นคงและมีความสงบร่มเย็นได้ แม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพียงใดก็ตาม สิ่งสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ก็คือการศึกษาในฐานะนันทนาการ การศึกษาจึงควรมุ่งมั่นสู่เป้าหมายนี้ร่วมกัน “นั่นคือการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคนทั่วโลกอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงบุคคลผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่แตกต่างจากผู้อื่นก็ควรได้รับการดูแล และให้การศึกษาแก่พวกเขาโดยไม่มีข้อยกเว้น” (Including the excluded, UNESCO, Bangkok, Nov 25, 2005 : 8)

การศึกษาที่มีคุณภาพย่อมสะท้อนคุณภาพสังคมเช่นกัน การเตรียมความพร้อมประชากรให้มีความรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังปรากฏในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ด้านที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เน้นการสร้าง ความมั่นคง และการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อาจกล่าวได้ว่า แนวทางการศึกษาของชาติมีเป้าหมายพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีความเป็นพลเมืองไทย สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และรักความเป็นไทย ทุกคนและช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถ สามารถพัฒนาตนเองได้ (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. 2561 : 18-19)

การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและสังคม เนื่องจากการพัฒนาบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ต้องส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถและพัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า การสอนส่วนใหญ่มีลักษณะที่เป็นการบรรยายเนื้อหาหลักของสาขาวิชา และแนะนำให้ผู้เรียนศึกษา วิเคราะห์

ทำการค้นคว้า หรือทำความเข้าใจ ประเด็นปลีกย่อยด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนการสอนควรเน้นการได้มาซึ่งทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ ให้ผู้เรียนได้ทำการทดลองจริงและมีโอกาสใช้เครื่องมือด้วยตนเอง ในกระบวนการเรียนการสอนมีการมอบหมายงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนทักษะทางด้านต่าง ๆ รู้จักวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง

การจัดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ ยังพบปัญหาที่ต้องการได้รับการส่งเสริมอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการเสริมสร้างด้านความรู้ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณลักษณะ และจิตวิญญาณของนักศึกษาครูให้เพิ่มพูนขึ้น เพราะนักศึกษาครูที่เรียนวิชาชีพครูนอกจากจะได้รับความรู้และทักษะการสอนแล้ว การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ที่เน้นการบูรณาการการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และยังมีสิ่งที่เกี่ยวข้องคือ เรื่องคุณลักษณะของนักศึกษาครูที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทั้งจากภายในและนอกแล้วมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อสร้างเสริมกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพมากขึ้น (สิริรัตน์ นาคนิ, 2561 : 1-2)

กระบวนการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเข้าใจด้านในตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญาและความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์ และสรรพสิ่งหรืออณูหนึ่งเกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ประเวศ วะสี. 2549) การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ คือ หลักการน้อมนำสู่ใจอย่างไคร่ครวญ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ในสิ่งแวดล้อมที่สบาย ที่มาจากสปปายะ คือ สภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นสภาพแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ผู้คนรู้จักรดน้ำใจให้คนรอบข้างให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียนในทุกขณะ ทั้งนี้การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง และการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (วิจักขณ์ พานิช. 2555 อ้างถึงใน สมสิทธิ์ อัสตรนธิ. 2556 : 21) การรับฟังอย่างลึกซึ้ง ตามกระบวนการของจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมและสามารถประพฤติปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างลุ่มลึกเข้าสู่แก่นแท้ของจิตตปัญญา ทั้งการเข้าใจตนเองและผู้อื่นอันเป็นพื้นฐานของความรักและเมตตา มีความรู้สึกนึกคิดนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นรูปธรรม จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ศึกษา มีหลายรูปแบบ อาทิ การนั่งสมาธิ สงบนิ่ง การฝึกเจริญสติในชีวิตประจำวัน การทำโยคะ และนำหลักการ 3 หลักการมาประยุกต์ใช้ได้แก่ หลักการสุนทรียสนทนา หลักการรับฟังอย่างลึกซึ้ง หลักการฝึกสติ เมื่อนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบที่กำหนด วิเคราะห์ลงสู่เนื้อหารายวิชาของวิชาชีพครู สามารถเลือกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมมาเป็นกรอบในการสร้างขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนที่สามารถสังเคราะห์ได้ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตนเอง เห็นคุณค่าในการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างมีความหมาย ผ่านการไคร่ครวญ (สิริรัตน์ นาคนิ 2561 : 2-5)

นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจคือการพัฒนา นักศึกษาคณาจารย์ด้านเดียวคงไม่เพียงพอ หากแต่ต้องมีกระบวนการพัฒนาและผลิตครูผ่านระบบที่ดี มีระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และควบคู่ไปกับการทำวิจัยเป็นฐาน หรือที่เราเรียกว่า Research Based Learning เพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นระบบสร้างมาตรฐานที่ดีและส่งเสริมวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ได้ร่วมลงนามความร่วมมือดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนากระบวนการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น ระยะเวลา 3 ปี เป็นการขยายระยะเวลาความร่วมมือจากระยะแรกไปอีก 3 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2561 โดยมีแนวทางยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) พัฒนาระบบบริหารการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ กับ สกว. 2) สร้างนักวิจัยด้านการพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น 3) สร้างความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ในระดับหลังปริญญาเอก ให้มีความสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย 4) สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นและองค์ความรู้ที่สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร 5) สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นเชิงประเด็น อาทิ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อท้องถิ่น วิทยาศาสตร์ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่น

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ มาจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพในการผลิตบัณฑิตครู จึงมีมติเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยนำผลการวิจัยจากโครงการฐานวิจัยและ Teacher Coaching เป็นแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้าง กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการฐานวิจัย นำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสร้างระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีความต่อเนื่องเชื่อมกับการพัฒนาครูในคณะผู้ผลิต คณะร่วมผลิตครู และเครือข่ายในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืน โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (RBL) และแนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู ถอดองค์ความรู้ด้วยการจัดการความรู้เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน

กระบวนการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย และให้นักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการวิจัยในระยะที่ 1 นำความรู้ไปใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาบัณฑิตครูพร้อมทั้งเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฝึกชั้นวัดกรรมที่ได้รับการพัฒนามากับนักเรียนของตนเอง โดยมีครูพี่เลี้ยง เป็น “โค้ช” ที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สอดคล้องกับพันธกิจที่สำคัญของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ คือการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการรวมทั้งพัฒนาครูมาอย่างยาวนาน โดยมีการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาครู

ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าว จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในปีที่ 2 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching) และการวิจัยเป็นฐาน (RBL) เรียกชื่อย่อว่า “CCR” เพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพในระดับประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

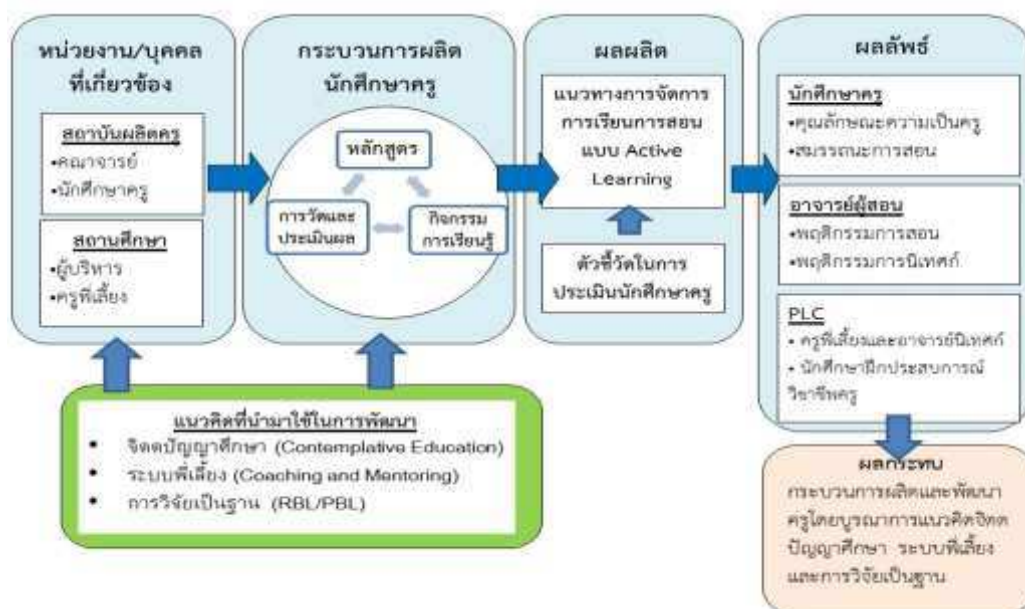
1. เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

คำถามในการวิจัย

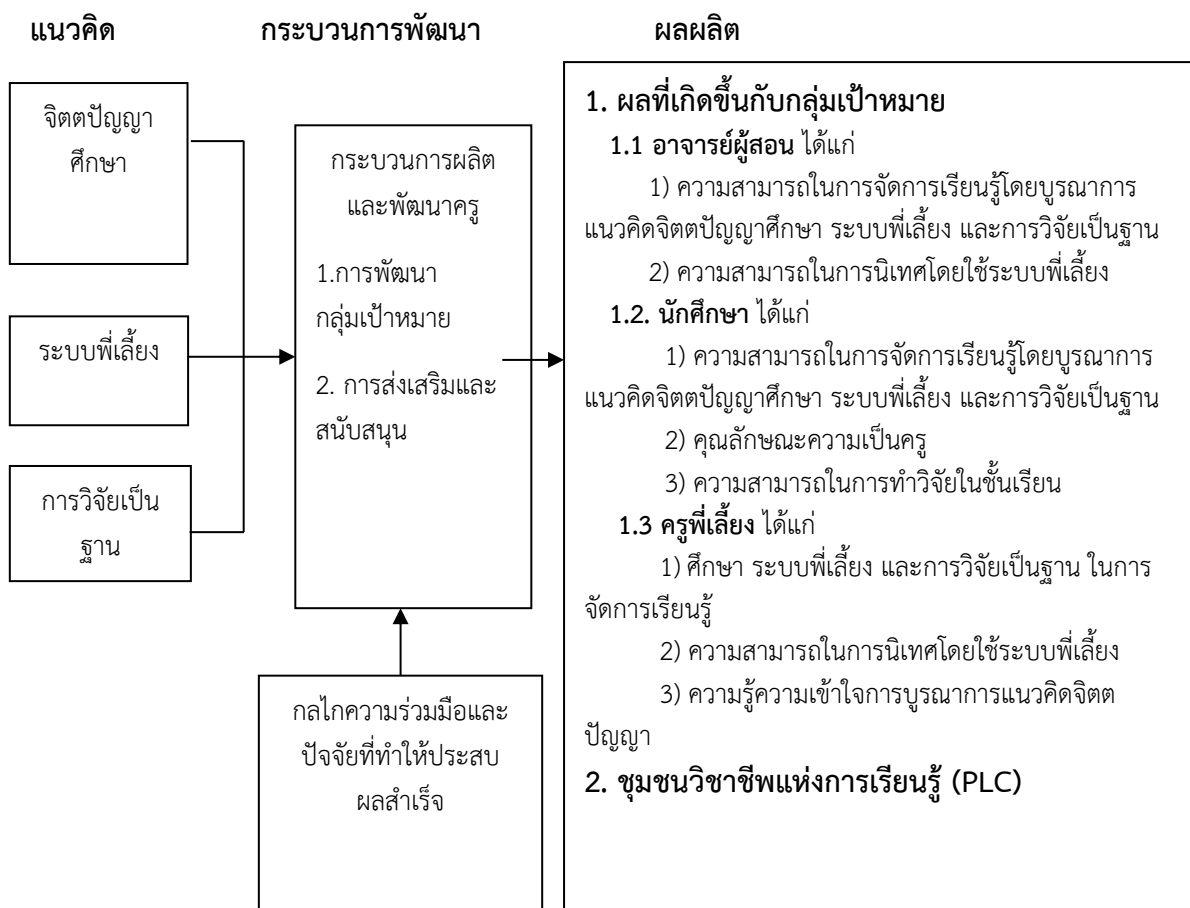
1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ควรเป็นอย่างไร
2. ผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ควรเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในภาพรวม ปีที่ 1-2

2. กรอบแนวคิดการวิจัยปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครู หมายถึง ลำดับหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่ทำให้ศึกษาคูมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการสอนที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน กระบวนการผลิตและพัฒนาครูดังกล่าว ประกอบด้วย 3 กระบวนการย่อย ได้แก่ กระบวนการพัฒนา กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน และกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. ผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู หมายถึง คุณลักษณะ พฤติกรรม และสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาคู อาจารย์ผู้สอน และครูพี่เลี้ยง หลังการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูไปแล้วอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา

3. กลไกความร่วมมือ หมายถึง บุคคลในทุกระดับร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำให้นักศึกษาคูมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการสอนที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

4. กลไกความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยและหรือเงื่อนไขขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

แนวทางการวิจัย

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครู บ่มเพาะกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาให้ครูของครู นักศึกษาคู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาคู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร เปลี่ยนแปลง ปฏิรูป ผลิตและพัฒนาครูในระบบการผลิตครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู เข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

2. แนวทางการวิจัยใช้แนวทางการศึกษาในลักษณะของความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับกระบวนการพัฒนา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การผสมผสานวิธี คือ ทั้งวิธีเชิงปริมาณด้วยการเก็บด้วยแบบสอบถาม วิธีเชิงคุณภาพใช้หลากหลายวิธี เช่น การสังเกต การพิจารณาจาก

หลักฐานและสถานการณ์ การสนทนาและการสัมภาษณ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การประชุม
วิพากษ์วิจารณ์

3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อ
ประกอบการอธิบายเชิงเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ
แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่
2 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต ประกอบด้วย ภาคเหนือ 8 แห่ง ภาคกลาง 11 แห่ง ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ 10 แห่ง และภาคใต้ 3 แห่ง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ 3 แนวคิด
ประกอบด้วย 1) จิตตปัญญาศึกษา 2) ระบบพี่เลี้ยง และ 3) การวิจัยเป็นฐาน

3. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน รายละเอียดขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1) ประชุมเพื่อทบทวนความเข้าใจโครงการพัฒนาการผลิตและกระบวนการพัฒนาครูโดย
บูรณาการใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง
คณะทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2) ประชุมหารือ พิจารณาวัตถุประสงค์ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง
คณะทำงาน

4. ขั้นตอนดำเนินงาน

1) การกำหนดขอบเขตและแผนการดำเนินการปีที่ 2

2) พัฒนานักวิจัย ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การบูร
ณาการใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

3) การติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาค

4) การติดตามและการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของคณะ
ครุศาสตร์ และเครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาค

5) วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงานผลการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ของกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

2. ได้ข้อมูลผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และนำไปใช้เป็นแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และใช้เป็นต้นแบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในอนาคต

3. ได้ข้อมูลกลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และนำไปใช้เป็นกลไกในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน โดยศึกษา ทบทวน และเรียบเรียงแนวคิดโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education: C)
2. ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring: C&M)
3. การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning: RBL)

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา เป็นคำแปลมาจากคำว่า Contemplative Education โดย ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี โดยเป็นแนวคิดว่าด้วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตใจ หรืออาจเรียกว่าเป็นการพัฒนาด้านใน แนวคิดนี้เริ่มก่อตัวขึ้นในทศวรรษที่ 1980 ในมหาวิทยาลัยนาโรปะ (Naropa University) มลรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ถูกก่อตั้งบนฐานของปรัชญาศาสนาพุทธนิกายวัชรยาน จากนั้นจึงขยายตัวส่งอิทธิพลต่อไปยังสังคมภายนอก ทำให้เกิดองค์กรที่มีภารกิจ และความสนใจในเรื่องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตใจ

สำหรับในประเทศไทยนั้น กลุ่มจิตวิวัฒน์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่สนใจเรื่องการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และการพัฒนาจิตวิญญาณได้เป็นผู้ริเริ่มผลักดันให้เกิดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาในปี 2549 ส่งผลให้เกิดการประสานในหมู่ผู้สนใจขึ้นเป็นเครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา เกิดหน่วยงานและองค์กรจิตตปัญญาศึกษาขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง รากฐานที่มาและหลักการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มาจาก 3 ส่วน ได้แก่ รากแนวคิดเชิงศาสนา ความเชื่อ มนุษยนิยม และบูรณาการองค์รวม ผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาไว้คล้าย ๆ กัน ดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี (2551 : 13-14) ได้อธิบายไว้ว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การรู้จักจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา ปัญญา หมายถึง การเข้าถึงความจริงสูงสุด หรือบางทีก็พูดว่าเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม

สุมน อมรวิวัฒน์ (2551 : 10) ได้ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่ง โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล

เมื่อพิจารณาแล้วอาจให้ความหมายตามทัศนะของนักวิชาการ ในระดับประเทศและผู้สนใจด้านจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) หมายถึง เป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและมีคุณค่า

ด้วยเหตุนี้จิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง โดยจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติ ส่วนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นเป้าหมาย โดยเป็นการขยายจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมองของเรื่องราวต่าง ๆ ในการสัมผัสได้ถึงความรู้สึกได้จิตสำนึก เพื่อพัฒนามนุษย์ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ นี้จัดเป็นการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อโยงจิตตปัญญาศึกษาสู่ Transformative education

แนวคิดที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อยกระดับจิตใจและปัญญาของมนุษย์ จึงเป็นที่มาของจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ซึ่งเป็นชื่อที่นักวิชาการศึกษาระดับนานาชาติของโลกให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นวิชาที่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างได้ผล เนื่องจากปัญหาของมนุษย์ที่พบเห็นอยู่เสมอ คือ บางครั้งคนเก่งอาจตัดสินใจทำอะไรลงไป โดยหลงลืมแง่มุมของจริยธรรม หรือคนมีจริยธรรมอาจขาดศิลปะในการทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สิ่งที่ค้นพบได้จากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คือ การมุ่งเน้นสร้างกระบวนการทัศนใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตน ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การพัฒนาจิตร่วมกับการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญาที่แท้จริง (สุนน อมรวิวัฒน์, ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551)

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) มีรากฐานมาจากแนวคิดเรื่องไตรยางค์แห่งการเรียนรู้ (ประเวศ วะสี, 2554) มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้ในฐานวัฒนธรรมเพื่อการ“ทำเป็น” คือเอาวิถีชีวิตร่วมกันเป็นตัวตั้ง
2. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการ“คิดเป็น” คือใช้เหตุผลวิเคราะห์สังเคราะห์ให้สิ่งที่รับรู้กลายเป็นความรู้ที่คมชัดลึกยิ่งขึ้น
3. การเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา เพื่อความ“รู้แจ้ง” คือการศึกษาจากการดูจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา โดยมีเป้าหมายหลักให้ผู้เรียนตื่นรู้ เกิดจิตสำนึกใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง (Individual transformation) เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ เพื่อเป็นรากฐาน ของการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กร (Organization)

transformation) ทำให้คนในองค์กรและชุมชน เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของกันและกันอย่างลึกซึ้ง จนเชื่อมประสานเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม (Social transformation) เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา

นักวิชาการได้ให้ทัศนะของการเปลี่ยนแปลงว่ามีจุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ (ประเวศ วะสี, 2554)

1. การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน
2. การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมโลก

ปรัชญาพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic value) คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามในตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงไม่ใช่การ “สอน” แต่เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพ ในที่มีอยู่แล้ว สามารถพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดการเติบโตจากภายใน
2. กระบวนทัศน์องค์รวม (holistic paradigm) คือ ทัศนะที่มองเห็นว่าธรรมชาติ สรรพสิ่ง คือ การเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติต่อสรรพสิ่งไม่แยกจากชีวิต ด้วยทัศนะที่มองเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่งและสรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ไม่ยึดติดตนเองเป็นศูนย์กลางสรรพสิ่ง เน้นความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเอง และการเปลี่ยนแปลงโลก

หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา

หลักการที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา 7 ประการ หรือหลัก 7 Cs (ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ. 2551 : 4-5 ; โครงการเอกสารวิชาการ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552) มีรายละเอียดดังนี้

1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และสามารถนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ใคร่ครวญในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal)

2. ความรัก ความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ การเข้าใจ และการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันบนฐานของความมั่นใจในศักยภาพของความเป็นมนุษย์
3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม เชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง
4. การเผชิญความจริง (Confrontation reality) คือการเปิดโอกาส และสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้เผชิญความจริง 2 ด้าน คือ ความเป็นจริงในตนเอง และการเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินเดิมของตน กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่
5. ความต่อเนื่อง (Continuity) ความต่อเนื่องของกระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน มักเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่สะสม ที่จะช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้พร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น
6. ความมุ่งมั่น (Commitment) ความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ในการนำสิ่งที่ได้รับมาสู่ใจของผู้ร่วมกระบวนการ และนำเอากระบวนการไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นพื้นฐานภายในตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา
7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) สิ่งสำคัญของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา คือความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ ก่อตัวจากกระบวนการอบรม และคลี่คลายมาเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา โดยมีเหตุผลในแง่มุมต่าง ๆ 4 ประการ คือ 1) เป็นพื้นที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งบนพื้นฐานการยอมรับซึ่งกันและกัน 2) เป็นแหล่งการเรียนรู้หลากหลาย เกิดมุมมอง ความรู้สึก และแง่มุมความเป็นจริงที่แตกต่างกันออกไป 3) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกกลุ่มและ 4) ความรู้สึกเป็นชุมชนที่มีเป้าหมาย ความสนใจ และอุดมการณ์ร่วมกัน

นอกจากนี้ ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551 : 31-37) ได้เสนอหลักการเรียนรู้แบบองค์รวมไว้อีกแนวคิดหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ มีรายละเอียดดังนี้

1. เด็กจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง
2. เด็กจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ โดยได้เรียนรู้ที่จะเข้าสังคม (Social literacy) และเข้าใจอารมณ์ (Emotional literacy)
3. เด็กจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับการยืดหยุ่นปรับตัว

4. เด็กจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับสุนทรียะ เพื่อให้เห็นความงามในทุกสิ่งรอบตัว ยุทธวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายของการสร้างเด็กที่มีความเป็นองค์รวม ต้องอาศัยแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังนี้
  - 4.1 ส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) กล่าวคือ จะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์หรือกระบวนทัศน์ของผู้เรียน สู่การมองโลกเชิงองค์รวม
  - 4.2 ส่งเสริม “ความเชื่อมโยง” (Connections) แทนการแยกส่วน (Fragmentation) ในทุกมิติที่เคยเป็นในการศึกษากระแสหลัก เช่น ด้านการแยกรายวิชา การแยกเด็กตามระดับเกรด เป็นต้น การใช้ก้าวการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Flexible pacing) เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกรู้สึกว่า ถูกบังคับให้เรียนอย่างเร่งรีบหรือถูกตึงรั้งให้เรียนช้าลง
  - 4.3 เสริมการสืบค้นข้ามศาสตร์/สาขา (Trans disciplinary inquiry) ทั้งนี้แนวคิดเรื่องการสืบค้นข้ามศาสตร์/สาขา ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่คิดว่า ไม่มีการแยกส่วนศาสตร์หรือสาขา เพราะโลกเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม และไม่ได้แยกออกเป็นส่วนย่อย การข้ามศาสตร์/สาขาวิชา จึงไม่ได้ให้ความสำคัญตรงประเด็นที่แต่ละศาสตร์จะมาบูรณาการต่อกันและกัน แต่จะมุ่งเน้นที่ประเด็นการสืบค้น (inquiry) เป็นหลัก
  - 4.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายสำคัญ (Meaningful) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ได้ดี หากสิ่งที่เรียนมีความหมายสำคัญต่อเขา จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของเขาเอง
  - 4.5 ส่งเสริม meta-learning คือ การให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์

การจัดกระบวนกรเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในตนเองและเกิดสำนึกเพื่อส่วนรวม โดยใช้หลักการพื้นฐาน ตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา จึงต้องเริ่มด้วยการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมและความสมดุลจากภายในจิตใจให้มีความรู้สึกนึกคิดที่ละเอียดอ่อน อ่อนโยนทั้งต่อตัวเอง ผู้อื่น และธรรมชาติ ต่อยอดเป็นกระบวนการคิดและทักษะทางปัญญาที่เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกอย่างลึกซึ้ง มีพลังอำนาจในทางสร้างสรรค์ แบ่งปันความรักความเมตตาต่อบุคคลที่กำลังประสบกับความทุกข์ทั้งกาย ใจ และจิตวิญญาณ (โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552)

แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น การเรียนรู้ผ่านแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความจำเป็นในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการสอดแทรกกิจกรรมต่าง ในการเรียนการสอนจะนำไปสู่การบูรณาการอย่างสมบูรณ์ จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ ด้วยการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตน ความเมตตา และจิตสำนึกต่อส่วนรวม เน้นการนำปรัชญาและศาสนธรรมมาพัฒนาจิต ฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญาเพียงพอที่จะสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มา

ประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น และสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2551, จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. 2550, วิศิษฐ์ วังวิญญู. 2548, Bohm, David. 1996, Sarah & Bulman, Chris 2000.)

จากการศึกษาค้นคว้าการจัดการเรียนรู้ การนำแนวปฏิบัติจิตตปัญญาศึกษาในต่างประเทศ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nazawa. 2004) มหาวิทยาลัยโตรอนโต ประเทศแคนาดา ได้ศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพกับครู 5 คน ที่ได้นำแนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในชีวิตครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาตัวครู ทั้งในแง่คุณภาพชีวิตส่วนตนและในแง่คุณภาพการสอน โดยพบว่าครูที่ปฏิบัติสมาธิแบบจิตตปัญญาศึกษามี การรับรู้ตนเองที่สูงขึ้น และพบว่าครูเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น โดยงานวิจัยได้ สะท้อนว่า ควรมีการนำแนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครู เพื่อให้ มีการจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาแก่นักศึกษาด้านวิชาชีพครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ธร ดันติฤทธิ์ศักดิ์และคณะ (2552) ได้ศึกษางานวิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาในชั้นเรียน ระดับอุดมศึกษา สองชั้นเรียนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การจัดการเรียน การสอนแบบจิตตปัญญาศึกษามีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน ตระหนักถึงในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจากการศึกษาความเป็นมา ปัญหาและแนวคิดจิตต ปัญญาศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้เห็นความสำคัญและตระหนักเรื่องการสร้างเสริม กระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีจิตสำนึกและมีคุณธรรมในฐานะบัณฑิตและฐานะแห่งความเป็นครูไป พร้อมกัน และด้วยเหตุที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นวิชาชีพควบคุม จะเห็นได้ว่าผู้ที่จะเป็นครูต้อง ได้รับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ขาดไม่ได้เลยคือ “ความเป็นครู” เพื่อสะท้อนถึงเกียรติและศักดิ์ศรี แห่งความเป็นครู

ดังนั้น “แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา” (Contemplative Education) ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้ให้ ความหมายไว้ว่า การศึกษาที่สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการปลูกฝังความ ตระหนักภายในตน ความเมตตาและสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาและศาสนามาพัฒนาจิต ฝึกปฏิบัติ จนมีสติและเกิดปัญญา เป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่พัฒนานักศึกษา สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ระบบที่เลี้ยง

แนวคิดเกี่ยวกับระบบที่เลี้ยง

การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาบุคคลและสังคมไปสู่ความเจริญในแทบทุก มิติ และเนื่องจากบริบททางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระบวนการนิเทศเป็นหัวใจสำคัญ ประการหนึ่งของการพัฒนาระบบการศึกษา เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ประกอบด้วยกระบวนการหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน

และกระบวนการนิเทศ ทั้งนี้กระบวนการบริหารจะมี ความชัดเจนอยู่ในระบบของการบริหารราชการ ส่วนกระบวนการเรียนการสอนนั้นเป็น กระบวนการหลักในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ สำหรับกระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการเสริมคุณภาพของการจัดการเรียน การสอน การนิเทศจึงเป็นการปฏิบัติงานสนับสนุนความสามารถของผู้สอน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง การนิเทศจึงมีเป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยดำเนินงานผ่านการกระทำของตัวกลางคือ ผู้สอนและผู้มีหน้าที่สนับสนุน โดยคาดหวังว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้รับนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า คำนำ)

การนิเทศ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้การลงมือปฏิบัติจริงของผู้สอนเกิดผลตามที่ได้วางแผนไว้ โดยเริ่มตั้งแต่การสอนงาน และแนะนำงานในช่วงเริ่มต้นงานใหม่ ถึงแม้ว่าผู้สอนจะได้รับการฝึกอบรมมาแล้วก็ตาม การเริ่มต้นงานจำเป็นต้องทบทวนทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อนำไปสู่การทำงานมุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน เมื่อผู้ปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติจริง อาจมีข้อสงสัยไม่แน่ใจ การนิเทศจึงช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานลงมือทำงานอย่างถูกต้อง แม่นยำยิ่งขึ้น ได้ผลคุณภาพงานสูงขึ้น และท้ายที่สุดเมื่อผู้ปฏิบัติทำงานได้บรรลุผลคุณภาพจริงแล้ว การนิเทศก็ยังเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในผู้ปฏิบัติจริง รวมทั้งการพัฒนาเพิ่มพูนให้บุคลากรมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วย

Coaching และ Mentoring เป็นเทคนิควิธีการสอนงานวิธีหนึ่ง ที่ใช้ในการสอนงานที่เหมาะสมสำหรับหัวหน้างาน และผู้นำที่จะนำไปปรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กร เป็นเทคนิคสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับครูหรือนักศึกษาครู อันจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นให้ครูหรือนักศึกษาครู มีความสามารถ มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น และสถานศึกษามีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง

1. การชี้แนะ

การชี้แนะ (Coaching) เป็นการชี้แนะ/สอนงานให้แก่ผู้ถูกชี้แนะ โดยผู้ชี้แนะ(Coach) อาจเป็นอาจารย์ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศก์ที่สามารถเป็นผู้ชี้แนะ สอนงานได้ การนิเทศแบบชี้แนะจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (Individual Performance) และพัฒนาศักยภาพ(Potential)ของผู้รับการชี้แนะ Coaching เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้ชี้แนะและผู้ถูกชี้แนะ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication) ทำให้ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำ ผู้เรียนออกกลางคัน สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชี้แนะ (Coach) และผู้ถูกชี้แนะ (Coachee) อย่างไรก็ตามการที่จะ Coaching ได้ดีนั้น ต้องมีความพร้อมทั้งผู้ชี้แนะและผู้ถูกชี้แนะ

2. แนวทางการชี้แนะ

การช่วยเหลือผู้รับการชี้แนะ จำเป็นต้องใช้กลุ่มบุคคล บทบาท และกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อนำพาผู้รับการชี้แนะไปสู่จุดหมายที่พึงประสงค์ มิติของการช่วยเหลือผู้รับการชี้แนะให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อย 4 มิติ ที่ผู้รับผิดชอบงานพัฒนา ควรใช้บทบาทเหล่านี้ในจังหวะที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. **การนิเทศ** เป็นการดำเนินการโดยผู้มีประสบการณ์ใช้กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก กำกับ ดูแล เพื่อผู้สอนสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถได้ตามเป้าหมายขององค์กร
2. **การเป็นพี่เลี้ยง** เป็นวิธีการที่ผู้ที่มีประสบการณ์ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ได้รับการพัฒนาทั้งเรื่องวิชาชีพและการดำเนินชีวิต ให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน
3. **การอบรม** เป็นวิธีการให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน โดยมีหลักสูตรและวิธีการในการดำเนินการ เฉพาะให้ได้ผลตามมาตรฐานที่วางไว้
4. **การชี้แนะ** เป็นวิธีการในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของผู้สอน โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานนั้น หรือการช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และ/หรือได้รับการอบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้

Gottesman (2000 : 127) ให้ข้อมูลไว้ว่าในการถ่ายโยงทักษะใหม่ (transfer/Internalization of new skills) เมื่อเราใช้วิธีการถ่ายโยงการเรียนรู้ด้วยวิธีการชี้แนะแก่ ผู้สอน และผู้บริหาร ความรู้และทักษะใหม่จะมีความคงทนมากกว่าวิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ หลังรับการชี้แนะสามารถจดจำความรู้ได้ถึงร้อยละ 90 และแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน ระดับความรู้ความเข้าใจก็ยังคงอยู่ที่ระดับร้อยละ 90 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ด้วยการชี้แนะ

วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร	ระดับความรู้ในระยะสั้น (know level or short term)	ระดับความรู้ในระยะยาว (application level or long term)
ให้ความรู้เชิงทฤษฎี(theory)	20%	5%
การสาธิต(demonstration)	35%	10%
การเป็นแบบอย่าง และแนะนำวิธีปฏิบัติ (modeling and guided practice)	70%	20%
การให้ปฏิบัติและรับข้อมูลป้อนกลับ (feedback)	80%	25%
การชี้แนะ(coaching)	90%	90%

หลักการชี้แนะ (Coaching)

1. การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (trust and rapport) การชี้แนะเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ความเชื่อถือและความไว้วางใจของผู้รับการชี้แนะที่มีต่อผู้ชี้แนะมีส่วนสำคัญ ทำให้การดำเนินการชี้แนะเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

2. การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและผู้รับการชี้แนะสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของการชี้แนะ คือ การให้ผู้รับการชี้แนะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง(self-directed)ได้ ในระยะแรกผู้รับการชี้แนะยังไม่สามารถทำด้วยตนเองได้เพราะยังขาดเครื่องมือ ขาดวิธีการคิด และกระบวนการทำงาน ผู้ชี้แนะจึงเข้าไปช่วยเหลือในระยะแรก จนกระทั่งผู้รับการชี้แนะได้พบว่าตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเอง เป็นการช่วยค้นหาพลังที่ซ่อนอยู่ในตัวผู้รับการชี้แนะออกมา แล้วผู้ชี้แนะก็คืนพลังนั้นให้แก่ผู้รับการชี้แนะไป ให้ผู้รับการชี้แนะได้ใช้พลังนั้นในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

3. การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach) การดำเนินการชี้แนะอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนของกระบวนการที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้จัดระบบการคิด การทำงาน สามารถเรียนรู้และพัฒนางานได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง ในระยะแรกผู้รับการชี้แนะอาจไม่คุ้นเคยกับวิธีการเหล่านี้มากนัก ทำให้ผู้ชี้แนะจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการอย่างเป็นระบบที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

4. การพัฒนาที่ต่อเนื่อง (ongoing development) การชี้แนะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมาย การดำเนินการชี้แนะจึงเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องยาวนาน トラบาทที่มีความรู้ใหม่ทางการจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นมากมาย และมีประเด็นทางการจัดการเรียนรู้ที่ต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการจัดการเรียน การเรียนรู้ การดำเนินการชี้แนะก็ยังคงดำเนินการคู่ขนานไปกับการจัดการเรียนรู้ จนดูเหมือนเป็นงานที่ไม่อาจเร่งร้อนให้เกิดผลในเวลาอันสั้นได้ จึงเป็นงานที่ต้องค่อยเป็นค่อยไป

5. การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน (focusing) ในโลกของการพัฒนาบุคลากรที่ต้องทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้นั้น มีเรื่องราวที่ต้องปรับปรุงและพัฒนามากมายหลายจุด ดังนั้นนักวิชาการที่เลี้ยงจึงต้องตกลงร่วมกันกับผู้สอนว่าเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดคืออะไร แล้วร่วมกันวางแผน วางเป้าหมายย่อย ๆ เพื่อไปสู่จุดหมายนั้น

6. การชี้แนะในบริบทสถานศึกษา (onsite coaching) การปฏิบัติการชี้แนะมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้รับการชี้แนะสามารถนำความรู้ ทักษะการสอนที่มีอยู่ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ดีเกิดขึ้นในสภาพการทำงานจริง การดำเนินการชี้แนะจึงควรเกิดขึ้นในการทำงานในบริบทของสถานศึกษา การดำเนินการชี้แนะเป็นการทำงานเชิงลึก เข้มข้น เป็นการช่วยให้ผู้รับการชี้แนะเคลื่อนจากความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบผิวเผิน (surface approach) ไปสู่การทำความเข้าใจ

เข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (deep approach) (Moon, 2004: 84) โดยอาศัยกระบวนการลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงานการชี้แนะ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าไปทำงานร่วมกับผู้รับการชี้แนะในสถานศึกษา

7. การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง (work on real content) การชี้แนะในประเด็นหรือเนื้อหาสาระที่เป็นรูปธรรม (being concrete) มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ปฏิบัติได้จริง ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การที่ผู้ชี้แนะเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน จึงมีข้อจำกัด ตรงที่ไม่สามารถอยู่กับผู้รับการชี้แนะได้ตลอดเวลา การพบปะผู้รับการชี้แนะในแต่ละครั้งจึงมีคุณค่ามาก จึงควรใช้เวลาที่มีจำกัดนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การชี้แนะแต่ละครั้งจึงเน้นไปที่การนำความรู้หรือทักษะไปใช้ได้จริง (Knight, 2004: 33) ได้แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และเป็นขั้นเป็นตอน ไม่เสียเวลาไปกับการอภิปรายหรือพูดคุยกันเชิงทฤษฎี

8. การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน (after action review and reflection) การสะท้อนผลการทำงาน (reflection) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา สรุปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป การชี้แนะจึงใช้การสะท้อนผล การทำงานนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ จนได้อีกชื่อหนึ่งว่า การชี้แนะแบบมองย้อนสะท้อนผล การทำงาน(reflective coaching) การชี้แนะช่วยให้บุคคลได้สะท้อนความสามารถของตน เพื่อหาจุดที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือรายบุคคลในการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและพัฒนาความสามารถของตน ไม่ใช้การสอนสิ่งใหม่ จุดพื้นฐานของการชี้แนะอยู่บนพื้นฐานของความรู้หรือทักษะที่มีอยู่แล้ว

แผนภาพที่ 1 หลักการชี้แนะ

ที่มา: อภาพัน เจตะทะ ครูชำนาญการ โรงเรียนศิริราษฎร์สามัคคี สภ.ปตตานี เขต 2

กระบวนการชี้แนะ

กระบวนการชี้แนะ เป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักช่วยเหลือตนเอง (coaching is a process of helping people to help themselves) นักการศึกษาได้นำเสนอหลากหลายกระบวนการชี้แนะ ได้แก่ การชี้แนะทางปัญญา (cognitive coaching) การชี้แนะการสอน (instructional coaching) เพื่อนชี้แนะ (peer coaching) กระบวนการชี้แนะโดยทั่วไปมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนการชี้แนะ (pre-coaching)

ก่อนดำเนินการชี้แนะ มีการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นหรือจุดเน้นที่ต้องการชี้แนะร่วมกัน เนื่องจากการดำเนินการชี้แนะเน้นไปที่การเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง เป็นการทำงานเชิงลึก (deep approach) ดังนั้นประเด็นที่ชี้แนะจึงเป็นจุดเล็ก ๆ แต่เข้มข้น ช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แจ่มแจ้ง ช่วยคลี่ปมบางประการให้เกิดผลในการปฏิบัติได้จริง ในกรณีการสอนกระบวนการคิด มีประเด็นมากมายที่ต้องช่วยกันขยับขับเคลื่อนไปที่ละประเด็น เช่น การใช้คำถามกระตุ้นคิด การใช้กิจกรรมที่ช่วยให้คิดได้อย่างหลากหลาย การใช้ผังกราฟิก (graphic organizer) มาใช้ในการนำเสนอความคิด การช่วยให้ผู้เรียนอธิบายกระบวนการคิดกระบวนการทำงานของตนเอง ซึ่งในประเด็นเหล่านี้ก็ยังมีประเด็นย่อย ๆ ที่ซ่อนอยู่มากมาย ทั้งผู้ชี้แนะและคุณครูแต่ละคนก็ต้องวางแผนร่วมกันว่าในแต่ละครั้งที่ดำเนินการชี้แนะนั้น จะชี้แนะลงลึกเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

2. ขั้นตอนการชี้แนะ (coaching) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

2.1 การศึกษาต้นทุนเดิม ผู้ชี้แนะพยายามทำความเข้าใจวิธีคิด วิธีการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของผู้รับการชี้แนะว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลในการต่อยอดประสบการณ์ในระดับที่เหมาะสมกับผู้รับการชี้แนะแต่ละคน ซึ่งในขั้นนี้อาจใช้วิธีการต่าง ๆ กันไปตามสถานการณ์ ได้แก่

- 1) การให้ผู้รับการชี้แนะบอกเล่า อธิบายวิธีการทำงานและผลที่เกิดขึ้น
- 2) การพิจารณาร่องรอยการทำงานร่วมกัน เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ ชิ้นงานของผู้เรียน
- 3) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

2.2 การให้ผู้ชี้แนะประเมินการทำงานของตนเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาของตนเอง โดยใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ผ่านมา ได้แก่ การสอนที่เพิ่งสอนจบไปแล้ว ชิ้นงานที่ผู้เรียนเพิ่งทำเสร็จ มาใช้ประกอบการประเมิน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นสำคัญขั้นหนึ่ง พบว่าผู้รับการชี้แนะไม่ได้ตระหนักรู้ในสิ่งที่ตนเองสอนหรือกระทำลงไปนัก ดังนั้นการจัดให้มีโอกาสได้ “นิกย้อนและสะท้อนผลการทำงาน” ช่วยให้ผู้สอนได้ทบทวนและไตร่ตรองว่าตนเองได้ใช้ความรู้ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติอย่างไร มีอุปสรรคปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง คำถามที่มักใช้กันในขั้นนี้มี 2 คำถามหลัก คือ

อะไรที่ทำได้ดี

จะให้ดีกว่านี้ถ้า....

2.3 ขั้นต่อยอดประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้ชี้แนะ มีข้อมูลจากการสังเกตการทำงาน และฟังผู้รับการชี้แนะ อธิบายความคิดของตนเอง แล้วจึงลงมือต่อยอดประสบการณ์ในเรื่องเฉพาะนั้นเพิ่มเติม ซึ่งผู้

ชี้แนะต้องอาศัยปฏิภาณในการวินิจฉัยให้ได้ว่าผู้รับการชี้แนะ ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด หากไม่แน่ใจก็อาจใช้วิธีการสอบถามขอข้อมูลเพิ่มเติม ในขั้นต่อยอดประสบการณ์มักมีการดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) เมื่อพบว่าผู้รับการชี้แนะ มีความเข้าใจที่ผิดพลาดบางประการ หรือมีปัญหา ก็จำเป็นต้องแก้ไข ปรับความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้องและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหานั้น
- 2) เมื่อพบว่าผู้รับการชี้แนะ เข้าใจหลักการสอนดี แต่ยังขาดประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องเพิ่มเติมความรู้ แบ่งปันประสบการณ์

3. ขั้นตอนสรุปผลการชี้แนะ (post-coaching)

ผู้ชี้แนะเปิดโอกาสให้ผู้รับการชี้แนะ ได้สรุปผลการชี้แนะเพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับการจัดการเรียนรู้ของตนเองต่อไป มีการวางแผนเพื่อกลับมาชี้แนะร่วมกันอีกครั้งว่าความรู้ความเข้าใจอันใหม่ที่ได้รับจากการชี้แนะครั้งนี้ จะเกิดผลในทางปฏิบัติเพียงใด รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เช่น หาเอกสารมาให้ศึกษา ประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ แนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

เครื่องมือการชี้แนะ

เครื่องมือสำคัญของการชี้แนะคือ รูปแบบการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะเกิดการเรียนรู้ รูปแบบการใช้ภาษาของผู้ชี้แนะเหล่านี้ เป็นแบบอย่างให้ผู้รับการชี้แนะ นำไปใช้ในการชี้แนะตนเองได้ภายหลัง

การใช้ภาษาในการชี้แนะ ผู้ชี้แนะต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในสถานการณ์ที่ผู้รับการชี้แนะประสบปัญหาการสอน ผู้ชี้แนะจำนวนมากมักมีแนวโน้มบอกวิธีการแก้ปัญหา หรือให้แนวทางแก่ครูเป็นหลัก แทนที่จะช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้คิดและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งผู้ชี้แนะต้องตัดสินใจเลือกโดยตั้งคำถามตัวเอง 3 คำถามคือ

- 1) เราควรบอกวิธีการแก้ปัญหาไปเลยหรือไม่
- 2) เราควรร่วมมือกับผู้รับการชี้แนะ ในการแก้ปัญหา ด้วยการให้ข้อมูลบางอย่าง และหาทางแก้ร่วมกันหรือไม่
- 3) เราควรให้ผู้รับการชี้แนะ ได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวเองหรือไม่ การบอกวิธีการแก้ปัญหาให้ไปเลยกับการปล่อยให้ผู้รับการชี้แนะ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองก็มีข้อดีข้อเสียต่างกันไปดังนี้

(Costa and Garmston, 2002)

ตารางที่ 2 ข้อดี ข้อจำกัดของการชี้แนะ

ข้อดี	ข้อจำกัด
<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาจะถูกแก้ไขอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ● การแก้ปัญหาจะสอดคล้องกับความเชื่อและ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาที่ให้แนวทางแก้ไขไป อาจจะเป็นการแสดงออกที่ผิวเผิน ในขณะที่ประเด็นปัญหามีความลึกซึ้ง

<p>ค่านิยมของผู้ชี้แนะเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ชี้แนะรู้สึกพอใจที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการชี้แนะ ● ผู้รับการชี้แนะ ยอมรับว่าผู้ชี้แนะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ● ผู้ชี้แนะได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้รับการชี้แนะ จะพึงพาผู้สอนแนะเพื่อแก้ปัญหาในอนาคต หรือ ต่ำหนิหากทางแก้ไขที่ให้ ไม่มีประสิทธิผล ● ผู้รับการชี้แนะ ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ● ผู้รับการชี้แนะ อาจไม่นำทางแก้ไขปัญหาที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาได้จริง ● ผู้รับการชี้แนะ อาจจะเกิดความไม่พอใจเพราะเขารู้สึกว่าตนเองไม่ดีพอหรือไม่มีคุณค่า ● ผู้ชี้แนะอาจพลาดโอกาสสำหรับการให้ผู้รับการชี้แนะ ได้พัฒนาความสามารถในการสอนแนะตนเอง
---	--

การใช้เครื่องมือ หรือรูปแบบการใช้ภาษาในการชี้แนะ มี 2 มิติ คือ มิติของการผลักดัน (push) และมิติของการดูดดึง (pull) มีระดับของการผลักดันอย่างสุดขั้วคือ การบอกความรู้(telling) ไปจนถึงระดับการดูดดึงสูงสุดคือการรับฟัง (listening) ทั้งนี้วิธีการเหล่านี้เป็นการช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ทั้งสิ้น หากมีจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละวิธีแตกต่างกันไป ผู้ชี้แนะจึงเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และผู้รับการชี้แนะแต่ละคน มีข้อเตือนใจว่าหากใช้มิติของการผลักดันได้แก่ การบอก การสอน การแนะนำเพียงด้านเดียว ไม่ถือว่าเป็น การชี้แนะที่แท้จริง

กลวิธีการชี้แนะ

เป็นความรู้เชิงปฏิบัติ(practical knowledge) ที่ผู้ชี้แนะได้ค้นพบในการลงมือปฏิบัติการชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะ ในสถานการณ์การทำงานจริง แล้วเก็บเป็นกลวิธีเฉพาะของตนไว้ใช้ในการดำเนินการชี้แนะของตนเอง หากผู้ชี้แนะมีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้กลวิธีการชี้แนะเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยขยายประสบการณ์การชี้แนะให้กว้างขวางเพิ่มมากขึ้น กลวิธีที่นำเสนอนี้จึงเป็นตัวอย่างบางตอน ดังนี้

1. เดินทีละก้าว ไปสู่จุดหมาย ความสำเร็จเกิดอยู่กับทุกก้าวที่เดินไป ผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะสามารถตั้งเป้าหมายร่วมกันได้ แต่การไปถึงเป้าหมายก็เริ่มจากการทำงาน เล็ก ๆ พัฒนาไปเรื่อย ๆ

2. จับถูก ไม่จับผิด การชี้แนะเน้นไปที่การช่วยผู้รับการชี้แนะ มองหาว่าทำสิ่งใดทำได้ดี ถูกต้องเหมาะสมแล้ว แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตามที เป็นวิธีการที่ช่วยให้คุณครูไม่รู้สึกอึดอัด เวลาที่มีผู้ชี้แนะมาทำงานด้วย การจับถูกทำให้ผู้รับการชี้แนะเห็นคุณค่าในตนเอง และอีกเหิมที่จะพัฒนางานการเรียนการสอนของตนเองต่อไป

3. **ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง** ผู้รับการชี้แนะมักมีแนวโน้มพึ่งพาผู้ชี้แนะแก้ไขปัญหา หากผู้ชี้แนะตกลงหลุมพรางอันนี้ ก็ต้องคอยแก้ปัญหาให้คุณครูอยู่ร่ำไป การชี้แนะที่ดีจึงไม่แก้ปัญหของผู้รับการชี้แนะ แต่พยายามช่วยเหลือให้ผู้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. **“ชม” มากกว่า “ติ”** หากจำเป็นต้องชี้จุดบกพร่องการทำงาน เมื่อผู้รับการชี้แนะและผู้ชี้แนะคุ้นเคยและไว้วางใจกันพอสมควร และผู้รับการชี้แนะยินดีรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง อย่างไรก็ตามผู้ชี้แนะต้องยึดหลัก “ชม” มากกว่า “ติ” ชมประเด็นที่ทำได้ดีอย่างน้อย 2 เรื่อง และชี้ข้อบกพร่องเพื่อให้ปรับปรุงเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น

5. **ถามไม่หวังคำตอบ** การตั้งคำถามของผู้ชี้แนะ ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้พิจารณาอย่างรอบด้านมากขึ้น แบบอย่างของคำถามเหล่านี้ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะเก็บไว้อาถามตนเองได้ ดังนั้นบางคำถามต้องอาศัยเวลาคิดพิจารณา อาจเป็น “คำถามผวกให้คิด” ไม่จำเป็นต้องบังคับให้ผู้รับการชี้แนะตอบในขณะนั้น

6. **ตรวจการบ้านหลังการชี้แนะ** ผู้รับการชี้แนะต้องนำบทเรียนที่ได้ในแต่ละครั้ง ไปปรับปรุงการสอนของตนเอง เหมือนทำการบ้าน แล้วผู้ชี้แนะกลับมาตรวจดูว่าสามารถปรับปรุงได้ดีเพียงใด เพื่อหาทางชี้แนะ และนำไปวางแผนร่วมกันสำหรับการชี้แนะในครั้งต่อไป

7. **อาจบอกทางเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับการชี้แนะ** ใช้ในสถานการณ์ที่มีเวลาจำกัด หรือในกรณีที่ผู้รับการชี้แนะ มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนบางประการ ผู้ชี้แนะอาจบอกทางเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างน้อย 2 ทางเลือก เพื่อให้ผู้รับการชี้แนะสามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติในสภาพที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

8. **สร้างทำเป็นไม่รู้** ผู้ชี้แนะอาจทำเป็นไม่รู้ ไม่เข้าใจ ให้ผู้รับการชี้แนะ ช่วยอธิบายหรือให้คำแนะนำก็จะช่วยพัฒนาความสามารถของผู้รับการชี้แนะได้

9. **ตั้งใจฟังให้ถึงที่สุด** ในบางกรณีที่ผู้รับการชี้แนะ อาจมีเรื่องมากมายที่อยากบอกเล่าให้ผู้ชี้แนะฟัง หลายเรื่องอาจไม่เข้าท่า ผู้ชี้แนะควรตั้งใจฟัง โดยไม่ตัดบทหรือแทรกแซง เพื่อจะได้เข้าใจความคิดของผู้รับการชี้แนะมากขึ้น ในขณะที่ผู้รับการชี้แนะ ก็ได้คิดทบทวนในสิ่งที่ตนเองพูด

10. **เรียนรู้ร่วมกัน** ผู้ชี้แนะไม่จำเป็นต้องรู้ทุกเรื่อง และไม่จำเป็นต้องเก่งกว่าผู้รับการชี้แนะ ทั้งผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ สามารถเรียนรู้จากกันและกันได้เสมอ ปัญหาบางเรื่องที่ไม่เข้าใจ ก็ต้องหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

ผลที่เกิดขึ้น/การนำไปใช้ในการพัฒนางาน

1. ผลที่เกิดกับผู้ชี้แนะ(Coach)

1.1 ผู้ชี้แนะสามารถปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ผู้ชี้แนะสามารถสะท้อนจุดเด่นและจุดที่ยังมีปัญหามาจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้รับการชี้แนะได้อย่างแท้จริง และผู้รับการชี้แนะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ชี้แนะไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้ชี้แนะสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และปัญหา การเปลี่ยนแปลง การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ผู้รับการชี้แนะได้เข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 ผู้ชี้แนะสามารถรับรู้ความคาดหวัง สภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้รับการชี้แนะ อันจะนำไปสู่ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการนิเทศอย่างแท้จริง

1.5 เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. ผลที่เกิดกับผู้รับการชี้แนะ (Coachee)

2.1 การชี้แนะจะช่วยให้ผู้รับการชี้แนะ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2.2 Coaching เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยผลักดันและสนับสนุนให้ผู้รับการชี้แนะทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย (Performance Goal) ตามแผนงานที่กำหนด

2.3 เข้าใจขอบเขต เป้าหมาย ของงาน และความต้องการที่ผู้นิเทศคาดหวัง

2.4 ได้รับรู้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง ปัญหา อุปสรรค ของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และภารกิจที่สถานศึกษากำลังดำเนินการในปัจจุบัน และจะดำเนินการต่อไปในอนาคต

2.5 ได้รับรู้ถึงปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้นิเทศ และมีส่วนร่วมกับผู้นิเทศพิจารณา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.6 มีโอกาสรู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของตน เพื่อสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลที่เกิดกับสถานศึกษา

3.1 สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงาน (Organization Performance) เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 สถานศึกษามีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการชี้แนะทำให้ผู้รับการชี้แนะ มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งด้านการดำเนินงาน นโยบาย กลยุทธ์ วิธีการทำงาน และการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เป็นต้น

3.3 เป็นการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา

การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)

เป็นการให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือเป็นที่ยอมรับ หรือผู้บริหารในหน่วยงานให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือบุคลากรใหม่ (Mentee) ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานเพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น การเป็นพี่เลี้ยงอาจไม่เกี่ยวกับหน้าที่ในปัจจุบันโดยตรง นอกจากใช้กับบุคลากรใหม่แล้ว ยังสามารถนำวิธีการนี้มาใช้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรมาก่อน ผู้ที่เข้าช่วย Mentee ในองค์กร ควรมีคุณลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

- เป็นผู้ที่มีประวัติในการทำงานที่ประสบความสำเร็จ
- เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดและมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน
- เป็นผู้ที่มีความผูกพันกับบริษัทและผูกพันกับหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
- เป็นผู้ที่มีความใฝ่ฝันและความปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
- เป็นผู้ที่ชอบความท้าทาย และเต็มใจพร้อมที่จะทำงานนอกเหนือจากงานประจำของตน
- เป็นผู้ที่มีความปรารถนาที่จะได้รับความก้าวหน้าและการเติบโตในสายอาชีพ
- เป็นผู้ที่เต็มใจรับฟังคำชี้แนะและข้อมูลป้อนกลับจากหัวหน้างาน และคนรอบข้างเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

จะเห็นว่า Mentee เป็นกลุ่มคนที่มีผลงานที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ เป็นดาวเด่นที่มีผลงานดีเลิศ (Top Performer) ซึ่งองค์กรจะต้องรักษาไว้ ดังนั้นผู้ที่เป็ Mentor จึงเป็นเสมือนแม่แบบของ Mentee ด้วย นอกจากเป็นแม่แบบแล้วผู้ที่เป็ Mentor ยังต้องมีบทบาทของการเป็นผู้สอนงานหรือผู้ชี้แนะ (Coach) โดยการสร้างความเข้าใจให้ตรงกับกับ Mentee ในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กร ข้อควรระวังหรือประเด็นความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กร การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงหรือไม่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น (Political Praps) รวมถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง และข้อที่ควรพัฒนาปรับปรุงของ Mentee เพื่อที่จะได้หาวิธีการในการพัฒนาปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของ Mentee ต่อไป

นอกจากนี้ Mentor ยังมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน (Advocate) คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ Mentee มีโอกาสเติบโตหรือได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยให้โอกาสหรือเวทีแสดงผลงาน แสดงฝีมือ และความสามารถการทำงาน

Mentor ที่ดี ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- มีความสัมพันธ์ที่ดี (Interpersonal Skills)
- การมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Influence Skills)
- การตระหนักถึงผลสำเร็จในการทำงานของผู้อื่น (Recognized other's accomplishment)
- การมีทักษะของการบังคับบัญชาที่ดี (Supervisory Skills)
- ความรู้ในสายวิชาชีพหรือสายงานของตน (Technical Knowledge)

รูปแบบของพี่เลี้ยง (Mentoring)

Mentoring ได้เริ่มประมาณ 20 ปีที่แล้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถสูง และใช้ในการพัฒนาผู้หญิงให้สามารถก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้บริหารได้เท่าเทียมกับผู้ชาย แนวคิดนี้ยังคงอยู่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในสมัยก่อนรูปแบบของ Mentoring จะเป็นแบบคู่ คือ จับคู่กันระหว่าง Mentor 1 คน กับ Mentee 1 คน หรือ 2 คน ปัจจุบันมีผู้เห็นว่าแบบคู่มิชอบจำกัดหลายประการ เช่น หา Mentor ได้

ไม่เพียงพอกับจำนวน Mentee เพราะ Mentor หายาก และการที่ Mentee เรียนรู้จาก Mentor เพียงคนเดียวนั้นไม่เพียงพอ

เนื่องจากการพัฒนาบุคคลนั้นต้องอาศัยเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีความรู้ ประสบการณ์และแนวคิดที่ต่างกันอย่างออกไป ซึ่งรวมถึงเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนร่วมงานด้วย ปัจจุบันจึงมีแนวคิด Mentoring แบบกลุ่ม คือ Mentor 1 คน ต่อ Mentee 4 – 6 คน ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม การคัดเลือก Mentor จะเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์สำเร็จในการปฏิบัติงาน มีประสบการณ์และตำแหน่งสูงกว่า Mentee และสมัครใจจะเป็น Mentor ส่วนการเลือก Mentee ก็เลือกจาก ผู้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและโอกาสที่จะเลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้นเป็นผู้บริหาร Mentor และ Mentee จะร่วมกิจกรรม Mentoring โดยการพบปะ ประชุม ปรึกษาหารือกันเป็นระยะ ๆ มีโครงการทำต่อเนื่องเป็นเวลา 1-2 ปี

Mentoring แบบกลุ่มนี้ Mentor จะเป็นผู้นำให้เกิดการเรียนรู้ (Learning Leader) กลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด กำหนดประเด็นการพัฒนา ให้คำแนะนำกันเป็นกลุ่ม วิธีนี้จะเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมด้วย กลุ่ม Mentoring จะกลายเป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ (Learning Group) ซึ่งคล้ายกับ Learning Team ใน Learning Organization ของ Peter Senge ที่กล่าวว่า เมื่อทีมเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงก่อให้เกิดผลงานที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่สมาชิกแต่ละคนในทีมก็เจริญก้าวหน้าเร็วขึ้นด้วย ในกลุ่มแห่งการเรียนรู้ Mentee ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มจะมีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนสมาชิกด้วยกันและจาก Mentor ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเรียนรู้นี้กำหนดให้ความรับผิดชอบในการนำและก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระจายไปยังสมาชิกทุกคน รวมทั้ง Mentor ด้วย แบบกลุ่มนี้จะถือว่า Mentor หรือ Learning Leader เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมากกว่าจะเป็นคนนอก Mentor เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ที่จะแบ่งปันได้มากกว่า Mentor จึงทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่มการเรียนรู้ โดยช่วยให้กลุ่มเข้าใจองค์กร ให้แนวทางแก่กลุ่ม เพื่อสามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเอง และช่วยให้กลุ่มกำหนดทิศทางของการพัฒนากระบวนการนี้จะช่วยให้ Mentee เรียนรู้ประสบการณ์และความรู้จาก Mentor ซึ่งมีกระบวนการที่แตกต่างจากตน Mentor จะช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดย

- ช่วยให้กลุ่มกำหนดประเด็นในการประชุมพบปะกัน
- ให้คำแนะนำหัวข้ออภิปรายและโครงการที่จะช่วยให้กลุ่มเรียนรู้เพิ่มขึ้น
- กระตุ้นให้กลุ่มแสดงความคิดเห็น
- ให้คำปรึกษาเมื่อกลุ่มต้องการ
- สนับสนุนกลุ่มโดยเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มกับบุคคลอื่นในองค์กร
- ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สมาชิกในกลุ่มเป็นรายบุคคล

บทบาทหน้าที่ของการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor)

Mentoring แบบกลุ่มมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้พัฒนาบุคคลในองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทุกคนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีมนั้น Mentor หรือ Learning Leader จะทำหน้าที่ ดังนี้

1. Guide เป็นผู้คอยชี้ช่องทางแก่กลุ่ม Mentee และคอยเตือนให้ระมัดระวังจุดอันตราย แต่จะไม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกทางให้ จะช่วยให้กลุ่มมองเห็นภาพขององค์กรในอนาคต เพื่อกลุ่มย้อนไปดูว่าการที่เขาก้าวหน้าในงานขึ้นมาจนอยู่ในตำแหน่งปัจจุบัน เขาได้ใช้ทักษะ วิธีการและพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังคอยตั้งคำถามที่กระตุ้นให้กลุ่มหาคำตอบซึ่งจะทำให้กลุ่มสามารถมองเห็นกลยุทธ์และเทคนิคใหม่ ๆ ที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การเรียนรู้ Mentee ไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองเท่านั้น แต่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Mentee ในกลุ่มด้วย

2. Ally เป็นพันธมิตรที่คอยให้ข้อมูลแก่ Mentee แต่ละคนในกลุ่มว่า บุคคลนอกกลุ่มเขามองจุดอ่อน จุดแข็งของ Mentee แต่ละคนอย่างไร หาก Mentee เล่าถึงปัญหาของตนก็จะฟังอย่างตั้งใจเห็นอกเห็นใจ แล้วให้ข้อมูลความเห็นทั้งทางดีและทางไม่ดีอย่างตรงไปตรงมาและเป็นมิตร

3. Catalyst เป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่มมองภาพวิสัยทัศน์ขององค์กรและอนาคตของตนเอง ชี้ให้เห็นว่าในอนาคตจะมีอะไรที่เป็นไปได้เกิดขึ้นบ้าง แทนการคาดการณ์ การมองภาพในอนาคตนั้นให้มองออกไปนอกแฉวงการทำงานของแต่ละคนด้วย

4. Savvy Insider Mentor เป็นผู้ซึ่งอยู่ในหน่วยงานมานาน พอจะรู้ว่างานต่าง ๆ ในหน่วยงานประสบความสำเร็จได้อย่างไร รู้ล่วงหน้าว่าหาก Mentee ในกลุ่มแต่ละคนจะก้าวหน้า บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้จะต้องเดินไปทางไหน จะเป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยง Mentee กับบุคคลอื่นในองค์กรที่สามารถช่วยให้ Mentee เกิดการเรียนรู้ได้

5. Advocate ในขณะที่กลุ่มเกิดการเรียนรู้นั้น สมาชิกจะเริ่มมองเห็นว่าตนเองสามารถผลักดันความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาแผนความก้าวหน้าได้ด้วยตนเอง Mentor จะทำหน้าที่ช่วยให้ Mentee ได้มี โอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้บังคับบัญชา (Visibility) เช่น เมื่อ Mentee เสนอโครงการปฏิบัติงานที่เห็นว่าดี ก็พยายามผลักดันให้โครงการนั้นได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ เพื่อ Mentee จะได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ

บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)

Mentoring แบบกลุ่มจะประสบความสำเร็จต่อเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย เพราะ Mentoring ต้องผสมผสานกลมกลืนกับงานอื่น ๆ ขององค์กร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญนอกเหนือจาก Mentor คือ Mentee ผู้บังคับบัญชาของ Mentee และ ผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบุคคล ขององค์กรแต่ละฝ่ายต้องมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. Mentee ต้องมีบทบาทในเชิงรุก Mentee ใน Mentoring แบบกลุ่มจะมีบทบาทมากกว่าใน Mentoring แบบคู่เพราะ Mentee ต้องช่วยกันสนับสนุนผลักดันกลุ่มและร่วมกันคิดว่า จะ

ใช้ประโยชน์จากความรู้ของ Mentor ได้อย่างไร ต้องเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของความก้าวหน้าในสายอาชีพของตนปฏิบัติ งานที่ได้รับมอบหมายเพื่อการพัฒนา และพยายามเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกัน แบ่งปันข้อมูลความรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันและกัน และโดยที่ Mentor หรือ Group Leader ไม่ได้ทำหน้าที่ประธานในการประชุม ฉะนั้นกลุ่ม Mentee ต้องรับผิดชอบสร้างประสบการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นแล้วต้องชวนหาความรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาและฝึกอบรม

2. หัวหน้างาน ต้องได้รับการบอกกล่าวเกี่ยวกับการดำเนินการ Mentoring และบางครั้งจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วย หัวหน้างานต้องมีจิตใจเป็นนักพัฒนา เต็มใจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ต่อองค์กร และต่อตัว Mentee ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หัวหน้างานจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและมอบหมายงานที่จะช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน ให้ข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นตัวแบบที่ดีในการทำงาน ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถยึดเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนได้

3. ฝ่ายบุคคล ต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดวิธีการพัฒนาด้วย Mentoring ขึ้นในองค์กร จัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ Mentoring แก่ Mentor และ Mentee และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คัดเลือก Mentee จัดกลุ่มและคอยติดตามประเมินผลโครงการ ซึ่งควรประเมินทุก ๆ 6 เดือน

ประโยชน์ของการ Mentoring

- สร้างกลุ่มคนที่มีความสามารถ มีศักยภาพ ได้เร็วกว่าพนักงานปกติ
- จูงใจพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานดีและมีศักยภาพในการทำงานสูงให้คงอยู่กับหน่วยงาน
- กระตุ้นให้พนักงานสร้างผลงานมากขึ้น พร้อมทั้งทำงานหนักและท้าทายมากขึ้น
- สร้างบรรยากาศของการนำเสนอผลงานใหม่ ๆ หรือความคิดนอกกรอบมากขึ้น
- สร้างระบบการสื่อสารแบบสองช่องทาง (Two Way Communication) ระหว่าง Mentor และ Mentee หัวหน้างานในฐานะ Mentor มีเวลาที่จะคิด วางแผน กำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทีมได้มากขึ้น เนื่องจากได้มอบหมายงานส่วนหนึ่งให้ Mentee รับผิดชอบแล้ว

ความแตกต่างของ Coaching และ Mentoring

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

Coaching	Mentoring
✓ มีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน	❖ มีสัมพันธภาพยาวนาน
✓ เป้าหมายระยะสั้น	❖ เป้าหมายระยะยาว
✓ มีลักษณะเป็นเพื่อนร่วมงานที่มีสถานะเท่าเทียม	❖ สัมพันธภาพเป็นลักษณะรุ่นพี่สอนรุ่นน้อง

กัน	❖ จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
✓ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง	❖ พัฒนาเครือข่ายกว้างขวางขึ้น

แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย

การทำโครงงานฐานวิจัย (Research Based Learning : RBL) มีแนวคิดว่ากระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่ พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำโครงงาน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบจริง นอกจากนี้ ระบบการคิดซึ่งประกอบด้วย ความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จะเกิดได้เมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชาในการตีความข้อมูล ซึ่งผลที่ได้จากการตีความ คือ ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และหลังจากที่ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้แล้ว การแปลความข้อมูลใหม่จะมีความรอบคอบรอบด้านมากขึ้น นั่นคือจุดตั้งต้นของการคิดได้อย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาแบบการทำโครงงานฐานวิจัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2559)

สุธีระ ประเสริฐสรรพ (2555ก) กล่าวว่า ระบบการศึกษาไทยได้เริ่มนำการเรียนรู้จากการทำโครงงาน (Project Based Learning : PBL) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติ (Learning by Doing) เข้ามาใช้เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้นอกห้องเรียน แต่มักให้เด็ก “ทำชิ้นงาน” ซึ่งก่อให้เกิดทักษะบางประการ เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การบริหารเวลาเท่านั้น หากนำกระบวนการวิจัยและหลักการวิทยาศาสตร์มาบูรณาการวิชาเข้ากับการทำโครงงานแล้ว นักเรียนจะได้พัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ไปจนถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ด้วย โดยความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จะเกิดเมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชา “ตีความ” ข้อมูล ผลจากการตีความ คือ ความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้สนับสนุนโครงงานฐานวิจัย (Research Based Learning : RBL) เกิดการคิดค้นและได้พิสูจน์แล้วว่า กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำงาน โครงงานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบจริง (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2555ข)

ไพโรจน์ ศิริรัตน์ (2555) เห็นว่าการเรียนรู้แบบเดิมเน้นการจำความรู้มากกว่าการมีทักษะการเรียนรู้ จึงทำให้รู้มากแต่ทำไม่เป็น อาจรู้ไม่จริง หรือหลงได้ง่าย การเรียนรู้แบบนี้ทำให้กลุ่มเด็กฉลาดพลาตโอกาสในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ดีไป อย่างน่าเสียดาย ทำให้หลงผิดไปกับอวิชชาหรือความไม่รู้ นอกจากนี้ ยังทำให้กลุ่มเด็กเรียนอ่อนมีศักยภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่พึงจะมีได้ กลุ่มคนเหล่านี้มีแนวโน้มคิดไม่เป็น หากมีส่วนมากในสังคมย่อมทำให้สังคมนั้นวิฤติ มีปัญหามากกว่าสันติ ยิ่งสังคมกำลังเปลี่ยนผ่าน

ไปสู่สังคมที่ใช้ความรู้ ยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางความรู้ เช่น ขาดความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับการอยู่รอด ทำให้เป็นโรคบางชนิดโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น

ไพโรจน์ ศิริรัตน์ (2555) จึงอธิบายว่า การจัดการศึกษาที่ดีจะทำให้เด็กมีความรู้ มีกระบวนการคิด และรู้วิธีการคิดในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนปฏิบัติได้หรือทำเป็นซึ่งต้องอาศัยการสอนหลายวิธี ปัจจุบันเรามีความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นส่งผลให้โรงเรียนวิทยาศาสตร์จัดการเรียนรู้แบบโครงการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีประสบการณ์ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูมากกว่าสิบปี เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น โครงการครูวิจัย โครงการยุววิจัย โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โครงการผู้บริหารโรงเรียนทำวิจัย โครงการพัฒนาโรงเรียนฐานวิจัย เป็นต้น ซึ่งพบว่า วิจัยเป็นเครื่องมือทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีทักษะหลายด้านสูงขึ้นจากการได้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตัวเอง สามารถมองเห็นความจริงด้วยข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ในปี 2555 สกว. จึงพัฒนาการสอนแบบโครงการฐานวิจัยขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบโครงการให้มีความเข้มข้นขึ้นด้วยกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ทำตามครูบอก ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้พบว่า ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในหลายด้าน อาทิ ทักษะการคิดและตัดสินใจ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการแก้หรือคลี่คลายปัญหา ทักษะการมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข และทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ ภายใต้สมดุลสามด้าน คือ มีความรู้ มีทักษะ (ปฏิบัติได้) และมีวิธีเรียนรู้ที่ถูกต้อง (การคิด สติ และ ทศนคติบวก)

จากการศึกษาแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐานแล้วนั้น ได้นำทั้ง 3 แนวคิดมาบูรณาการในการจัดกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน เพื่อนำผลการปฏิบัติการมาสรุปและสังเคราะห์กระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่เหมาะสมในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการขับเคลื่อนกระบวนการผลิตและพัฒนาครูครั้งนี้ มีการออกแบบขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้ นักศึกษาครูมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี และมีสมรรถนะการสอนที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนา กระบวนการส่งเสริม และกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

สิริรัตน์ นาคนิ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ผลการใช้อยู่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบ CSPA Model ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครู จากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ 3

หลักการ คือ 1) หลักการรับฟังอย่างลึกซึ้ง 2) หลักการสุนทรียสนทนา 3) หลักการฝึกสติ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การปรับความคิดและจิตใจ ขั้นที่ 2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติ และขั้นที่ 4 การนำไปประยุกต์ใช้ โดยผู้วิจัยเรียกว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ “CSPA Model” ตามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยมีนักศึกษาครูโปรแกรมคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการสอน รหัสวิชา 102301 จำนวน 35 คน เข้าร่วมกิจกรรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ดำเนินการวิจัยช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2560

นักศึกษาครูกลุ่มนี้ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง ผ่านกิจกรรมตามแนวคิดตปัญญาศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดตปัญญาศึกษา 14 แผน แบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ และแบบบันทึก AAR (After Action Review) วิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา จากการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการใช้รูปแบบดังกล่าว พบว่า ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเองเกิดแง่คิด ความรู้สึก สิ่งที่ได้รับ ผ่านตนเองและส่งผ่านไปที่คนอื่น มีสติ รู้ตัว พิจารณาตนเองอยู่เสมอ เล่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รับฟังด้วยใจ ยอมรับความแตกต่างทางความคิด และการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น รับรู้ว่าตนเองมีทั้งด้านบวกและลบ และด้านที่ต้องปรับปรุง เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาดตนเองให้ดีขึ้นตามลำดับ

ผลจากการสะท้อนผ่านการเขียนบันทึก AAR พบว่า ผู้เรียนสามารถเขียนสะท้อนสิ่งที่ตนเองได้รับ ทั้งแง่คิด ความรู้สึก ค่านิยม อารมณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางความคิดนำไปสู่ การเลือกปฏิบัติ เลือกกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ถูกที่ควร และมีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น จากการบันทึกทุกครั้งหลังเรียนจบ ทำให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้น มีการสะท้อนแง่คิดผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การเล่าเรื่อง (Story telling) การฟังเสียงจากภายใน (Voice Dialogue) การสนทนาแบบสุนทรียสนทนา (Dialogue) และการเปิดใจ (Open mind Open heart Open view) ซึ่งกิจกรรมนี้เน้นในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง ผ่านการฟังเพลงแห่งสติ และเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแต่ละชุดกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีมุมมองใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม เรียนรู้ยอมรับความแตกต่างทางความคิดแต่ไม่แปลกแยก สามารถอยู่ร่วมกันได้จากการฟังเรื่องราวของตนเอง และเพื่อนผ่านมุมมองของตนเอง ปรับความเข้าใจผ่านการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม

สิ่งที่ค้นพบผ่านการเขียนสะท้อนบันทึกในครั้งนี้ พบว่า การเขียนถูกเขียนถ่ายทอดผ่านอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิด สัมผัสกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เป็นปัจจุบัน รู้จักตัวตนของเพื่อนและรู้จักตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าในตนเองจากการทำกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้จิตตปัญญาศึกษาขับเคลื่อนกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.48

วันทนี นามสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า 1) ด้านความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์หลังเรียน โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูหลังจากนักศึกษาจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมความเป็นครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและ จรรยาบรรณต่อสังคม

พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ พบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตของนักศึกษาครู โดยมีคุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา จิตสาธารณะ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยทุกฝ่ายเห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาโดยเฉพาะหน่วยผลิตและหน่วยผู้ใช้ครู 2) ผลการพัฒนาได้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามแนวคิดปัญญศึกษา สารการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การสงบนิ่ง โยคะ สุนทรียสนทนา สุนทรียศิลป์ การศึกษาชุมชน กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และ 3) ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาหลังการใช้ พบว่า นักศึกษาครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สามารถประยุกต์นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติตน และการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักศึกษาครูมีคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์มีความตระหนักรู้ในตนเอง เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวมและคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) นักศึกษาครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และต้องการให้เปิดสอนในหลักสูตรวิชาชีพครูเพราะเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนสามารถนำหลักการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปขยายผลสู่ในชั้นเรียน ด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MILLER Model ดังนี้ 1) ขั้นสงบนิ่งอยู่กับตัวเอง 2) ขั้นการให้ความรู้ 3) ขั้นเรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม 4) ขั้นสะท้อนความคิดจากการจัดกิจกรรม โดยมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ (AEC) ในแต่ละขั้นดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักในตน 2) สร้างเสริมประสบการณ์ 3) ใคร่ครวญตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2553) ศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์

ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รายวิชาการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย สำหรับนิสิตระดับปริญญาโท และ 2) ศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนิสิตในด้านการตระหนักรู้ต่อตนเอง ผู้อื่นและวิชาชีพ บริบทของการวิจัยเป็น ชั้นเรียนรายวิชาการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่เปิดสอนในภาคการศึกษาภาคปลาย ปี การศึกษา 2551 สำหรับนิสิตปริญญาโท ภาคนอกเวลาราชการ จำนวน 32 คน เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต แบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การดึงข้อมูลจากบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ของนิสิต และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดระบบข้อมูลตามวิธีอุปนัย โดยใช้กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมชีวิตและการเตรียมวิชา 2) การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการภายใต้บรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้ง 3 ภาค คือ ภาคจิตตปัญญา ภาควิชาชีพครูปฐมวัย และภาควิชาการ ประเด็นที่ได้รับคือการตระหนักรู้ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อวิชาชีพ

Miller and Nozawa (2005) ได้นำเสนอผลของการปฏิบัติตามแนวคิดจิตตปัญญาในชั้นเรียน ระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาเลือกระดับปริญญาโท โดยการนำสมาธิมาใช้เป็นเครื่องมือในการ เรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม มิใช่พัฒนาเฉพาะความคิดเท่านั้น แต่มองว่าสมาธิเป็นการเรียนรู้ เกี่ยวกับตัวเอง ช่วยให้นักศึกษาสามารถรับมือกับความเครียดในการดำเนินชีวิต ตลอดจนลดตัวตนของ ผู้สอนทำให้การสอนมีความสนุกสนานและเบิกบาน ในรายวิชานี้มีการแนะนำวิธีการปฏิบัติสมาธิ 6 แบบ เพื่อให้นักศึกษาเลือกปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้านเป็นเวลา 30 นาทีต่อวัน ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง เริ่มต้น ด้วยการแผ่เมตตา จากนั้นให้นักศึกษาปฏิบัติสมาธิตามวิธีการเฉพาะตน โดยจับบทเรียนด้วยการให้ นักศึกษาฝึกฝนการอยู่กับปัจจุบันขณะ และเขียนบันทึกการเรียนรู้ซึ่งเน้นการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการปฏิบัติสมาธิ คำตอบของนักศึกษาจากการเรียนรู้ในรายวิชานี้ ได้แก่ การมีเวลาอยู่กับตัวเอง เพิ่มความสามารถในการฟัง รู้สึกมีพลังมากขึ้น ตอบสนองต่อสถานการณ์ข้างล่าง รู้สึกสงบ และมีความ กระจำงัดมากขึ้น

จากการศึกษากลุ่มนักศึกษาที่ยังคงปฏิบัติสมาธิอย่างต่อเนื่องแม้ว่าได้จบการศึกษาไปแล้ว มีผู้ให้ ข้อมูลจำนวน 21 คน จากนักศึกษาที่เคยผ่านการเรียนรายวิชานี้จำนวน 182 คน (ร้อยละ 62) ในจำนวนนี้เป็นครูในโรงเรียน 15 คน จากการสัมภาษณ์พบว่า สมาธิทำให้ผ่อนคลาย เกิดความสงบทั้งในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และมีปฏิกิริยาตอบโต้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนลดลง

งานวิจัยเกี่ยวกับการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)

กนิษฐา เชาววัฒนกุล (2553) ศึกษาการพัฒนาแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริม สมรรถนะการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำ

วิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 2) ตรวจสอบประสิทธิภาพภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

1.รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำวิจัย ในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ภายใต้รูปแบบ พีพีเอ็มอี คือ ระยะที่ 1 ระยะเตรียมความพร้อม (Preparing Phase) ระยะที่ 2 ระยะวางแผนการให้คำปรึกษาแนะนำ (Planning Phase) ระยะที่ 3 ระยะการดำเนินการดูแลให้คำปรึกษา (Mentoring Phase) โดยมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน 3.1 การประชุมก่อนให้คำแนะนำ 3.2 การ สังเกตและรวบรวมข้อมูล 3.3 ร่วมกันวิเคราะห์และสะท้อนความคิดการปฏิบัติ 3.4) การประชุมหลังการดูแลให้คำปรึกษา ระยะที่ 4 ระยะการประเมินการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Evaluating Phase)

2. ผลการใช้รูปแบบการให้การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (พีพีเอ็มอี) พบว่า สมรรถนะของอาจารย์นิเทศก์ในด้านการให้คำปรึกษาแนะนำอยู่ในระดับสูงมาก สมรรถนะด้านการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับสูงมาก สมรรถนะด้านการทำวิจัยชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก นอกจากนี้ระดับความพึงพอใจของอาจารย์นิเทศก์ต่อรูปแบบนี้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาผลการเรียนของนักเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กรณ์พล วิวรรณมงคล (2559) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการติดตามช่วยเหลือโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ของครูในระดับชั้นเรียน 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการติดตามช่วยเหลือโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ของครูในระดับชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 9 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 9 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 มาด้วยความสมัครใจ ร่วมกับการได้รับการคัดเลือกจาก ID Plan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน 3) แบบประเมินการใช้สื่อและเทคโนโลยี 4) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการในการเรียนการสอน 5) แบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อการเข้าร่วมโครงการฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัยร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับชั้นเรียน ได้พัฒนาครูตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ระยะที่ 1 ระยะการเตรียมความพร้อมการพัฒนาครู ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แผนพัฒนาตนเอง (Analysis=A) พุดคุยปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน วิเคราะห์ปัญหาจากการพุดคุย สะท้อนแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนขั้นที่ 2 พัฒนาเสริมความรู้ครู (Development=D) ทบทวนความรู้แนวทางการพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสมสร้างความตระหนักเตรียมให้ความรู้ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู การสร้างความเข้าใจการเป็นพี่เลี้ยงขั้นที่ 3 วางแผนพัฒนางานสอน (Planning =P) กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแผน ออกแบบเครื่องมือ กำหนดการทำงาน ระยะที่ 2 ระยะการพัฒนาครูขั้นที่ 4 ติดตามช่วยเหลือ (Mentoring = M) ติดตามช่วยเหลือในชั้นเรียน สะท้อนผลที่เกิดขึ้น ประเมินความสามารถนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง โดยดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 2-3 ครั้ง ระยะที่ 3 สรุปผลการพัฒนาครูขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluating = E) ระหว่างการพัฒนา จำนวน 2-3 ครั้ง และสรุปผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ได้ทำการวิพากษ์และประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากเหมาะสมต่อการนำไปใช้

2. ผลการพัฒนาให้มีทักษะและสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่สูงขึ้น มีข้อย่อยดังนี้

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนของครูด้วยกระบวนการปฏิบัติการสอนเป็นฐาน (Lesson study) ผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมทั้งสมรรถนะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี

2.2 ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการปฏิบัติการสอนเป็นฐาน (Lesson study) ผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง

2.3 ทักษะการใช้เทคโนโลยีนำมาใช้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ปฏิบัติการสอนเป็นฐาน (Lesson study) และการเรียนผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้

2.4 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยกระบวนการปฏิบัติการสอนเป็นฐาน (Lesson study) ผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ของครู โดยภาพรวมและรายข้อย่อย อยู่ในระดับมาก

งานวิจัยเกี่ยวกับการโค้ช (Coaching)

ธัญพร ชื่นกลิ่น.(2553) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)พัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข 2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการ

จัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบการโค้ช ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์สภาพและการประเมินความต้องการจำเป็น 2) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการโค้ช 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการโค้ชได้รูปแบบ ฟิฟซีอี โดยมีกระบวนการ 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ (Preparing Phase) ระยะที่ 2 ระยะวางแผนการโค้ช (Planning Phase) ระยะที่ 3 ระยะการปฏิบัติการโค้ช (Coaching Phase) ระยะที่ 4 ระยะการประเมินการโค้ช (Evaluating Phase)

2. ผลการทดลอง พบว่า รูปแบบการโค้ช ฟิฟซีอี มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ก่อนและหลังการทดลอง อาจารย์มีสมรรถนะการโค้ชแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีสมรรถนะจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นักศึกษาพยาบาลมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อการโค้ช ฟิฟซีอี ในระดับมากที่สุด รวมทั้งนักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความเหมาะสมในระดับมาก

พนิดา จารย์อุปการะ และคณะ (2559) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการโค้ชสำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 123 คน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การอบรมการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการโค้ช แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบประเมินการอบรมการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และแบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X}$ =13.46, S.D.=1.82) และ 2) ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูอยู่ในระดับดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ปีที่ 2 เป็น การสร้างระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบ่มเพาะกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตปัญญาให้ครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ เรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ด้วยการ“โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร เปลี่ยนแปลง ปฏิรูปในระบบผลิตและพัฒนาครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู เข้าใจ และลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยกลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ประกอบด้วย 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏละ 50 คน จำนวน 34 แห่ง รวมประมาณ 1,700 คน 2) อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยละ 5 คน จำนวน 34 มหาวิทยาลัย รวมประมาณ 170 คน

ระยะที่ 2 การถอดองค์ความรู้จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูใน คณะครุศาสตร์/ คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยละ 50 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 32 แห่ง 2) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย แห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 160 คน 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย 4) ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ระยะเวลาดำเนินงาน ปีที่ 2

เดือนกุมภาพันธ์ 2561 - เดือนพฤษภาคม 2562

การบริหารจัดการการดำเนินงานวิจัย

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน เพื่อการขับเคลื่อน

โครงการทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและคณะครุศาสตร์ ดำเนินการคัดเลือกนักวิจัยที่มีความพร้อมในการดำเนินการ อาจารย์นิเทศก์ที่สนใจในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5

2. จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างคณะทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เริ่มด้วยการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกันกับนักวิจัย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน

3. มีระบบการติดตามหนุนนำ มีระบบพัฒนานักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและตระหนักรู้ถึงประโยชน์เกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน ก่อนนำไปปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนั้นยังมีระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ให้เข้าใจการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดดังกล่าวด้วย โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการลงพื้นที่ติดตามแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน และหาแนวทางการนิเทศนักศึกษา และมีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพของกลุ่มนักศึกษาและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง

4. มีระบบบริหารการวิจัยที่ดี มหาวิทยาลัยจัดประชุมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจร่วมกัน มีการบริหารนักวิจัยและอาจารย์นิเทศก์ที่ดี ประกอบด้วยผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการ CCR ในระยะที่ 1 ร่วมกับผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระยะที่ 2 ได้เรียนรู้ไปด้วยกัน มีการวางแผนการดำเนินงานระบบการนิเทศนักศึกษาเรียนร่วมกัน โดยจัดทำแผนการนิเทศที่ใช้วิธีการหนุนเสริมด้วย “Coaching” และ PLC กลไกเบื้องต้นคือความร่วมมือ และการสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นยังมีการสนับสนุนและเติมเต็มความรู้ให้กับนักวิจัย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการวิจัย

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบ่มเพาะแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้ครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการผ่านโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร เปลี่ยนแปลง ปฏิรูป ในระบบผลิตและพัฒนาครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู เข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

2. แนวทางการวิจัย เป็นลักษณะของความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับการกระบวนการพัฒนา ด้วยการผสมผสานวิธี ทั้งเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เชิงคุณภาพใช้หลากหลายวิธีการสังเกต การพิจารณาจากหลักฐานและสถานการณ์ การสนทนาและการสัมภาษณ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การประชุมวิพากษ์วิจารณ์

3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประมาณเพื่อประกอบการอธิบายเชิงเนื้อหา

การจัดแบ่งเขตพื้นที่การดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนการดำเนินงาน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1) ประชุมเพื่อทบทวนความเข้าใจโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง คณะทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกัน

2) ประชุมหารือ พิจารณาวัตถุประสงค์ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง คณะทำงาน

ขั้นดำเนินงาน

- 1) การกำหนดขอบเขตและแผนการดำเนินการปีที่ 2
- 2) พัฒนานักวิจัย ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การบูรณาการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
- 3) การติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ และเครือข่าย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกัน
- 4) การติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ และเครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกัน
- 5) วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงานผลการวิจัย

แผนการดำเนินการโครงการ

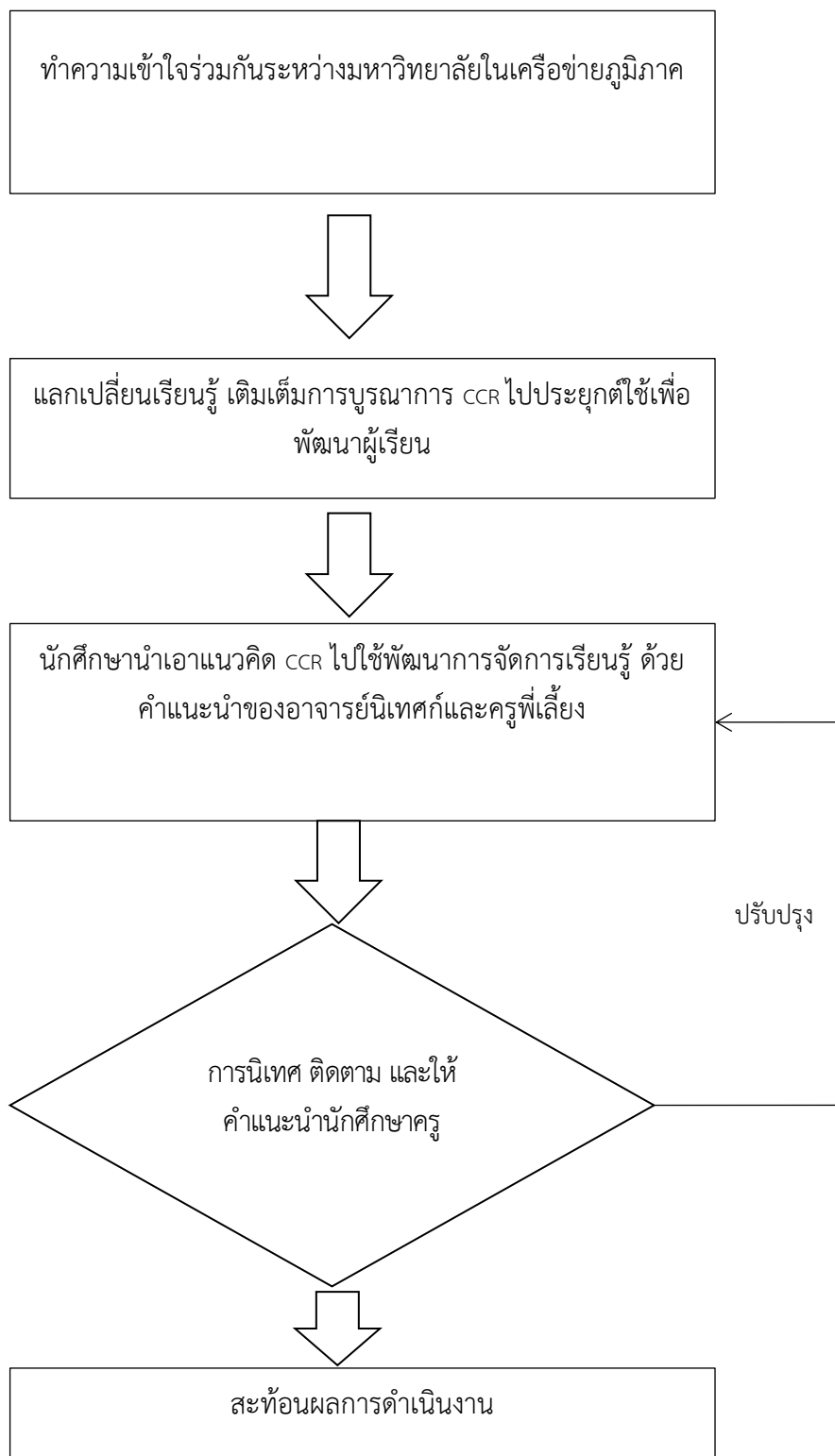
การดำเนินงานโครงการ “การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2” ได้กำหนดแผนการดำเนินงานในกิจกรรมของโครงการ ดังนี้

ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลที่ได้รับ
1	สร้างความเข้าใจร่วม กับผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ของนักศึกษาในกา นำมาพัฒนาการจัด การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	- ผู้บริหาร - ครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา	ก.พ. - เม.ย 61	ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ของนักศึกษามีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ของนักศึกษาในการนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลที่ได้รับ
2	พัฒนาอาจารย์นิเทศก์โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ให้กับอาจารย์นิเทศก์	อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัย	เม.ย. - พ.ค. 61	อาจารย์นิเทศก์มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน(CCR) มาพัฒนา นักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” ให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร โดยเปลี่ยน Mindset เข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
3	พัฒนานักศึกษา ครูพี่เลี้ยง เกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) และร่วมกันวางแผนการนิเทศนักศึกษาร่วมกับครูพี่เลี้ยง	- นักศึกษา - ครูพี่เลี้ยง		- นักศึกษามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) และมีความพร้อมที่จะนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยการบูรณาการ CCR - อาจารย์นิเทศก์มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการหนุนเสริมด้วยการโค้ช และ PLC
4	นักศึกษابูรณาการใช้นวัตกรรม (CCR) ที่ได้รับการพัฒนานักเรียนของตนเองนำไปใช้จริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์โดยมีครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็น “โค้ช”	นักศึกษา	พ.ค. - ก.ย. 61	นักศึกษาสามารถบูรณาการใช้นวัตกรรม CCR ที่ได้รับไปพัฒนานักเรียนของตนเองได้ภายในการดูแล หนุนเสริม และให้คำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์อย่างสม่ำเสมอ
5	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันและในการเสริมหนุนนำนักศึกษาโดยการเป็นพี่เลี้ยง นักศึกษากลุ่มเป้าหมายร่วมกัน	- อาจารย์นิเทศก์ - ครูพี่เลี้ยง	ตลอดระยะเวลาภาคเรียนที่1/2561 พ.ค. - ก.ย. 61	- มีความเข้าใจและสามารถหนุนเสริม นักศึกษาโดยการเป็นพี่เลี้ยงได้อย่างมีคุณภาพ - เกิดเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย และครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน
6	นักวิจัยติดตามสนับสนุน และหนุนเสริมอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง	- อาจารย์นิเทศก์ - ครูพี่เลี้ยง - นักศึกษา	ตลอดระยะเวลาภาคเรียน ที่ 1/2561 พ.ค. - ก.ย. 61	- อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงเกิดทักษะเพิ่มเติม ได้แนวคิดการให้คำแนะนำ นักศึกษابูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน(CCR)ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิด

ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลที่ได้รับ
				<p>ประสิทธิผลเพิ่มขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษามีความมั่นใจและเห็นคุณค่าของการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน(CCR)ไปใช้พัฒนาผู้เรียน - ทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทาง การหนุนเสริมด้วยการโค้ช และ PLC - เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน
7	สร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง พร้อมเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์นิเทศก์ - ครูพี่เลี้ยง - นักศึกษา 	<p>ตลอดระยะเวลาภาคเรียนที่ 1/2561</p> <p>พ.ค. - ก.ย. 61</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงเกิดทักษะเพิ่มเติม ได้แนวคิดในการให้คำแนะนำ นักศึกษาบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น - นักศึกษามีความมั่นใจและเห็นคุณค่าของการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)ไปใช้พัฒนาผู้เรียน - ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทาง การหนุนเสริมด้วยการโค้ช และ PLC - เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน
8	จัดเวทีการจัดการความรู้ (KM) เพื่อถอดองค์ความรู้ระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์นิเทศก์ - ครูพี่เลี้ยง - นักศึกษา - ผู้บริหารสถานศึกษา 	ก.ย. 61	<ul style="list-style-type: none"> - ได้สรุปผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ - ได้แนวทางในการพัฒนาระบบและกระบวนการในการผลิตและพัฒนาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ต่อเนื่องและยั่งยืน
9	สรุปผลรายงานและเอกสารเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานและองค์ความรู้ที่ได้รับ	-นักวิจัย	ต.ค. 61	ได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานและองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์ขึ้นมา ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการดำเนินงานโครงการวิจัย
การผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน ปีที่ 2 พบผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. กรณีศึกษา และสรุปผล
3. ผลการวิเคราะห์การบูรณาการ CCR
4. สรุปปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินโครงการวิจัย
5. กลไกความร่วมมือและความสำเร็จ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒน่องค์ความรู้ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในระดับประเทศ

การบูรณาการแนวคิดแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูปีที่ 2 ได้ถอดองค์ความรู้จากผลการวิจัยในโครงการปีที่ 1 มาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านกระบวนการ รูปแบบกิจกรรม แนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และอื่น ๆ ซึ่งได้ประมวลองค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ และวิเคราะห์สร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการบูรณาการการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุพรรณบุรี โดยสรุปภาพรวมของประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 องค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในระดับประเทศ

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จนเกิดปัญญา ด้วยหลักการเรียนรู้จากภายในตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และการเรียนรู้จากสถานการณ์ภายนอกด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research Base Learning) กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วย 3 หลักการนี้เรียกชื่อย่อว่า “CCR” (รายงานวิจัย. 2561) มีรายละเอียดดังนี้

1) C- Contemplative Education แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาภายในจิตใจ จิตวิญญาณ ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าผู้อื่นเกิดความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งรอบตัว จิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดและการปฏิบัติที่อยู่บนฐานของการเห็นคุณค่า และใส่ใจในจิตใจของมนุษย์ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพด้านในหรือมิติทางด้านจิตใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์ ที่ไม่แยกส่วนระหว่างความจริง ความดี และความงาม การปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษานำไปสู่การเข้าใจตนเอง เกิดสมาธิและปัญญา ซึ่งเชื่อมโยงกันทั้ง 3 ภาค

ได้แก่ ภาควิชาจิตวิทยา ภาควิชาการ และภาควิชาชีพ โดยปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากการรู้ขึ้นมาเอง เรียกว่า ปัญญาญาณ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา จำเป็นต้องสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุลทั้ง 3 ฐานการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ด้วยการสังเกตและใคร่ครวญตนเองผ่านฐานกาย คือ การเคลื่อนไหวหรือใช้ร่างกาย ฐานใจ คือ การทำงานศิลปะลักษณะต่าง ๆ และฐานหัว คือ การทำสมาธิ การเขียนบันทึก สนทนา ไม่มีสูตรสำเร็จรูปในการนำแนวคิดปัญญาศึกษาไปใช้แต่อย่างใด สิ่งสำคัญ คือ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และการมีศรัทธาต่อการปฏิบัติตามแนวทางนี้ของกระบวนการ หรือผู้นำกระบวนการที่จะสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ ความปลอดภัย ความรู้สึกอบอุ่น และการให้เกียรติกันและกัน และนำพาผู้เข้าร่วมกระบวนการทุกคนให้กล้าเปิดเผยตนเอง ก้าวออกจากพื้นที่ของความปลอดภัยเพื่อเปิดรับประสบการณ์ใหม่แล้วสร้างความหมายที่เชื่อมโยงกับตัวตนของผู้เรียนเกิดเป็น ความรู้ที่อยู่ภายในตน (tacit knowledge) ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จึงเป็นกระบวนการไปในทางบวก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากกันและกันและเติบโตภายในไปด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม ผู้สอนสามารถคัดเลือกกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสม ควรพิจารณาและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับบริบทและธรรมชาติของผู้เรียน โดยมีการลำดับและร้อยเรียงกิจกรรมให้ลื่นไหลและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระหรือเป้าหมายหลักของการเรียนรู้นั้น ๆ ตลอดจนสร้างให้เกิดส่วนผสมที่ลงตัว ระหว่างการผ่อนคลาย การฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนา และการสะท้อนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการหลักตามแนวคิดปัญญาศึกษา เพื่อนำพาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง

2) C = Coaching and Mentoring การพัฒนาระบบพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการพัฒนาครูให้เป็นผู้ชี้แนะ(coaching) พร้อมกับการพัฒนาครูประจำการ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้ครูได้พัฒนาการสอน สามารถทำให้ครูเกิดความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ ส่วนการเป็นพี่เลี้ยง (mentor) นั้น ครูจะดูแลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องให้สามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้จนประสบความสำเร็จ โดยใช้ร่วมกับการชี้แนะเป็นเรื่อง ๆ ด้วยกลวิธีต่าง ๆ

มโนทัศน์สำคัญของการชี้แนะ (coaching) คือ ผู้ชี้แนะ (coach) เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาในการทำงานด้วยตนเอง และสามารถพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายที่สูงขึ้น หลักการของการชี้แนะ ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์และการไว้วางใจ การเสริมพลังอำนาจ การทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน การชี้แนะในบริบทโรงเรียน การชี้แนะที่นำไปใช้ปฏิบัติได้จริง และการทบทวนและสะท้อนผลการทำงาน ส่วนวิธีการชี้แนะ มีหลายวิธีการ ประกอบด้วย การชี้แนะทางปัญญา การชี้แนะเน้นผลงาน และเพื่อนหนุนนำสู่วิธีการและเป้าหมาย ในการชี้แนะแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามการชี้แนะทุกวิธีมีจุดเน้นที่การสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นขั้นตอนหลัก จึงทำให้มีชื่อเรียกวิธีการชี้แนะว่า “การชี้แนะแบบมีการสะท้อนผลการเรียนรู้” (reflective

coaching) ซึ่งกระบวนการชี้แนะที่นำเสนอเป็นกระบวนการทั่วไป ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการชี้แนะ (pre-coaching) ขั้นการชี้แนะ (coaching) และขั้นสรุปผลการชี้แนะ (post-coaching) ขั้นตอนหลักนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิธีการชี้แนะแบบต่าง ๆ กลายเป็นกระบวนการชี้แนะแบบเฉพาะได้

ผู้โค้ชต้องรู้จักใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิด มีคุณลักษณะของโค้ช คือ มองบวก จับถูก และต่อยอด เปิดโอกาสให้เป็นประชาธิปไตย ใช้หลักการโค้ช และใช้วิธีการ Cloning to New I ทำตัวเราให้เป็นตัวเราคนใหม่ เพื่อพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้แนวใหม่ เป็นการเรียนรู้โดยมีครูพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ โดยในการพัฒนานักศึกษาคู่มือจะมีครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็นพี่เลี้ยงสอนงานให้อย่างมีขั้นตอน ส่งเสริมให้นักศึกษาคู่มือมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาคู่มือนำไปใช้ปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะ ให้คิดเป็น ทำเป็น ช่วยแก้ปัญหาในการทำงาน นับว่าการใช้ระบบพี่เลี้ยงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based training) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญมาก ทั้งการพัฒนาในช่วงที่เป็นนักศึกษาคู่มือ (pre-service) ได้แก่ การเป็นครูพี่เลี้ยงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผู้เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช ใช้การแนะนำเพื่อเสริมสร้างและพัฒนานักศึกษาคู่มือให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะตัว (Personal Attributes) ในการทำงาน นั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายหรือผลงานที่พี่เลี้ยงต้องการหรือคาดหวังให้เกิดขึ้น (Result-Oriented) โดยจะต้องตกลงและยอมรับร่วมกัน (Collaborative) การสอนงานนอกจากจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานแล้ว การสอนงานยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพ (Potential) ของบุคคลด้วย เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสอนงานมีพัฒนาการของความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะตัว และมีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้นต่อไป เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานต่อไป

การโค้ชหรือการสอนงานนับได้ว่าเป็นรูปแบบของการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการระหว่างพี่เลี้ยงและผู้ที่ได้รับการสอนงานคือนักศึกษาคู่มือ เรียกว่าการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ที่พี่เลี้ยงใช้ในการชี้แจงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ที่ได้รับการสอนงาน เพื่อให้เกิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือให้ผลงานดีขึ้น

3) R = Research-Based Learning (RBL) เป็นกระบวนการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะพัฒนาผู้วิจัย ตามหลักการเรียนรู้ “การเรียนรู้เป็นของผู้เรียน” ทำให้ผู้เรียนกล้าซักถาม ตั้งคำถามเป็น ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ เนื่องด้วยการวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้หรือการแก้ปัญหา ผู้วิจัยต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพิจารณาประเด็นหรือข้อมูลต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้น มีเหตุมีผล เป็นผู้ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ เพราะผลของการวิจัยหรือข้อความรู้ที่ได้ทำให้สามารถเข้าใจ ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ได้ และเป็นการเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนทำให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง หรืออีกลักษณะหนึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการวิจัยมาเป็นกระบวนการสอน มีการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัย เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระ อาจใช้การประมวลผลงานวิจัยมาประกอบการสอนเนื้อหาสาระ ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระ หรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรง หรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยให้แก่ผู้เรียน เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทำการวิจัยเองได้ ให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์ พัฒนาโครงการ ตลอดจนทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิดของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเองโดยตรง

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเป็นฐานนั้น เป็นการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำงานโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบจริง นอกจากนี้ระบบการคิดซึ่งประกอบด้วยความคิดเชิงวิเคราะห์ และสังเคราะห์จะเกิดได้เมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชาในการตีความข้อมูล ซึ่งผลที่ได้จากการตีความ คือความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และหลังจากที่ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้แล้ว การแปลความข้อมูลใหม่จะมีความรอบคอบรอบด้านมากขึ้น นั่นคือจุดตั้งต้นของการคิดได้อย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาแบบการเรียนรู้บนฐานวิจัย โดยอธิบายไว้ดังนี้

เมื่อบูรณาการแนวคิด CCR ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

ความร่วมมือ	C co-operate
การวิจัย	R research
การฝึกฝน และอบรม	P practice
การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	L life long learning
การประยุกต์ใช้	A apply
การสร้างเครือข่ายทีมทำงาน	N network

1.2 การบูรณาการการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิด CCR เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประกอบด้วย

1) การบูรณาการแนวคิด CCR ด้วยการสอดแทรกการเรียนการสอนตามปกติ หรือวิธีสอน กลยุทธ์การสอน รูปแบบการสอนอื่น

2) การบูรณาการแนวคิด CCR ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ หรือขั้นตอนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ ออกมาเป็นรูปแบบการสอนใหม่

3) กระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง สังกเคราะห์เป็น FRIEND Model มีความหมายดังนี้

F : Friendship	สร้างปฏิสัมพันธ์ ความเป็นกัลยาณมิตร
R : Review	ทบทวน พิจารณา กระบวนการของการปฏิบัติการร่วมกัน (BAR DAR AAR)
I : Integrate	บูรณาการแนวคิด CCR และบูรณาการกับระบบงานปกติ
E : Empower	เสริมพลัง
N : NLP(Neuro Linguistic Programming)	ประมวลผลการใช้ภาษา
D : Deep listening	ฟังอย่างลึกซึ้ง

กระบวนการนิเทศแบบ FRIEND หมายถึง การสร้างกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน อาจกล่าวได้ว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่เป็นมิตร มีการทบทวนพิจารณากระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยใช้วิธีการ BAR DAR AAR เป็นกระบวนการขับเคลื่อน จากนั้นบูรณาการแนวคิด CCR ร่วมกันเพื่อให้เห็นว่าการเสริมพลัง ประมวลผลการใช้ภาษา และการรับฟังอย่างลึกซึ้ง

4) การสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ครุศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย

I : Innovation พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการ CCR

T : Trust เชื่อมั่นในกระบวนการพัฒนาความเป็นครูที่ดี

F : Friend กัลยาณมิตรสร้างปฏิสัมพันธ์การนิเทศ ติดตาม

ที่มา : เวทีระดมความคิดสรุปองค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ และวิเคราะห์สร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการบูรณาการการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (2561 : รายงานการวิจัย CCR)

สรุปองค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้มีการสร้างความตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติ บุคลิกในตนเอง เพิ่มประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน และการเป็นครูที่ดีได้ ตอบสนองความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพครู ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยมีความสามารถถ่ายทอดระบบวัฒนธรรมองค์กร ให้เกิดความคุ้นเคย ความมั่นคง และ แรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน และสามารถกระตุ้นให้ครูสามารถถ่ายทอด สื่อสาร ความรู้สู่ผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งแนวทางพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มีการจัดให้มีระบบพี่เลี้ยงและการฝึกอบรม เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง จัดให้นักศึกษาครูร่วมศึกษาคูณกับโรงเรียนที่ปฏิบัติ และจัดเวทีเสวนาให้ นักศึกษาครูสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาครูให้เป็นผู้มีความรอบรู้ ในการพัฒนาทักษะและความชำนาญด้านการสอน มีทักษะสร้างความชำนาญไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 สรุปผลกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในกลุ่มภูมิภาค

ภาคเหนือ การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ 8 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงคราม มีรายละเอียดผลการวิจัย ดังนี้

กระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เริ่มต้นจากการสร้างความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางกับโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็น ต่าง ๆ กิจกรรมการพัฒนาอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูการสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน เรียกชื่อย่อว่า CCR

แนวทาง CCR ที่นำมาบูรณาการการจัดการเรียนรู้นั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิด ความรักความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ การพัฒนา ผู้เรียนได้ ด้วยเหตุนี้ แนวทาง CCR จึงเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน (Self/Personal Transformation) การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร (Organizational Transformation) และการเปลี่ยนแปลง ภายในสังคม (Social Transformation) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง

ดังนั้นการใช้แนวทาง CCR มาพัฒนานักศึกษาคู่นั้น นับว่าเป็นการนำแนวทางที่ดีและเหมาะสม โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ภายในตัวบุคคลก่อน เริ่มด้วยการผ่าน ขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ การรับรู้ (perception) การสร้างมโนทัศน์ (conception) การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการคิดเชิงสร้างสรรค์สร้าง (creative thinking) โดยมีการจัดระบบ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อสร้างความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นเรื่องนั้น การจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิด CCR เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ยึด ประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเติมเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม โดยนำเสนอกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น รายละเอียดประมวลองค์ความรู้ มี ดังนี้

1) กิจกรรมในการพัฒนาองค์ความรู้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในระดับภูมิภาค มีดังนี้

- (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ CCR เสริมทักษะการเรียนรู้ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- (2) การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจกระบวนการ CCR แก่ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- (3) กิจกรรมการเรียนการสอนนักศึกษาคูในมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น
- (4) กิจกรรมการเล่าสะท้อนการเรียนรู้ที่สื่อความหมายและคุณค่า

2) ผลที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

- (1) นักศึกษามีความพร้อมและมีทักษะการเรียนรู้ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- (2) นักศึกษามีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ CCR
- (3) นักศึกษาสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ CCR
- (4) ครูพี่เลี้ยงทราบแนวทางในการสร้างนักศึกษาคูคุณภาพ
- (5) ครูพี่เลี้ยงเข้าใจการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศโดยใช้กระบวนการ CCR
- (6) ครูพี่เลี้ยงเข้าใจหลักเกณฑ์ และกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการ CCR
- (7) นักศึกษาได้เทคนิคการสอน และสามารถนำกิจกรรมที่ได้รับจากการอบรมไปจัดการเรียนรู้พัฒนานักเรียนในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR มาพัฒนานักศึกษาคูในครั้งนี้ เป็นการปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นครูในระหว่างที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีระบบพี่เลี้ยงทั้ง

จาก อาจารย์นิเทศ์และครูพี่เลี้ยง ที่ดูแลนักศึกษาครูโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย หรือกระตุ้น จุดประกายให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ ด้วยการคิดวิเคราะห์ร่วมกับการใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เข้าใจถึงเหตุและผล ส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูง โดยใช้คำถามเชิงเหตุและผล และให้คิดค้นหาคำตอบเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันในการผลิตและพัฒนาครู เป็นผลทำให้เกิดกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะการสอนที่ดีของนักศึกษาครู

กระบวนการ CCR สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน มีการเสริมกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่จะให้นักเรียนมีสมาธิก่อนเรียน เช่น การนั่งสมาธิ กิจกรรมจดจ่อ การบริหารสมอง(Brain Gym) การร้องเพลง การประยุกต์ใช้ CCR

การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีดังนี้

1) จิตตปัญญาศึกษาการพัฒนาจิตใจให้นักเรียนมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่จะเรียน เช่น การนั่งสมาธิ การทำกิจกรรมกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การมีสมาธิในการเรียนรู้ เป็นต้น

2) Coaching การเป็นโค้ชที่ให้การแนะนำ ชี้แนะ กระตุ้นให้คิดมากกว่าการบอกและให้ทำตาม

3) Research Based Learning คือการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนในรูปแบบกระบวนการงานวิจัย กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์

จากการนำองค์ความรู้ CCR มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูนั้น เกิดประโยชน์ในหลายมิติ เช่น (1) ได้แนวทางที่สามารถทำให้นักเรียนมีสมาธิมากขึ้นและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุข (2) มีเจตคติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด CCR มากขึ้น โดยได้รับสนับสนุนจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ์ ที่ได้ชื่นชมเกี่ยวกับวิธีการสอนที่นำมาใช้ในชั้นเรียน (3) การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน มีความสุขและสนุกสนาน มากขึ้น ผู้สอนหรือตัวนักศึกษาสามารถควบคุมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ดีขึ้น (4) นักศึกษาครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ โดยนักศึกษาหมั่นหาความรู้และนวัตกรรม ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และนำมาปรับใช้กับกิจกรรมจัดการเรียนการสอน (5) ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เติมเต็มประสบการณ์ให้กับนักศึกษาฝึกสอน ทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ (6) นักเรียนที่ได้เรียนรู้กับครูที่สอนโดยการบูรณาการCCR มีความสุขในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และเกิดการคิดวิเคราะห์ จากที่เรียนแบบท่องจำ อีกทั้งยังได้ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมด้วย

3) ผลที่เกิดกับนักศึกษา จากการประเมินตนเองของนักศึกษา พบว่า

(1) ด้านความรู้ พบว่า สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับ กับประสบการณ์จริงของตน มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเชื่อมโยงกับการเรียนรายวิชาอื่น ๆ

(2) การเปลี่ยนแปลงความคิดและมุมมองต่อตนเองและผู้อื่น นักศึกษาพบว่าตนเองมีความสามารถ ความประพฤติอยู่ในระดับใด รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง รู้จักแนวทางการแก้ไขด้วยตนเอง รู้ว่าต้องขยันมากขึ้นกว่าเดิม มีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น ใจเย็น คิรรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำหรือพูด กล้าเผชิญอุปสรรค เชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความเมตตาต่อสัตว์โลก พึงเหตุผลคนอื่นมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เห็นความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

(3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พบว่านักศึกษามีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติการสอน และมีความตั้งใจ พร้อมทั้งซักถามประเด็นที่ไม่เข้าใจกับผู้สอนตลอดเวลา และตื่นตื่นที่จะได้ออกไปทดลองสอน และร่วมกันปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมในด้านดี มีความขยันมากขึ้น มีความสนใจ มุ่งมั่น ตั้งใจจดจ่อกับเรื่องที่อาจารย์สอน และพยายามที่จะศึกษาค้นคว้างานที่อาจารย์มอบหมายจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ห้องสมุด และอินเทอร์เน็ต มีการคิดวิเคราะห์อย่างมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น มีวินัยในตนเอง มีสมาธิมากขึ้นทั้งในวิชาเรียนและวิชาอื่น มีสมาธิกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันมากขึ้น ใฝ่รู้และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู มีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเดิม และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีความอดทน มีการมอบหมายให้ประเมินผลงานของเพื่อนลงในสมุด โดยให้ระบุข้อดี และข้อจำกัดของงานที่เพื่อนนำเสนอ การใช้คำถาม และการสังเกตการดำเนินงานเป็นรายกลุ่ม ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน มีการออกแบบชิ้นงานตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา และให้ส่งเมื่อสิ้นภาคการศึกษา โดยนักศึกษาสามารถทำงานปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

(4) นักศึกษาครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหา ระหว่างโรงเรียนเครือข่ายต่าง ๆ นักศึกษาเข้าใจความแตกต่างระหว่างโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

สรุปองค์ความรู้และผลของการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ โดยการพัฒนาให้นักศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะครูที่ดี มีความเป็นครู และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน

4) การสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

(1) การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีการตระหนักรู้ต่อตนเอง การมีจิตสำนึกเคารพสิทธิของผู้อื่น จึงปรับบทบาทครูผู้สอนจากผู้บรรยายมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้เรียน เน้นการชี้แนะมากกว่าการบอกหรืออธิบายความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถมีวิธีคิดด้วยตนเองได้ พร้อมทั้งการใช้แนวคิดการวิจัยเป็นฐาน จึงมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสงสัย อยากคิด อยากแก้ปัญหา และอยากหาคำตอบให้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม : ตระหนักรู้คือพร้อม หมายถึง การที่ได้มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพียงพอที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยไม่มีสิ่งใดเป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในกิจกรรมนั้น โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) การคิดใคร่ครวญไตร่ตรองสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective thinking) และกิจกรรม Body Scan

ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้ : ถามคือสอน หมายถึง การใช้คำถามที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียนให้ อยาก หาคำตอบ อยากแก้ปัญหา และอยากคิดต่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องและกว้างขวาง ยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนจะเกิดทักษะการตั้งคำถามที่สอดคล้องกับแนวคิด RBL ในการค้นคว้าสิ่งที่ต้องการจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบและสามารถเปรียบเทียบคำตอบที่ได้มาว่าควรเชื่อถือเพียงใด

ขั้นที่ 3 เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ : เมื่อนำสู่การปฏิบัติได้ก็คือเข้าใจ หมายถึง ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดค้น วิเคราะห์ แก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสสื่อสาร แลกเปลี่ยนวิธีคิดซึ่งกันและกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ

ขั้นที่ 4 ประเมินแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : สะท้อนคิดคือเรียนรู้ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยผู้เรียนออกมานำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหา และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนแต่ละคนอาจนำเสนอในรูปแบบเดียวกันหรือแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียนเอง บทบาทครูในช่วงนี้เน้นการโค้ชหรือการชี้แนะ โดยการตั้งคำถาม หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามต่อผู้นำเสนอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน พร้อมทั้งใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการนำเสนอของเพื่อนอย่างมีความหมาย

ขั้นที่ 5 สะท้อนการเรียนรู้สู่การพัฒนา : เขียนคือคิด หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรอง ทบทวน (Reflective Thinking) โดยการเขียนสรุปความรู้หลังจากที่ได้เรียนรู้ไว้เป็นองค์ความรู้ของตนเอง

**การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดย
การบูรณาการด้านหลักสูตรและการสอน ดังนี้**

- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
- การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอน 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นตอน 1 เตรียมความพร้อม ขั้นตอน 2 บอกจุดประสงค์ ขั้นตอน 3 หาจุดสนใจ ขั้นตอน 4 ดำเนินกิจกรรม ขั้นตอน 5 สรุปบทเรียน และการประเมินสภาพ
- กระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ที่ประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 5 ขั้นตอนไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนแบบ 5E สำหรับการสอนเด็กปฐมวัย มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1

สร้างความสนใจ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและค้นหา ขั้นตอนที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป ขั้นตอนที่ 4 ขยายความรู้ ขั้นตอนที่ 5 ประเมิน

โดยพบว่ากิจกรรมในขั้นที่ 1 เป็นการคิดแบบใคร่ครวญ ผ่านการใช้คำถามให้พินิจพิจารณา และขั้นที่ 3 การอธิบายลงข้อสรุป ใช้หลักการฟังอย่างลึกซึ้ง มีข้อสังเกตที่พบคือนักศึกษาสามารถจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปซึ่งประกอบด้วย สมาธิ คิดใคร่ครวญ และสะท้อนคิด เริ่มตั้งแต่ขั้น นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนได้มีการนำคลิปวิดีโอเพลงในการนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนร้องเพลงร่วมกันเพื่อ ดึงดูดความสนใจของนักเรียน และทำให้นักเรียนเกิดสมาธิ อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมแก่นักเรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน แต่ก็มีนักศึกษาบางคน que เลือกใช้วิธีการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมา โดยให้นักเรียนทบทวนถึงสิ่งที่ตนเคยพบเห็นในชีวิตประจำวัน ที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาเรื่องที่จะเรียนต่อไป โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของตนเอง หลังจากที่ผู้เรียนได้ชมคลิปวิดีโอหรือเพลงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาแล้ว ผู้สอนได้ทำการตั้งประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดบรรยากาศของการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคลิปวิดีโอหรือเพลงที่นักเรียนได้รับชม

ประเด็นที่ผู้สอน ใช้ในการสนทนา ได้แก่ นักเรียนรู้สึกอย่างไร ได้ความรู้อะไรบ้าง และประทับใจอะไร สำหรับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนได้ให้ความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม โดยคละนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเก่ง กลาง อ่อน เพื่อความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ และไม่เอาเปรียบกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างเสริมบรรยากาศให้นักเรียนที่มีผลการเรียนเก่งกว่ามีโอกาสนช่วยเหลือเพื่อนที่มีผลการเรียนอ่อนกว่า เป็นการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจและรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น หลังจากนั้นให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งหนังสือและใบความรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการทำใบงาน

ในขั้นสรุป ผู้สอนได้ทำการสุ่มนักเรียนเพื่อเป็นตัวแทน ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและร่วมกันพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่ตั้งประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของนักเรียนหลังที่ได้เรียนรู้ว่าเป็นอย่างไร นักเรียนได้รับความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

ภาคอีสานตอนบน – ภาคอีสานตอนล่าง มีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เข้าร่วมการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู 10 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบผลการวิจัย ดังนี้

1) องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีดังนี้

- (1) รูปแบบการพัฒนานักศึกษาครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นก่อนออกฝึกประสบการณ์

ขั้นระหว่างฝึกประสบการณ์ที่ได้พัฒนาขึ้น มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 เสนอความรู้และทักษะ

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 สรุปและประยุกต์ใช้

ขั้นหลังฝึกประสบการณ์

2) โมเดลการจัดการเรียนรู้ของครู อาจารย์ ผู้นำนักศึกษาโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

- (1) การสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าการเรียนรู้
- (2) การกำหนดเป้าหมายและจิตวิญญาณความเป็นครู
- (3) การคิด ทำ และแก้ปัญหาโดยเปลี่ยน “ปัญหา” เป็น “ปัญญา” ในชั้นเรียน
- (4) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
- (5) ทักษะวิชาชีพครูทั้งฐานรู้ ฐานเรียน และฐานสำเร็จ
- (6) การสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้

ภาคกลางตะวันออก – ภาคกลางตะวันตก มีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเข้าร่วมการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู 11 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พบผลการวิจัย ดังนี้

1) องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

(1) การนิเทศติดตามการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน สังเคราะห์เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมการพัฒนาครู

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมทบทวนความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 3 นำไปสู่การปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมประสานติดตามผล

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนและสรุปทบทเรียน

(2) กระบวนการนิเทศเชิงพื้นที่ในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยบูรณาการตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ด้วย 3 วิธีการ คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนาสนทนา การสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมก่อนการนิเทศ

ขั้นนิเทศ

ขั้นสรุป

(3) กระบวนการพัฒนานักศึกษาครูในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ตามแนวคิด CCR มีดังนี้

การเตรียมการก่อนสอน

ระหว่างการสอน โดยใช้แนวคิด Active Learning

หลังการสอน

(4) ผลที่เกิดขึ้นกับการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครู พบว่า อาจารย์ผู้สอนเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติออกแบบการสอนเป็นกลุ่ม และสาธิตการสอนตามแผนที่วางไว้ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษาครูได้คิด รวมทั้งมีการสรุปความรู้จากเรื่องที่เรียนร่วมกันด้วย

ภาคใต้ มีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เข้าร่วมการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู 3 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบผลการวิจัย ดังนี้

1) การประมวลองค์ความรู้เบื้องต้นของกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคใต้ มีกิจกรรมพัฒนา ดังนี้

(1) กิจกรรมพัฒนาครูของครู ด้วย CCR

(2) กิจกรรมการบูรณาการ CCR เพื่อการผลิตและพัฒนาครู

(3) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาครู

(4) กิจกรรมการบูรณาการ CCR ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

(5) การอบรมเชิงปฏิบัติการ PLC เปิดชั้นเรียนและสะท้อนผลห้องเรียนตามแนว CCR

- (6) การอบรมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล ถอดบทเรียน
- (7) การเล่าเรื่องจากประสบการณ์จัดการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการ CCR และเสวนา
ประยุกต์ใช้กระบวนการ CCR

2) การประมวลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มีดังนี้

- (1) การสร้างการรับรู้และบ่มเพาะ
- (2) การบูรณาการ CCR
- (3) คุณค่าและผลกระทบของการนำแนวคิด CCR ไปประยุกต์ใช้
- (4) ความท้าทาย
- (5) การหนุนเสริม

3) ผลที่เกิดขึ้นจากการประเมินตนเองของนักศึกษา พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ CCR สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการเตรียมความพร้อมของตนเองและผู้เรียน การควบคุมชั้นเรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านที่สองคือ ด้านคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น ต้องการจะพัฒนาผู้เรียนด้วยความเมตตา เคารพในศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ และเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนว่าจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ CCR พบว่า นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและกระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ โดยเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกสรรสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนว CCR ได้ สามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ได้ เช่น การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้แบบต่าง ๆ ตามแนว CCR และมีการบูรณาการกับแนวคิดอื่น ๆ เช่น BBL และด้านที่สี่ คือ ด้านความสามารถในการทำวิจัยโดยใช้ CCR พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยที่ดีขึ้น สามารถทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ในระดับชำนาญ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการวิจัยตามแนว CCR เป็นนวัตกรรม

ตอนที่ 2 ผลที่ได้จากกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมทั้งประเทศ

ผลที่เกิดจากการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมระดับประเทศ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) หรือ CCR

ขั้นตอนที่ 2 ความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ของอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง

ขั้นตอนที่ 3 คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 4 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ของนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 5 ความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา

มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 32 แห่ง ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ CCR

ช่วงเวลาการทดสอบ		อาจารย์นิเทศก์ $\bar{X}$ (n=85)	ครูพี่เลี้ยง $\bar{X}$ (n = 541)	นักศึกษา $\bar{X}$ (n = 543)	เฉลี่ยรวม $\bar{X}$ (n = 1,169)
ก่อน	จิตตปัญญาศึกษา	8.24	5.04	5.76	6.35
การจัดการ	ระบบพี่เลี้ยง	8.03	5.09	6.12	6.42
เรียนรู้	การจัดการเรียนด้วย	8.53	6.01	6.05	
CCR	การวิจัยเป็นฐาน				6.86
เฉลี่ยรวม		24.80	16.15	17.93	19.63
หลังการ	จิตตปัญญาศึกษา	9.08	8.51	9.19	8.93
จัดการ	ระบบพี่เลี้ยง	9.02	7.20	7.09	7.77
เรียนรู้	การจัดการเรียนรู้ด้วยการ	9.10	8.11	8.92	
CCR	วิจัยเป็นฐาน				8.71
เฉลี่ยรวม		27.20	23.82	25.20	25.41

ตาราง 1 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง สูงขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ CCR อาจารย์นิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ตามลำดับ ส่วนครูพี่เลี้ยง มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) รองลงมาคือ ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ตามลำดับ และนักศึกษาครู มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) และ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ตามลำดับ

หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ CCR พบว่า อาจารย์นิเทศก์ มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) รองลงมาคือ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ตามลำดับ ส่วนครูพี่เลี้ยง มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ตามลำดับ รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) และ ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และนักศึกษาครู มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ตามลำดับ

2) ความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ของอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 32 แห่ง ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 5 แสดงระดับความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ของอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง

ประเภท	ระดับความสามารถในการนิเทศ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อาจารย์นิเทศ (n = 85)	4.25	0.56	มาก
ครูพี่เลี้ยง (n = 541)	4.16	0.71	มาก

ตาราง 2 แสดงความสามารถอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ด้านการนิเทศ โดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) อยู่ในระดับมาก

3) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 34 แห่ง ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 6 แสดงระดับคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา

ที่	รายการประเมิน	ระดับคุณลักษณะความเป็นครู		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	สามารถบอกคุณลักษณะที่ดี และด้อยของตนเอง	3.94	0.77	ระดับมาก
2	มีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจาในการชื่นชม และเห็นคุณค่าของตนเอง	4.17	0.68	ระดับมาก
3	มีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจา การมีวินัย อดทน อดกลั้น เมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง	3.99	0.77	ระดับมาก

ที่	รายการประเมิน	ระดับคุณลักษณะความเป็นครู		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	มีพฤติกรรมแสดงถึงความรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.10	0.67	ระดับมาก
5	มีพฤติกรรมที่แสดงถึงผู้มีจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน	4.11	0.65	ระดับมาก
6	มีพฤติกรรมทางกาย วาจา ที่แสดงถึงการยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้เรียนอย่างจริงจัง	4.04	0.65	ระดับมาก
7	มีพฤติกรรมช่วยเหลือ อาสางานที่ตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์เกี่ยวข้อง	4.09	0.65	ระดับมาก
8	มีพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคติเชิงบวกต่อผู้เรียน	4.06	0.66	ระดับมาก
9	มีพฤติกรรมทางกาย วาจา แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของงานครู	4.09	0.65	ระดับมาก
10	มีทักษะสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร	4.18	0.66	ระดับมาก
เฉลี่ยรวม		4.08	0.68	ระดับมาก

ตาราง 3 แสดงภาพรวมนักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมาก พบว่า ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจาในการชื่นชม และเห็นคุณค่าของตนเอง ตามลำดับ

4) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ของนักศึกษาครู จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 32 แห่ง ปรากฏผลดังตาราง 4-8

ตาราง 7 แสดงภาพรวมระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR

ที่	รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
		$\bar{X}(n=)$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}(n=)$	S.D.	แปลผล
1	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	2.17	0.62	ปานกลาง	2.63	0.62	มาก
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR	2.51	0.59	มาก	3.22	0.60	มาก
3	การวัดและประเมินผล	2.57	0.51	มาก	2.60	0.52	มาก
4	การใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้	2.63	0.48	มาก	2.64	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม		2.47	0.55	ปานกลาง	2.77	0.56	มาก

จากตาราง 4 พบว่าเมื่อรวมคะแนนการวัดครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะด้านการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมา คือ การวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR

และเมื่อรวมคะแนนการวัดครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR มากที่สุด รองลงมา คือ การใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ตาราง 8 แสดงความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดCCR ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้

ที่	รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้							
1.1	กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม/บูรณาการ CCR	1.94	0.65	น้อย	1.98	0.63	น้อย
1.2	ระบุสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับ CCR	2.01	0.55	น้อย	2.06	0.52	น้อย
1.3	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ CCR	2.84	0.59	มาก	2.87	0.62	มาก
1.4	กำหนดการวัดประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ครอบคลุม CCR	1.87	0.70	น้อย	1.93	0.71	น้อย
เฉลี่ยรวม		2.17	0.62	น้อย	2.21	0.62	น้อย

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า นักศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ CCR มากที่สุด ส่วนความสามารถกำหนดการวัดประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ครอบคลุม CCR น้อยที่สุด สำหรับผลการประเมินครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับน้อย ส่วนความสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ CCR มากที่สุด และมีความสามารถกำหนดการวัดประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ครอบคลุม CCR น้อยที่สุด

ตาราง 9 แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ
แนวคิด CCR ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR

ที่	รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR						
2.1	มีกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียนแบบใดแบบหนึ่งตามแนวคิด CCR เช่น กิจกรรม จิตตปัญญา เกม คำถามกระตุ้นคิด	3.34	0.68	มากที่สุด	3.37	0.19	มาก
2.2	ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	1.95	0.57	น้อย	3.44	0.27	มาก
2.3	เน้นการใช้คำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน	2.28	0.55	น้อย	2.97	0.57	มาก
2.4	ให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นทีมและเรียนรู้การทำงานเป็นทีม	2.83	0.50	มาก	3.21	0.52	มาก
2.5	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่น	2.16	0.61	น้อย	2.86	0.64	มาก
2.6	จัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน	2.30	0.65	น้อย	2.75	0.64	มาก
2.7	ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.99	0.64	มาก	3.02	0.59	มาก
2.8	มีการใช้กิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	2.23	0.54	น้อย	3.67	0.54	มากที่สุด
2.9	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านการสะท้อนคิด (reflection) รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น สุนทรีสนทนา AAR เป็นต้น	2.12	0.45	น้อย	3.22	0.47	มาก
2.10	มีการสืบค้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความรู้	2.86	0.68	มาก	3.62	0.72	มากที่สุด
2.11	มีกิจกรรมการสื่อสารและนำเสนออย่างสร้างสรรค์	2.58	0.64	มาก	3.34	0.66	มาก
เฉลี่ยรวม		2.51	0.59	มาก	3.22	0.60	มาก

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถเตรียมความพร้อมผู้เรียนแบบใดแบบหนึ่งตามแนวคิด CCR เช่น กิจกรรม จิตตปัญญา เกม คำถามกระตุ้นคิด เป็นต้น มากที่สุด ในขณะที่มีความสามารถน้อยที่สุดด้านการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ สำหรับผลการประเมินครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถใช้กิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนความสามารถจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานมีน้อยที่สุด

ตาราง 10 แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ
แนว CCR ในด้านการวัดและประเมินผล

ที่	รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3	การวัดและประเมินผล						
3.1	มีการประเมินแบบมีส่วนร่วม (เช่น ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยผู้สอน)	2.22	0.53	น้อย	2.23	0.54	น้อย
3.2	มีการประเมินกระบวนการเรียนรู้	2.09	0.51	น้อย	2.12	0.53	น้อย
3.3	มีการประเมินผลผลิตการเรียนรู้	3.59	0.49	มากที่สุด	3.59	0.49	มากที่สุด
3.4	มีการสะท้อนหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเอง	2.40	0.51	น้อย	2.44	0.51	น้อย
เฉลี่ยรวม		2.57	0.51	มาก	2.60	0.52	มาก

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสารถด้านการประเมินผลผลิตการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนความสามารถด้านการประเมินกระบวนการเรียนรู้ มีน้อยที่สุด สำหรับผลการประเมินครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนความสามารถด้านการประเมินผลผลิตการเรียนรู้ มีมากที่สุด แต่มีความสามารถน้อยที่สุดด้านการประเมินกระบวนการเรียนรู้

ตาราง 11 แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR

ที่	รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	การใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้						
4.1	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง หรือระหว่างนักเรียนกับผู้สอน	3.19	0.45	มาก	3.19	0.45	มาก
4.2	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	2.38	0.50	น้อย	2.38	0.50	น้อย
4.3	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล	2.57	0.50	มาก	2.61	0.57	มาก
4.4	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุน การเรียนรู้ที่ส่งเสริม การสร้างความรู้ด้วยตนเอง	2.37	0.48	น้อย	2.39	0.49	น้อย
เฉลี่ยรวม		2.63	0.48	มาก	2.64	0.50	มาก

ตาราง 8 แสดงผลการประเมินครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถในการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองหรือระหว่างนักเรียนกับผู้สอนมากที่สุด ส่วนความสามารถใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีน้อยที่สุด สำหรับผลการประเมินครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก และการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองหรือระหว่างนักเรียนกับผู้สอนมีมากที่สุด แต่มีความสามารถน้อยสุดในการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

5) ความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา

ความสามารถด้านการวิจัยของนักศึกษา จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 34 แห่ง ปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 12 แสดงความสามารถด้านการวิจัยของนักศึกษา

ที่	ประเด็นความสามารถ	ความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา		
		$\bar{X}$ (n=)	S.D.	แปลผล
1.	การระบุและอธิบายปัญหา	3.52	0.03	เชี่ยวชาญ
2.	การวิเคราะห์ทางออกของปัญหา	3.48	0.11	ชำนาญการ
3.	การคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา	3.59	0.13	เชี่ยวชาญ
4.	การประเมินวิธีการแก้ปัญหา	3.56	0.23	เชี่ยวชาญ
5.	การสังเคราะห์วิธีการแก้ปัญหา	3.55	0.24	เชี่ยวชาญ
6.	การสะท้อนผลวิธีการแก้ปัญหา	3.51	0.22	เชี่ยวชาญ
ค่าเฉลี่ยรวม		3.54	0.23	เชี่ยวชาญ

ตาราง 9 แสดงผลการวัดความสามารถด้านการวิจัยของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับเชี่ยวชาญ โดยมีความสามารถด้านการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินวิธีการแก้ปัญหา และการสังเคราะห์วิธีการแก้ปัญหา ตามลำดับ

จากการประมวลผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมระดับประเทศ แยกเป็นผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง รวมทั้งวิเคราะห์และนำเสนอต้นแบบนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประมวลผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูในภาพรวมระดับประเทศ แบ่งออกเป็น

ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา พบว่า

1) ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ CCR

(1) นักศึกษามีความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR

“...ดิฉันได้นำกระบวนการกิจกรรมจิตตปัญญา เข้ามาร่วมในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งแรก คือ ในสาระพระพุทธศาสนา มีการตั้งกฎร่วมกันจากผู้เรียนเอง เช่น จะตั้งใจเรียน ไม่พูดจาส่งเสียงดัง เป็นต้น ครูก็จะคอยกำกับนักเรียนว่าควรปฏิบัติตามกฎที่ร่วมกันสร้างขึ้นมา หลังจากนั้นดิฉันให้นักเรียนทุกคนนั่งหลับตา กำหนดลมหายใจเข้าออกช้าๆ ให้มีสติอยู่กับตัว แล้วดิฉันพูดบรรยายเพื่อให้เขาได้มีสมาธิพร้อมเข้าสู่การเรียนการสอน”

นักศึกษาครู 1

(2) นักศึกษาสามารถประยุกต์แนวคิด CCR ในการจัดการเรียนรู้ตามบริบทของนักเรียนได้

“... สุดท้ายสิ่งที่ผมมองว่ากระบวนการ CCR มันให้อะไรกับผมจริง ๆ คือความผิดพลาดของครูอย่างผมที่พยายามใช้ไม่เร็วในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ไม่ส่งงาน เด็กไม่เข้าเรียน เด็กเข้าสาย เล่นในเวลาเรียน งานไม่ทำ ผมมักจะใช้ไม่เร็วเป็นตัวกระตุ้น ส่งผลให้นักเรียนหลายคนต้องถูกไม่เร็วของผมตีเข้าไป เมื่อผมได้เข้าใจกระบวนการ CCR คือการเข้าใจผู้เรียน ผมได้ย้อนกลับไปทบทวนการกระทำและพยายามศึกษาผู้เรียนแต่ละคนจนทราบปัญหา”

นักศึกษาครู 2

(3) ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ จากการบรรยาย และเน้นการฟัง จดและจำ มาเป็นจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สร้างความรู้ด้วยตนเอง

“...ในระยะแรกก็จะใช้เสียงดังแข่งกับเสียงนักเรียนและใช้วิธีการตะคอกเพื่อให้นักเรียนกลัวแต่นาน ๆ ไปมันก็ไม่ได้ผลและก็กลับกลายเป็นเราเองที่เหนื่อย หลังจากอบรม CCR เราจึงนำเทคนิคต่าง ๆ ไปปรับใช้ทั้งการนำกิจกรรมมาสอดแทรกในสิ่งที่สอนทุกคาบเรียนและการนำเกมมาให้เด็กเรียนเล่น...”

นักศึกษาครู 3

(4) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา สร้างความรู้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง มีการคิดที่เป็นระบบ มีวินัยในตนเอง มีสมาธิ

มากขึ้นทั้งในการทำงานและใช้ชีวิตประจำวัน เรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างและใช้สื่อที่หลากหลาย

(5) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง และเห็นผลอย่างชัดเจน สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการนำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการเตรียมความพร้อมของตนเองและผู้เรียน การควบคุมชั้นเรียนและการบริหารจัดการชั้นเรียน

2) ด้านความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

(1) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และศรัทธาในวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

(2) นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แนวคิด CCR โดยเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกสรรสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนว CCR ได้ สามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ได้ เช่น การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ตามแนว CCR และมีการบูรณาการกับแนวคิดอื่น ๆ เช่น BBL

(3) นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แนวคิด CCR ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกสรรสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนว CCR สามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ได้ เช่น การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ตามแนว CCR และมีการบูรณาการกับแนวคิดอื่น ๆ เช่น BBL

(4) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยที่ดีขึ้น สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ในระดับชำนาญ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยตามแนว CCR เป็นนวัตกรรม

3) ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

(1) นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและมุมมองต่อผู้อื่น มีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น คิดรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำหรือพูด ฟังเหตุผลคนอื่นมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เห็นความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

“...ครูนี้แหละต้องเปลี่ยนตัวเอง ไม่ใช่เปลี่ยนนักเรียนเพราะเปลี่ยนนักเรียนยาก เปลี่ยนตัวเองนั้นง่ายกว่า”

นักศึกษาครู 4

(2) ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ จากการบรรยาย และเน้นการฟัง จดและจำ มาเป็นจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ มากกว่าการรอฟังคำตอบจากครูผู้สอนเพียงอย่างเดียว

(3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนนักศึกษา และครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ เพื่อนำไปพัฒนาการเขียนแผนการจัดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง มีการคิดเป็นระบบ มีวินัยในตนเอง มีสมาธิมากขึ้นทั้งในการทำงาน และใช้ชีวิตประจำวัน เรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างและใช้สื่อที่หลากหลาย การวัดและประเมินผล รวมถึงการเรียนรู้เรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและศรัทธาในวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

(4) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง มีการคิดเป็นระบบ มีวินัยในตนเอง มีสมาธิมากขึ้นทั้งในการทำงานและใช้ชีวิตประจำวัน

(5) นักศึกษาครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหา ระหว่างโรงเรียนเครือข่ายต่าง ๆ นักศึกษาเข้าใจความแตกต่างระหว่างโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

(6) นักศึกษามีความเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น ต้องการพัฒนาผู้เรียน ด้วยความเมตตา เคารพในความเป็นมนุษย์ และเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนว่าสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ สามารถสื่อสารและแสดงออกต่อผู้เรียนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

ผลที่เกิดกับอาจารย์นิเทศก์

1) ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาแนวคิด CCR

(1) อาจารย์นิเทศก์ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการตามแผนที่ออกแบบไว้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) ตื่นตัว เห็นคุณค่าในการนำสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ๆ มาใช้หรือบูรณาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

“...กระบวนการนำ CCR ไปใช้เริ่มต้นเลย คงหนีไม่พ้นการนำไปปรับใช้กับตนเอง การมีสติรู้เท่าทันความคิดของตนเอง รวมทั้งสามารถกำกับติดตามและควบคุมตนเอง และสิ่งสำคัญคือการได้มีโอกาสใคร่ครวญถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เรามีความสุข ความทุกข์ โดยส่วนตัวถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ทำให้เราได้ฝึกพัฒนา ขัดเกลาจิตใจของตนเอง...”

อาจารย์นิเทศก์ 1

(3) อาจารย์นิเทศก์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะการจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบทที่นักเรียน ทำให้มีการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน

(4) อาจารย์นิเทศก์ทราบความต้องการที่แท้จริงในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูพี่เลี้ยงในแต่ละโรงเรียนที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2) ด้านความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง

(1) มีความสามารถนิเทศการสอนโดยบูรณาการแนวคิด CCR เช่น บางโอกาสใช้ระบบพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็นโค้ช คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดหาคำตอบ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยไม่ชี้นำ

“...ความเชื่อในเรื่อง CCR สามารถเปลี่ยนคนได้จริงหรือไม่ สืบเนื่องจาก CCR เป็นแนวคิดเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการให้คำปรึกษา ชี้แนะ การเป็นโค้ชที่ดีจะเข้าใจผู้อื่น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากที่ต้องทำความเข้าใจจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของตนเองและผู้อื่น ขณะเดียวกันก็ถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้รับรู้ด้วยปัญญา...”

(2) ปรับเปลี่ยนวิธีการนิเทศจากเดิม คือการไปสังเกตการณ์สอน แนะนำบอกข้อดีข้อด้อยให้นักศึกษารับทราบ โดยปรับแนวคิดคือมีการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาเพิ่มขึ้น ฝึกให้นักศึกษาประเมินการสอนของตนเอง กระตุ้นให้นักศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนรวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดจากมุมมองของนักศึกษา โดยไม่ตัดสิน ชี้นำนักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและมุมมองต่อผู้อื่น มีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น คิดรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำหรือพูด ฟังเหตุผลคนอื่นมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเห็นความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

(3) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ยอมรับว่านักศึกษามีความแตกต่างกัน เข้าใจและยอมรับว่าทุกคนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้ โดยการฝึกฝนและพัฒนาไป ได้เรียนรู้จากความผิดพลาดซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดที่จะทำให้ให้นักศึกษาได้นำมาปรับปรุงและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

(4) อาจารย์นิเทศก์ปรับการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น มีความตั้งใจ และเข้าใจผู้เรียน มีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มมากขึ้น และเกิดการทำงานอย่างความใคร่ครวญ ทำให้มีการทำงานอย่างมีสติ มีเทคนิคการสอนเพิ่ม มีความสนใจและใคร่เรียนรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง

(5) อาจารย์นิเทศก์เกิดทักษะเพิ่มเติม ได้แนวคิดการให้คำแนะนำนักศึกษาในการ บูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

(6) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงด้วยกัน ครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ร่วมกันนำสิ่งที่ดีไปพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศต่อไป ทำให้เกิดชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC) ทั้งในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนเครือข่าย และมหาวิทยาลัยทำให้เกิดการทำงานร่วมกันในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนและหน่วยงานอื่น อาจารย์นิเทศก์มีการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการตามแผนที่ออกแบบไว้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(7) อาจารย์นิเทศก์สามารถออกแบบกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการแนวคิด CCR ที่เหมาะสมกับวัยและบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา

ผลที่เกิดกับครูพี่เลี้ยง

1) ด้านความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการแนวคิด CCR ในการจัดการเรียนรู้

(1) ครูพี่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิด CCR ในการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้แนวคิดนี้อย่างบูรณาการ และจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ และสามารถให้คำปรึกษาได้เป็นอย่างดี สามารถแนะนำการนำนวัตกรรม CCR ไปใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนด้วย CCR รูปแบบต่าง ๆ

(2) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิด CCR ในการจัดการเรียนรู้

(3) มีความสามารถในการนิเทศการสอนโดยบูรณาการแนวคิด CCR เช่น บางโอกาสใช้ระบบพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็นโค้ช คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดหาคำตอบ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยไม่ชี้นำ

(4) ปรับเปลี่ยนวิธีการนิเทศจากเดิม คือการไปสังเกตการณ์สอน แนะนำบอกข้อดีและข้อด้อยให้นักศึกษารับทราบ โดยมีการปรับแนวคิดใหม่คือมีการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาเพิ่มขึ้น ฝึกให้นักศึกษาประเมินการสอนของตนเอง กระตุ้นให้นักศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดจากมุมมองของนักศึกษา โดยไม่ตัดสิน ชี้นำนักศึกษา

(5) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ยอมรับว่านักศึกษามีความแตกต่างกัน เข้าใจและยอมรับว่าทุกคนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้ โดยการฝึกฝนและพัฒนาไป ได้เรียนรู้จากความผิดพลาด ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดที่จะทำให้ให้นักศึกษาได้นำมาปรับปรุงและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2) ด้านความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง

(1) ครูพี่เลี้ยงสามารถให้คำปรึกษาในการออกแบบการเรียนรู้และการนำนวัตกรรม CCR ไปใช้ในชั้นเรียน และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกสรรกิจกรรมการเรียนรู้ และการควบคุมชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ดูแลให้คำปรึกษาในการกำหนดหัวข้อวิจัยที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และใช้การโค้ชและระบบพี่เลี้ยงในการนิเทศ ดูแลเอาใจใส่นักศึกษาในด้านการอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับนักศึกษา มีการใช้การโค้ชและระบบพี่เลี้ยงทุกขั้นตอน มีความเป็นกัลยาณมิตร

(2) ครูพี่เลี้ยงเกิดทักษะเพิ่มเติม ได้แนวคิดในการให้คำแนะนำนักศึกษาในการบูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

(3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงด้วยกัน ครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำสิ่งที่ได้ไปพัฒนาในการจัดการเรียนรู้และการนิเทศต่อไป

ชุมชนวิชาชีพ (Professional Learning Community)

ผลการสะท้อนความคิดเห็นจากการนำกระบวนการ CCR ไปใช้ พบว่า

- 1) ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์มีสมรรถนะการประเมิน การติดตาม นิเทศด้วยการโค้ช เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างโรงเรียนกับอาจารย์นิเทศก์ โรงเรียนกับมหาวิทยาลัย
- 2) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงด้วยกัน ครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ ในการนำสิ่งที่ได้ไปพัฒนาในการจัดการเรียนรู้และการนิเทศต่อไป ทำให้เกิดชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC) ทั้งในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนเครือข่ายและมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนและหน่วยงานอื่น
- 3) นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงสะท้อนแนวคิดและปัญหาโดยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนในลักษณะกัลยาณมิตร
- 4) นักศึกษาถอดองค์ความรู้ผ่านการสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) การจัดการความรู้ (KM) เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู และรับการโค้ชจากครูพี่เลี้ยง ครูนิเทศเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (PLC) ขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ประมวลผลการวิเคราะห์และนำเสนอต้นแบบนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง

- 1) **คุณลักษณะต้นแบบนักศึกษา** มีจิตวิญญาณครู มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความใฝ่เรียนรู้ มีความรู้ในศาสตร์และศิลป์ในสาขาวิชาที่สอน ออกแบบ ปรับประยุกต์ใช้ วิเคราะห์บริบทได้ มีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นผู้ที่กระตือรือร้น ต้องการพัฒนาดตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์
- 2) **คุณลักษณะต้นแบบอาจารย์นิเทศก์** เป็นผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและที่มาของโครงการ CCR ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ที่สามารถพัฒนาการผลิตครูได้จริง มีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR ซึ่งจะเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความต้องการให้มีการดำเนินงานพัฒนาการผลิตครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถนำแนวคิด CCR ไปใช้บูรณาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอน โดยคิดต่อยอดเพิ่มเติมอย่างสร้างสรรค์ เป็น Active Teacher มีความเข้าใจการวิจัยเป็นอย่างดี พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ
- 3) **คุณลักษณะต้นแบบครูพี่เลี้ยง** เป็นผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ มีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR เป็นผู้เปิดรับสิ่งใหม่ มีใจเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา ร่วมวิเคราะห์และวางแผนการนำนวัตกรรม CCR ไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้น

เรียน และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา มีส่วนร่วมเรียนรู้ และถอดบทเรียนจากการนิเทศและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

2. กรณีศึกษาจากแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้: บทวิเคราะห์การบูรณาการ CCR

แนวทางการบูรณาการ CCR ในกระบวนการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์หลักการของแต่ละแนวคิด แล้วสังเคราะห์เป็นหลักการเรียนรู้โดยบูรณาการทั้ง 3 แนวคิด นำไปสู่การออกแบบขั้นตอนการสอนและ กำหนดพฤติกรรมผู้สอนและผู้เรียน ขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย

1) เตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษานำ เปิดใจพร้อมที่จะเรียน มองเห็น เป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้

2) แสวงหาความรู้ โดยใช้คำถามนำสู่การคิดวิเคราะห์ การอภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ใช้ สถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกิจกรรม

3) เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ โดยวางแผน ออกแบบศึกษาค้นคว้า ทำชิ้นงาน/ภาระงาน บูรณาการ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น แล้วนำเสนอผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและบริการสังคม

4) สะท้อนคิด โดยการจัดสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเขียนอนุทิน สะท้อนความรู้สึกล้างทำ กิจกรรม จดบันทึกทุกครั้งหลังการเรียนการสอนเพื่อสรุปการเรียนรู้ และสะท้อนคิดการเรียนรู้ มีการ ประเมินตามสภาพจริง

5) สะท้อนการเรียนรู้สู่การพัฒนา โดยผู้สอนวิเคราะห์การเรียนรู้ การสะท้อนคิดของผู้เรียน และ การจัดการเรียนรู้ของตนเอง บันทึกผลหลังการสอน และนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไป ซึ่ง ลักษณะการบูรณาการ เป็นการนำแนวคิดและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้บูรณาการ CCR ไปประยุกต์ใช้ในการ ออกแบบและจัดการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการและคุมชั้นเรียน การรู้จักและดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู/จิตวิญญาณครู โดยมีกรณีศึกษาแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 กรณีศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

กรณีศึกษา นางสาวฉัตรทริกา ฤทธิรงค์

“จากประสบการณ์การศึกษานวัตกรรมการศึกษา CCR ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ ใหม่ และต้องนำการจัดการเรียนรู้แบบ CCR ไปใช้จริงในการสอนเมื่อออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใน สถานศึกษา ในฐานะครูฝึกสอนคนหนึ่ง ตอนแรกได้ทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนรู้แบบ CCR ซึ่งยังคงมี ความสับสนว่า CCR คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร และสามารถนำไปใช้ได้อย่างไร เกิดคำถามมากมาย ซึ่งนำไปสู่การค้นหาคำตอบสู่การเรียนรู้และปฏิบัติจริงอันนำมาสู่คำตอบ จึงได้เริ่ม ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ CCR เพื่อนำไปใช้จริง ในช่วงแรก CCR ยังคงเป็นเรื่องใหม่ ๆ ทำให้มีตัวอย่าง รูปแบบ แบบแผน กระบวนการจัดกิจกรรมน้อย ตัวอย่างการวิจัยก็น้อยและไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความ

ลับสนเมื่อนำไปใช้จริง ก่อนที่จะออกฝึกประสบการณ์ก็ต้องฝึกการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าและกำหนดวางแผนศึกษารูปแบบการสอน แต่ทำได้ไม่เต็มที่เพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้ และไม่รู้ว่าจะสามารถใช้ได้จริงกับนักเรียนในยุคปัจจุบันได้หรือไม่ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาและลองผิดลองถูกกันต่อไป

ในการออกฝึกประสบการณ์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 5 จะต้องสวมวิญญาณเป็นครูเป็นจุดเริ่มต้นและเท่ากับว่าเราเป็นครูคนหนึ่ง ในตอนแรกเราก็ต้องศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อสามารถปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียนของเราได้ จนกระทั่งถึงเวลาที่เรานำ CCR ไปใช้จริง ในช่วงแรกที่เรายังขาดความเข้าใจก็ยังไม่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้เต็มที่ซึ่งนักเรียนที่ดิฉันได้ทำการสอนนั้นเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก็ลองนำไปใช้เพื่อนำไปสู่วิจัยชั้นเรียน ในภาคเรียนแรกก็ผิดลองถูก ด้วยความเข้าใจผิดในการจัดการเรียนรู้และความลับสน จึงได้นำไปใช้ผิด ได้นำ CCR ไปแทรกในการจัดการเรียนรู้แบบ 5 E ก็พยายามจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในรูปแบบ CCR ลองนำจิตปัญญาศึกษาไปใช้กับนักเรียน พบว่าในคาบแรก ๆ ของการสอนนักเรียนยังไม่เข้าใจและมีเสียงสะท้อนมากมาย เช่น “ครูให้ผมทำอะไร เหมือนเด็กเลยครับ” “ครูคะให้หนูทำอะไรทำไมไม่ใช้วิชาศานานะคะ” ซึ่งนักเรียนยังไม่เข้าใจเป้าหมายในการปฏิบัติ ในฐานะของผู้สอนในตอนแรกที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ CCR น้อย และโดยธรรมชาติของตนคือบางครั้งก็อารมณ์ร้อนก็พยายามปรับตนเองให้ใจเย็นและอธิบายถึงเป้าหมายในการให้นักเรียนได้ฝึกจิต ก็ต้องทนรับในการไม่เข้าใจของนักเรียนให้ได้ เมื่อคาบต่อไปนักเรียนก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากการฝึกปฏิบัติ นักเรียนมีสติกับตนเองเสียงสะท้อนด้านลบก็ลดลง แต่เปลี่ยนเป็นความเข้าใจในเป้าหมายว่าทำไมครูถึงให้ฝึกกิจกรรมจิตปัญญา ซึ่งได้ผล 80 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ผลทั้งหมดโดยธรรมชาติของวัยจะมีสมาธิ จดจ่อกับสิ่งหนึ่งในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งไม่สามารถใช้ได้ทั้งคาบเรียน และขั้นตอนต่อไปของการนำไปใช้คือขั้นโค้ชโดยการตั้งปัญหาและนำไปสู่การหาคำตอบของนักเรียน ในภาคเรียนแรกได้ลองให้นักเรียนได้ทำโครงการประดิษฐ์เป็นโครงการประดิษฐ์เซลล์พืชและเซลล์สัตว์ และทำงานระบบกลุ่มเป็นผลว่านักเรียนก็จะเกิดคำถามมากมายว่าโครงการคืออะไร มีรูปแบบอย่างไร จึงแก้ปัญหาโดยการวางแผนฟอร์มของโครงการให้กับนักเรียน แต่ถึงอย่างไรผลงานก็ออกมาไม่ดีเท่าที่ควร แต่อย่างน้อยในการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงนักเรียนจะเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่ศึกษา นำไปสู่การสืบค้นเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนักเรียน จะมาปรึกษาเสมอว่าสิ่งที่เขาทำถูกต้องหรือไม่ทำแบบนี้หรือไม่ก็เกิดทักษะเหล่านี้ขึ้นกับนักเรียนจริง ๆ แต่ในภาคเรียนแรกก็ยังไม่ชัดเจนในกิจกรรมจิตปัญญาศึกษาสอนยังคงขาดความเข้าใจและขาดตัวอย่างงานอย่างที่ว่าข้างต้นว่ายังคงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ยังใหม่

ต่อมาในภาคเรียนที่ 2 เรามองเห็นปัญหาจากภาคเรียนที่ผ่านมาจึงได้นำจุดด้อยมาแก้ไขพัฒนาและจากการได้รับการอบรมการจัดการเรียนรู้แบบ CCR ในระดับหลักสูตรและที่มหาวิทยาลัยจัดอบรมให้รวมถึงเริ่มจะมีตัวอย่างงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้แบบ CCR เช่นมีการตีพิมพ์ผลงาน ผู้สอนจึงเริ่มและมีความเข้าใจในกระบวนการว่า CCR มีการจัดการเรียนรู้ที่มีแบบแผนเฉพาะเป็น

รูปแบบ CCR จึงแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้สอนได้มากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากการสร้างจิตปัญญาศึกษาการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนอันนำมาสู่การเรียนรู้ นักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดี แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือซึ่งเป็นจุดที่ผู้สอนต้องนำไปแก้ไขต่อไป ขั้นต่อไปผู้สอนได้ตั้งปัญหาซึ่งในภาคเรียนที่ 2 ดิฉันในฐานะผู้สอนได้ตั้งปัญหานักเรียนว่านักเรียนสามารถสร้างเครื่องมือในการวัดปริมาณน้ำฝนอย่างง่ายได้อย่างไร อันนำไปสู่การปฏิบัติเป็นโครงงานของนักเรียนก็ได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายนักเรียนเกิดคำถามมากมายและครูจะคอยเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง และจากภาคเรียนที่ผ่านมาว่านักเรียนขาดทักษะด้านการทำโครงงานจึงพิมพ์แบบฟอร์มโครงงานและวางรูปแบบโครงงานทำเป็นรูปเล่มในหัวข้อต่าง ๆ ของโครงงานและให้นักเรียนได้กรอกข้อมูลในแต่ละหัวข้อโครงงานก็ได้ผลที่ดี ลดเวลาในการทำโครงงานของนักเรียนไม่ได้เป็นรูปแบบการทำโครงงาน แต่เน้นทักษะการสืบค้นหาความรู้ และการปฏิบัติก็ได้ผลที่ดีกว่าภาคเรียนที่ผ่านมา

จากการใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CCR เป็นรูปแบบที่มีประโยชน์อย่างมากในการพัฒนานักเรียน นอกจากการพัฒนาในด้านความรู้ทักษะแล้วแต่เป็นการพัฒนาคนอย่างแท้จริง พัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม รู้จักตนเองและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะเรียนรู้ แต่ก็พบปัญหาว่ายยังมีกิจกรรมที่ยังไม่หลากหลาย และผู้สอนขาดความเข้าใจด้านการวัดประเมินผลที่จะวัดว่าเกิดจิตตปัญญาอย่างไรกับนักเรียน รวมถึงความพร้อมของนักเรียนในรูปแบบโครงงานที่จะต้องหาแนวทางแก้ไขพัฒนาต่อไป”

2.1.1 การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

1) คุณลักษณะความเป็นครู

(1) นักศึกษามีสติ สามารถควบคุมตัวเองและปรับสภาวะทางอารมณ์ในการจัดการชั้นเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

(2) นักศึกษาสามารถเป็นผู้ชี้ให้นักเรียนเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยการตั้งคำถามและนำไปสู่การคิดหาคำตอบ

(3) นักศึกษาตระหนักความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรมในการเป็นครู

(4) นักศึกษาพร้อมพัฒนาตนเอง และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อจะนำมาพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ทักษะการจัดการเรียนรู้

(1) นักศึกษามีการฝึกปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้และแนวทางการแก้ไข/พัฒนาได้

(2) นักศึกษามีการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยมีการศึกษาค้นคว้า นวัตกรรมการเรียนการสอนและเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม

(3) นักศึกษามีการศึกษาริบทเชิงพื้นที่ของโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น และปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ

3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

(1) นักศึกษาสามารถกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสามารถเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานให้กับนักเรียนได้

(2) นักศึกษาสามารถสร้างเครื่องมือในการวิจัย และชี้แนะแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ สรุปรูปร่างความรู้ให้แก่ นักเรียนได้

(3) นักศึกษาสามารถชี้แนะแนวทางการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยให้นักเรียนได้

(4) นักศึกษาสามารถทำวิจัยและวางรูปแบบโครงการงานฐานวิจัยได้

2.1.2 การบูรณาการ CCR ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยนำกระบวนการ CCR ไปใช้จัดการเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการสอน 5E เน้นการใช้ RBL เพื่อพัฒนาทักษะการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากกรณีศึกษาเป็นการทำโครงงานประดิษฐ์ร่วมกับระบบกลุ่มการสอดแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาจิตใจของผู้เรียน ใช้กระบวนการโค้ช โดยใช้คำถาม โค้ชการทำโครงงานของนักเรียน และให้คำชี้แนะในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 กรณีศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

กรณีศึกษา นางสาวธนพร จินตะโรจน์ การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR พัฒนาต้นกล้าอย่างเป็นระบบ “ดิฉันนางสาวธนพร จินตะโรจน์ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดิฉันได้ไปฝึกสอนโรงเรียนทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนที่ดิฉันจะไปฝึกสอนที่โรงเรียนทุ่งสง ดิฉันได้ไปสังเกตการสอนที่นั่นมาแล้วหนึ่งภาคเรียน แต่ความรู้สึกระหว่างที่ไปสังเกตการสอนกับการไปฝึกสอนนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะตอนไปสังเกตการสอน เราจะไม่ค่อยมีบทบาทอะไรมากมาย แต่การฝึกประสบการณ์นั้นมึะอะไรมากมายที่เราจะต้องปฏิบัติไม่ว่าจะงานสอนหรืองานโรงเรียน ดิฉันได้รับมอบหมายให้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องห้องละ 45 คน ได้แก่ ห้อง ม. 2/6 นักเรียนห้องนี้จะค่อนข้างตั้งใจเรียน กระตือรือร้นในการเรียน ไม่ก่อกวนหรือเล่นกันระหว่างที่สอน ถ้ามีก็น้อยมากประมาณแค่ 3-4 คน และห้องม. 2/9 ห้องนี้นักเรียนส่วนใหญ่สมาธิค่อนข้างสั้น วอกแวกง่าย และเล่นกันเวลาเรียน ยิ่งเนื้อหาในบทเรียนเยอะ จะยิ่งทำให้นักเรียนเบื่อและไม่อยากเรียนมากขึ้น และห้องสุดท้าย คือ ม.2/12 ห้องนี้จะมีนักเรียน 2 กลุ่ม คือตั้งใจเรียนไปเลยและเล่นตลอดเวลา ทำให้ดิฉันกังวลใจในการสอนเป็นอย่างมากเพราะรูปแบบการสอนหรือกิจกรรมที่เตรียมไว้ไม่สามารถใช้ได้กับนักเรียนทั้งสามห้อง ดิฉันจะต้องปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

จนวันหนึ่งในขณะที่ดิฉันได้เข้าสอนคาบแรกของทั้ง 3 ห้องปรากฏว่า ดิฉันได้เจอปฏิกริยาเด็กที่แสดงออกมาในระหว่างเรียนมากมาย เช่น บางคนตั้งใจฟังที่ดิฉันพูด บางคนหยอกล้อ อยู่ไม่นิ่ง เมื่อครูอธิบายก็มักจะก่อกวน ทำให้สิ่งที่ดิฉันคิดว่าวันนี้จะใช้สื่ออันนี้ และกิจกรรมที่เตรียมมาต้องหยุดชะงักในทันที เพราะแม้แต่ตอบโต้ได้ก็ระหว่างที่เรียน ทำให้หมดคาบเสียก่อน ภาพฝันในใจที่คิดว่านักเรียนจะสนุกกับการเรียนภาษาไทยและตั้งใจเรียนที่ครูสอนก็ปิดฉากลง ดิฉันได้ปรึกษาปัญหาดังกล่าวกับครูพี่เลี้ยงว่าจะทำอย่างไรให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น จนได้คำตอบมาว่า “หนูต้องรู้จักการซื้อใจเด็กเสียก่อน โดยการฟังคำตอบของเด็กอย่างตั้งใจ และเป็นที่ปรึกษาที่ดี ที่สำคัญก่อนการเรียนครูและนักเรียนต้องร่วมกันตั้งกฎกติกาการเรียนและต้องทำตามกติกาด้วยกันทั้งคู่ หากนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกติกาที่ร่วมวางกันไว้ครูก็ต้องทำตามกฎทันทีแต่หากเด็กมีเหตุผลอธิบายสาเหตุปัญหาได้ ก็ให้ครูพิจารณาตามความเห็นสมควร

ดิฉันเริ่มนับหนึ่งใหม่อีกครั้งและทำตามคำแนะนำของครูพี่เลี้ยง ปรากฏว่าได้ผลแต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จากปัญหาเล็ก ๆ ในเรื่องพฤติกรรมกรเรียนของเด็ก ๆ ทำให้ดิฉันเริ่มกังวลมากขึ้น ดิฉันเริ่มอ่านวิธีการจัดการเรียนการสอนต่างๆ เพิ่มเติม วิธีการควบคุมชั้นเรียน สื่อที่น่าสนใจ แต่ผลที่ได้ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควรเพราะเด็ก ๆ ยังเล่นกันในคาบเรียนเช่นเดิมและจำบทเรียนได้เฉพาะช่วงที่สอนในคาบเท่านั้น ดิฉันจึงตัดสินใจปรึกษาคูณิเทศวิชาเอกว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรดี ก็ได้ทราบว่าในอีก 2 อาทิตย์ข้างหน้าจะมีการจัดโครงการอบรมปฏิบัติการในโครงการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย หรือที่อาจารย์เรียกชื่อภาษาอังกฤษให้ฟังว่า CCR ดิฉันจึงได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการดังกล่าว จากการเข้าร่วมโครงการดิฉันก็ได้ทราบแนวคิดหลักที่สำคัญของ CCR คือ เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการประยุกต์ใช้แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการวิจัย โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (ตระหนักรู้คือเตรียมพร้อม) 2) ขั้นแสวงหาความรู้ (ถามคือสอน) 3) การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ (ปฏิบัติได้คือเข้าใจ) 4) การสะท้อนการเรียนรู้และประเมินผล (สะท้อนคิด คือเรียนรู้) 5) สรุปการเรียนรู้สู่การพัฒนา (เขียนคือคิด) ในระหว่างที่อบรมวิทยากรก็มีตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ CCR มาให้ดูมากมายและตัวอย่างกิจกรรมจิตตปัญญาต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน รวมทั้งผลที่ได้รับ กระบวนการที่สำคัญของ CCR คือครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่จากผู้สอนเป็นโค้ช โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หลังจากการอบรมเสร็จก็ได้รับคำแนะนำจากครูนิเทศอีกหลายประเด็น เช่น การจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับสิ่งที่มีในท้องถิ่นของเด็ก การศึกษาค้นคว้าสิ่งต่าง ๆ โดยกระบวนการกลุ่ม การทำโครงงาน การนำกิจกรรมจิตตปัญญาไปใช้ก่อนสอนเพื่อสร้างสมาธิ

ดิฉันได้เขียนแผนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ CCR ในหน่วยของการเขียน โดยเริ่มจากวิเคราะห์ผู้เรียนว่าต้องการเรียนแบบใด สนใจอะไรมากที่สุดในเรื่องสุนทรพจน์ จากนั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาคือการนั่งสมาธิและการฟังอย่างลึกซึ้ง ก่อนจะไปขั้นแสวงหาความรู้

คือการทำโครงการโดยกระบวนการกลุ่มเรื่องสุนทรภู่ โดยครูคอยให้คำแนะนำ และเป็นทีปรึกษาจากนั้นร่วมกันสรุปเป็นแผนผังความคิดที่นักเรียนชอบ และขั้นที่ 3 คือ การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติโดยการให้นักเรียนเลือกวรรณคดีที่ตนชอบ ในขั้นนี้ครูใช้วิธีการโค้ชคือการตั้งคำถามว่า “เหตุใดนักเรียนจึงชอบเรื่องนี้” “เรื่องนี้มีหลักคำสอนหรือคุณค่าใดบ้าง” “เราจะนำหลักคำสอนมาปฏิบัติได้อย่างไร” จากนั้นนำไปสู่ขั้นที่ 4 คือสะท้อนคิด โดยให้นักเรียนสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องคติธรรมคำสอน จากแหล่งข้อมูล เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต หรือจากบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการนำคติธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในใบกิจกรรม แบบสำรวจ “คติธรรมคำสอนท่านสุนทรโวหาร” ก่อนจะนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์โดยการจัดประเภทของคติธรรมคำสอนให้สอดคล้องกับวรรณคดีที่ศึกษา เช่น คำสอนเรื่องการประพฤติตน ความซื่อสัตย์ การใช้จ่าย และขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นที่ 5 สรุปการเรียนรู้สู่การพัฒนา โดยนักเรียนจัดทำผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานเขียนการ์ตูน “โวหารคำสอน”

ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR นักเรียนสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น มีสมาธิในการเรียน และสนุกกับการเรียนรู้เพราะครูบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลายและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ได้เรียนรู้ตามความสนใจโดยไม่ต้องกังวลว่าชิ้นงานที่ตนได้ออกแบบเองนั้นจะถูกต้องหรือไม่ เพราะครูได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าตัดสินใจ อีกทั้งผู้เรียนยังได้เรียนรู้การทำงานโดยกระบวนการกลุ่มโครงการเป็นฐานทำให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นข้อมูลอย่างเป็นระบบ และได้ปฏิบัติงานจริงจากการลงชุมชนไปสำรวจจดคำสอนต่าง ๆ เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้นิทานของตนที่แต่งเองให้เพื่อนฟังในห้องเรียน ช่วยเพิ่มสีสันการเรียนรู้และทักษะการคิด การเขียน การสื่อสาร มากยิ่งขึ้น”

2.2.1 การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

1) คุณลักษณะความเป็นครู

(1) นักศึกษาเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ เป็นทีปรึกษาให้กับนักเรียน

(2) นักศึกษาเปิดใจยอมรับนักเรียน และเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้คิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง

(3) นักศึกษาเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น

2) ทักษะการจัดการเรียนรู้

(1) นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ/กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมตามบรรยากาศชั้นเรียน

(2) นักศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น

(3) นักศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนและให้ความสำคัญกับผู้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

(4) นักศึกษาสามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างสีสันในการจัดการเรียนรู้

3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

นักศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ตามขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR

2.2.2 การบูรณาการ CCR ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เน้นการนำกระบวนการ CCR ไปใช้พัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนเพื่อการสื่อสาร เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การใช้กระบวนการ RBL เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม การทำโครงการสำรวจ การสอดแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาจิตใจของผู้เรียน และใช้กระบวนการโค้ช โดยใช้คำถาม ให้คำชี้แนะ เป็นที่ปรึกษาในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3 กรณีศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์

กรณีศึกษา นางสาววิลาวัลย์ ดัทธยาวัตร

“ครั้งแรก ได้ยินคำว่า CCR คือไม่เข้าใจว่าคืออะไร ทำไมเราถึงต้องเข้าไปอบรม อบรมแล้วจะนำไปใช้กับเด็กได้จริงไหม จะเกิดประโยชน์จริง ๆ หรือ ถ้าเราไม่เข้าร่วมโครงการอบรม CPR จะได้ไหมก็คิดมาหลาย ๆ คำถามแต่เราก็ต้องเข้าร่วมการอบรมเนื่องจากครูนิเทศวิชาเอกเข้าร่วมโครงการนี้อยู่ เราก็เลยได้เข้าร่วมอบรมครั้งแรกที่เข้าอบรม CCR ได้เข้าใจแค่การใช้ Contemplative (จิตตปัญญา) แต่ในการอบรมครั้งนี้ใช้เวลาแค่ 1 วันเมื่อกลับไปก็คิดว่าจะทำทำไม แค่วันเดียวกระบวนการนี้มีตั้ง 3 ตัว มาอบรมได้แค่นี้จะเอาไปใช้ยังไงก็ไม่ได้สนใจอะไรจนมีการอบรมครั้งที่ 2 คือมีตัวแทนรุ่นพี่มาแนะนำและนำเสนอวิจัย ที่รุ่นพี่ได้ใช้กระบวนการ CCR ในการเรียนการสอนเห็นว่ารุ่นพี่ เขาจะนำไปใช้และนักเรียนมีผลตอบรับที่ดีคือนักเรียนมีสมาธิในการเรียนผลการเรียนดีขึ้น จึงมีการเปลี่ยนความคิดจากเดิมที่ไม่อยากเข้าร่วมไม่อยากทำเกี่ยวกับ CCR ได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ CCR มาใช้ในการสอนและใช้ในการทำงานวิจัยด้วย ซึ่งถ้าถามว่าตอนนั้นเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ CCR ดีแล้วใช่ไหมคือตอบได้เลยค่ะว่ายังเข้าใจไม่ดีเท่าไร แต่คิดว่าเราน่าจะทำตามความเข้าใจและนำไปใช้ได้ดีจากนั้นจึงนำกระบวนการ CCR ไปใช้ในการสอนเริ่มจากขั้น Contemplative (จิตตปัญญา) ใช้แค่คาบเดียวมีเสียงสะท้อนกลับมาจากนักเรียนว่ามันน่าเบื่อเพื่องเรียนสังคมมานั่งสมาธิก็แล้วสวดมนต์ ก็แล้วทำไมต้องมานั่งสมาธิอีก หลังจากคาบนั้นก็ปรับเปลี่ยนวิธีการจากการให้นั่งสมาธิ ไปเปลี่ยนการทำท่าประกอบเพลงการฟังดนตรีเพื่อให้เด็กใช้สมาธิในการฟังว่าในเพลงมีเสียงสัตว์เสียงเครื่องดนตรีชนิดใดบ้างจะใช้เวลาประมาณ 10 นาที ก่อนเริ่มคาบเรียนซึ่งเมื่อผ่านไปเด็กก็จะมาบอกว่าเขาเข้าใจและมีสมาธิมากยิ่งขึ้นและในชั้นของ R ให้นักเรียนจัดทำ

โครงการโดยครูกำหนดหัวข้อเรื่องให้นักเรียนทุกกลุ่มแล้วให้นักเรียนออกแบบกิจกรรมออกแบบการทดลอง ซึ่งในระหว่างการทำโครงการครูจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแล้วให้นักเรียนจัดทำโครงการ 5 บทพร้อมทั้งนำเสนอโครงการและชิ้นงานที่ได้จัดทำขึ้นหลังจากนั้นครูก็นำกระบวนการเรียนโดยใช้ CCR มาวิเคราะห์ผลทำการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของทางโรงเรียนจึงได้นำกระบวนการ CCR มาใช้ในการสอนในภาคเรียนที่ 2 อีกทั้งเห็นว่าผลการเรียนนักเรียนก็เพิ่มขึ้นอีกและนักเรียนยังมีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ CCR เนื่องจากนักเรียนเห็นว่าการเรียนแบบนี้เป็นการส่งเสริมให้พวกเขาได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมได้เป็นอย่างดีครูจึงได้นำผลการวิจัยโดยใช้การเรียนรู้แบบ CCR เข้าร่วมการนำเสนอในวันราชภัฏวิชาการของมหาวิทยาลัยและได้รับรางวัลชมเชย จากการนำเสนอ เนื่องจากคณะกรรมการเห็นว่ากระบวนการที่แปลกใหม่และสามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้จึงเกิดความคิดที่ว่าเราจะนำกระบวนการ CCR นี้ไปใช้ในการสอนต่อไป และหากิจกรรมใหม่ ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนคิดว่าเป็นการเรียนที่สนุกไม่น่าเบื่อ จนถึงตอนนี้รู้สึกภูมิใจที่ตัวเองได้เข้าร่วมโครงการอบรม CCR ในครั้งนั้นและสามารถนำ CCR ไปใช้และเกิดผลดีต่อตัวนักเรียน”

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

1) คุณลักษณะความเป็นครู

- (1) นักศึกษาปรับเปลี่ยนความคิด พร้อมเปิดใจเรียนรู้รับสิ่ง ใหม่ ๆ เพื่อการเรียนรู้
- (2) นักศึกษาเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ เป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน

2) ทักษะการจัดการเรียนรู้

- (1) นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- (2) นักศึกษาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง

3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน นักศึกษาสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้โครงงานฐานวิจัยได้ และสามารถนำเสนอผลงานวิจัยไปเผยแพร่ได้

4) การบูรณาการ CCR ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ฟิสิกส์ โดยนำกระบวนการ CCR ไปใช้จัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้กับการออกแบบการทดลอง ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมหรือการผลิตผลงานที่มีการเชื่อมโยงกับปัญหาหรือโจทย์จากชุมชนท้องถิ่น การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย การสอดแทรกและปรับใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา การฟังอย่างลึกซึ้งเพื่อตีสมาธิผู้เรียนแทนการทำสมาธิแบบทั่วไป ใช้กระบวนการโค้ช ให้คำชี้แนะในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.4 กรณีศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาพลศึกษา

กรณีศึกษา นางสาวเปรมจิต ทองทิพย์

“การนำกระบวนการ CCR ไปใช้ เริ่มต้นที่ตัวเองก่อน การมีสติรู้เท่าทันอารมณ์ความคิดของตัวเอง รวมทั้งสามารถกำกับติดตามควบคุมใจที่เกเรของเราให้ได้มากที่สุด และสิ่งที่สำคัญคือการได้มีโอกาสใคร่ครวญถึงเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เรามีความสุข มีความทุกข์ การได้มีโอกาสพูดคุยทบทวนกับตนเอง โดยส่วนตัวถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่เราได้ฝึกพัฒนาและขัดเกลาใจเราเอง และเมื่อทำซ้ำกับตัวเราเองอยู่บ่อยครั้ง เราจึงชำนาญที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนที่จะไปเปลี่ยนแปลงใคร จากนั้นจึงได้ปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาส อยู่กับตัวเอง ตรวจสอบตัวเอง เข้าใจโลกด้านในของตัวเอง ผ่านกิจกรรม ดังนี้

1 C ตัวแรก จิตตปัญญาศึกษา ให้นักเรียนในชั้นเรียนมีสมาธิมากขึ้นและสนใจในเรื่องที่จะเรียนต่อไปนี้ โดยให้นักเรียนนั่งเป็นแถว และให้ยึดตัวตรง พร้อมทั้งหลับตา และให้นักถึงตอนที่นักเรียนกำลังเล่นกีฬาอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่นักเรียนชอบเพียงอย่างเดียว กีฬาที่นักเรียนเล่นนั้น มีประโยชน์อย่างไรบ้างกับนักเรียน ให้เวลาปฏิบัติ 5 นาที ครูให้เริ่มปฏิบัติโดยการเป่านกหวีด จากนั้นทุกอย่างเงียบ ตอนนี้จะสังเกตเห็นหน้าของนักเรียน บางคนมีรอยยิ้ม หน้าตามีความสุข เวลาผ่านไปจนครบตามที่กำหนด ครูจะบอกนักเรียนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น และชวนคุย แห่ความคิดกับทุกคน (ครูจะไม่เป่านกหวีด เพราะกลัวขวัญกระเจิง) นักเรียนก็จะตอบกันไปตามแต่ละคน เป็นการเก็บชั้นเรียนให้นักเรียนสนใจ ที่จะร่วมตอบคำถามจากครูสร้างความกระตือรือร้น ปลุกความคิดของนักเรียนได้

2 C ตัวที่สอง ได้นำมาใช้ในคาบเรียน โดยครูจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 2 คน 4-5 คน ตามลำดับ เพื่อทำการฝึกซ้อม ตามที่ครูได้ทำการสาธิตไปแล้ว โดยครูคอยชี้แนะให้ และตั้งคำถามให้นักเรียนได้คิดด้วยจากการเล่นกีฬาแต่ละชนิด

3 R ให้นักเรียนออกมาสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ทั้งนี้ครูสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนเข้าไปด้วย เช่น หากมีการจัดแข่งขันในคาบนั้น ๆ ทำไมทีมถึงแข่งขันแพ้ เพราะอะไร เป็นต้น และเราจะมีแนวทางอย่างไร บางครั้งก็จะให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าแล้วเราจะมาตอบกันในคาบเรียนต่อไป”

2.4.1 การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

- 1) คุณลักษณะความเป็นครู นักศึกษามีสติรู้เท่าทันอารมณ์ความคิดของตัวเอง รวมทั้งสามารถกำกับติดตามควบคุมจิตใจ ซึ่งเป็นผลจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา
- 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาสามารถเป็นผู้สร้างความกระตือรือร้น ปลุกความคิดของนักเรียนได้
- 3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ไม่มี

2.4.2 การบูรณาการ CCR จากกรณีศึกษาในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้พลศึกษา โดยนำกระบวนการ CCR ไปใช้จัดการเรียนรู้ เน้นการสอดแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ใช้กระบวนการโค้ช สร้างความกระตือรือร้นและปลูกฝังความคิดของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2.5 กรณีศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา

กรณีศึกษา นายทินภัทร ปุณจันทร์ เมื่อครูที่หน้าชั้นเรียนเปลี่ยน ห้องเรียนก็เปลี่ยน

“สภาพนักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ส่งผลให้ครูต้องมีความท้าทายในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องเร้าความสนใจให้ผู้เรียน สนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งถ้าเปรียบเทียบแล้วนักเรียนในปัจจุบันแทบไม่สนใจในวิชาการเลย ครูจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทตัวเองในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ เร้าความสนใจให้นักเรียนอยากที่จะเรียนในศาสตร์ที่เราสอนพร้อมกับหน้าที่การสอดแทรกคุณธรรมควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนนั่นเอง

กระบวนการ CCR ที่ได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจากการที่ได้เรียนรู้กับ ดร.ณรงค์ กาญจนนะ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ โปรแกรมวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ถือเป็นอาจารย์ที่มีความสามารถที่ได้ถ่ายทอดกระบวนการให้กับนักศึกษาในการเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนในยุคปัจจุบัน

สำหรับประเด็นแรกในเรื่องของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR ผมได้มีการเตรียมความพร้อมนักเรียนตามแนวคิด CCR บ่อยครั้ง เราะผมมองว่าเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดสมาธิในการเรียน และมีความพร้อมในการเรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งนักเรียนเองชอบในกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน เช่น กิจกรรมเบรนยิม การเคลื่อนไหวร่างกาย ประบมือตามจังหวะ นับเลขประกอบท่าทาง เคลื่อนไหวตามเสียงเพลง ผมมักจะหยิบนำมาใช้ในการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนอยู่เสมอ โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา สาระพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการฝึกให้นักเรียนมีสติ และความไหวพริบ รวมทั้งการมีสมาธิในการเรียน เพราะสาระพระพุทธศาสนาต้องฝึกให้นักเรียนได้เกิดสมาธิ ผมจึงนำกิจกรรมเหล่านี้มาใช้ในการฝึกจิตให้กับนักเรียน และการคิดจินตนาการด้วยเช่นกัน โดยการให้นักเรียนหลับตาและฟังในสิ่งที่ครูพูด พร้อมกับคิดตามและครูถามนักเรียนเมื่อนักเรียนเปิดตา ผมมองว่าครูต้องมีวาทการในการพูดพอสมควรที่จะสามารถพูดจินตนาการให้นักเรียนได้คิดตาม แม้แต่คำถามกระตุ้นความคิดที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “ทำไม” เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีถูกหรือผิดในการตอบทั้งสิ้น ครูจะเป็นคนเติมเต็มคำตอบให้นักเรียน ซึ่งก็เป็นส่วนสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผมต้องใส่คำถามกระตุ้นความคิดลงไปใช้ในทุกคาบเรียน

นักเรียนที่เรียนกับผมจะเรียนโดยใช้เนื้อหาผ่านกระบวนการคิดมากกว่าการเปิดอ่านหนังสือจากบทเรียน เรียนผ่านกิจกรรมที่ครูต้องใช้กระบวนการ Active learning เพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน ผมมักจะมองหากิจกรรมเป็นตัวหลักในการที่จะมาบรรยายเนื้อหาสาระให้นักเรียนฟัง ใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้แสวงหาคำตอบ การทำงานเป็นทีมใช้การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม เช่นวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง เรื่องจิตสาธารณะ ผมตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่าจิตอาสาคืออะไร เขาทำกันอย่างไร ใครเคยทำบ้าง ครูอยากเห็นนักเรียนทำให้ครูดู โดยผ่านกระบวนการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และกลับมาสะท้อนคิดในกิจกรรมดังกล่าว ผลปรากฏนักเรียนสะท้อนคิดกลับมาได้ดี ตรงกับจุดประสงค์ที่วางไว้ ครูในโรงเรียนเกิดการสะท้อนกลับมาว่านักเรียนได้มาช่วยงานจากกิจกรรมที่ครูให้ทำ ผมได้ยินดีก็เกิดการชื่นชม แม้จะผ่านกิจกรรมนี้มาสามเดือน นักเรียนก็ยังคงถามผมเสมอ ครูครับมีอะไรให้ผมช่วยไหม ครูครับผมช่วยถือ ซึ่งเราเองถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งของการที่เราเป็นเพียงนักศึกษาฝึกสอน หรืออีกกิจกรรมที่ผมยกตัวอย่าง คือหน่วยการเรียนรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ ที่ผมสร้างสถานการณ์จำลองการเป็นห้องเรียนประชาธิปไตย สถานการณ์การเลือกตั้ง ตั้งจุดประสงค์ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ครูทั้งหัวข้อให้นักเรียนได้ร่วมกันวางแผนในการจำลองการเลือกตั้งแบ่งหน้าที่ สืบค้นกระบวนการ โดยครูเป็นเพียงผู้แนะนำและเตรียมอุปกรณ์ให้ นักเรียนสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีจนผมเองก็อึ้งในการจัดกิจกรรม เพราะนักเรียนสามารถทำกันเองได้ ตามขั้นตอนถูกต้อง ครูเสริมความรู้ให้ กลับมาสะท้อนคิดจากกิจกรรมที่จัด นักเรียนสามารถตอบได้ดี ครูอย่างผมก็เสริมแรงกำลังใจชื่นชม

แม้แต่การทำงานด้วยกระบวนการเป็นทีม ผมมีภาระหน้าที่ให้นักเรียนทุกคนได้คิดได้แบ่งงาน ฉะนั้นนักเรียนที่เรียนกับผมเมื่อทำงานกลุ่มทุกคนจะมีบทบาทในการทำงานที่ชัดเจน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน ครูคอยเสริมเติมแต่งให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มอย่างสมบูรณ์ และสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือการสรุปความรู้จากการเรียนที่ผมจะไม่เน้นความรู้จากหนังสือ แต่จะ让他เขียนโดยครูไม่เอารูปแบบแต่เอาจากความคิดของนักเรียนว่าในแต่ละคาบนั้นนักเรียนได้อะไรบ้าง อาจจะมีบ้างนักเรียนที่ไม่ชอบเขียน เขียนมาน้อย แต่ผมเพียงอยากรู้ว่านักเรียนได้อะไรจากที่เราสอนไปจริง ๆ ครูจึงกลับมาพัฒนาตนเอง

สุดท้ายสิ่งที่ผมมองว่ากระบวนการ CCR มันให้อะไรกับผมจริง ๆ คือ ความผิดพลาดของครูอย่างผมที่พยายามใช้ไม้เรียวในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ไม่ส่งงาน เด็กไม่เข้าเรียน เด็กเข้าสาย เล่นในเวลาเรียน งานไม่ทำ ผมมักจะใช้ไม้เรียวเป็นตัวกระตุ้น ส่งผลให้นักเรียนหลายคนต้องถูกไม้เรียวของผมตีเข้าไป หนึ่งในสองที่ จนผมมองว่ากลุ่มนักเรียนที่โดนก็กลุ่มเดิม ก่อปัญหาในเวลาเรียนก็กลุ่มเดิม เมื่อผมได้เข้าใจกระบวนการจิตตปัญญาคือการเข้าใจผู้เรียน ผมได้กลับไปย้อนทบทวนการกระทำ และพยายามศึกษาผู้เรียนแต่ละคนจนทราบปัญหา เช่น นักเรียนคนนี้ขาดความอบอุ่นพ่อแม่แยกทาง ต่างคนต่างมีครอบครัวใหม่ นักเรียนคนนี้ล้าสมัย นักเรียนคนนี้ต้องทานยาต่อเนื่อง ผมกลับมาคิดแล้วพยายามเปลี่ยนวิธี เข้าใจผู้เรียนมากขึ้น เอาใจใส่ นำกิจกรรมที่สนุก ๆ เข้ามาใช้ ให้ความสนใจนักเรียน จนสภาพห้องเรียนที่มีแต่เสียงดุด่า กลายเป็นห้องเรียนที่มีแต่เสียงหัวเราะ ในบางครั้งผมมองว่าเราไม่ต้องดุว่ากล่าวนักเรียน

ไปทุกเรื่องหรอก หันกลับมามองตัวเราบ้างว่าเราชอบหรือไม่ชอบ เปลี่ยนแปลงตัวเอง สร้างห้องเรียนให้มีสีสันแล้วนักเรียนก็อยากจะเรียนกับเราในที่สุด อีกทั้งศาสตร์ทางสังคมเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ การสอนด้วยการบรรยายเป็นตัวตั้งไม่พยายามหาเทคนิคการสอนอย่างอื่นมาผสมผสาน มันก็จะน่าเบื่ออย่างนี้ต่อไป ครูนี้แหละต้องเปลี่ยนตัวเองไม่ใช่เปลี่ยนนักเรียน เพราะเปลี่ยนนักเรียนมันยาก เปลี่ยนตัวเองนั้นมันง่ายกว่าขอบคุณครับ”

2.5.1 การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

1) คุณลักษณะความเป็นครู

(1) นักศึกษาตรวจสอบและประเมินตนเองด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งเป็นผลจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

(2) นักศึกษาสามารถเป็นโค้ชให้แก่นักเรียน โดยการตั้งคำถาม และชี้แนะ อำนวยความสะดวก ไปสู่การคิดหาคำตอบร่วมกัน

(3) นักศึกษาปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้าใจ สนใจ และเอาใจใส่ผู้เรียนมากขึ้น

(4) นักศึกษาพร้อมพัฒนาตนเอง และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ทักษะการจัดการเรียนรู้

(1) นักศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด และใช้แนวคิดการจัดการเรียนแบบ Active learning

(2) นักศึกษามีการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

(1) นักศึกษามีการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ การวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2.5.2 การบูรณาการ CCR ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยนำกระบวนการ CCR ไปใช้จัดการเรียนรู้เปลี่ยนจากการสอนบรรยาย มาเป็นการเน้นไปที่การพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด สร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นในบริบท สถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยการสอดแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาจิตใจของผู้เรียน ใช้กระบวนการโค้ช โดยใช้คำถาม ให้คำชี้แนะ เป็นที่ปรึกษาในการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ผลการวิเคราะห์การบูรณาการ CCR จากกรณีศึกษาโดยภาพรวม อาจสรุปได้ ดังนี้

1) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา จากการที่นักศึกษามีความเข้าใจนักเรียน เอาใจใส่นักเรียน ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล ใจเย็น รับฟังผู้อื่นมากขึ้น มีสมาธิและคุณอารมณ์ คมสดีได้ กระตือรือร้นในการ เตรียมการสอนและมีความสุขในการสอน มีความอดทนและกล้าสอน กล้าเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นผล มาจากการพัฒนาด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจ ผู้อื่น จนเกิดความตระหนักรู้และเปลี่ยนแปลงตนเอง

2) เทคนิคและทักษะการจัดการเรียนรู้ จากการที่นักศึกษามีการเตรียมการสอนมากขึ้น มีเทคนิคใน การคุมชั้นเรียน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน สามารถเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีกิจกรรมการ เรียนรู้ที่หลากหลายและมากขึ้น ติดตามการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นต้น เป็นผลมาจากการพัฒนากระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เนื่องจากนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการเป็นโค้ช มีการใช้คำถาม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และดำเนินการเรียนรู้ได้อย่างลุล่วงด้วยดี

3) การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน จากการใช้ RBL ทำให้เกิดความเป็นวิชาการ และการพัฒนาด้านวิชาชีพของนักศึกษา คือ มีผลงานบทความวิจัยการพัฒนาการเรียนการสอน นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในที่ประชุมวิชาการ และการสัมมนาการฝึกประสบการณ์ ได้เปิดมุมมอง โลกทัศน์การเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ

4. สรุปปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินโครงการวิจัย ได้ดังนี้

1) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มกันของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักวิจัย ทีมหนุนเสริมวิชาการและนักศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติใน การบูรณาการ CCR และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ CCR เพื่อแบ่งปันและนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ มุมมอง แนวคิดที่หลากหลาย ซึ่ง ล้วนแล้วแต่ทำให้มีความรู้ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในการดำเนินงานต่อไป ทำให้ สามารถแก้ปัญหา หรือส่งเสริมการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3) ผลจากการที่สมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เรียนรู้และบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ในการปฏิบัติงานและใช้ในชีวิตประจำวันของตน คุณลักษณะของบุคคลที่มีแนวคิด CCR ทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ดังกล่าวมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เกิดสุนทริยสนทนา อภิปรายด้วยเหตุและผล ได้แย้งแบบไม่โต้เถียง ไม่ใช้อารมณ์รุนแรง ฟังกันอย่างลึกซึ้ง มีการไตร่ตรองสะท้อนคิด และคิดอย่างเป็นระบบ

5. กลไกความร่วมมือและความสำเร็จ

จากการดำเนินโครงการวิจัย สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกความร่วมมือและความสำเร็จ ได้ดังนี้

5.1 กลไกความร่วมมือ

1) การดำเนินงานจะสำเร็จลุล่วงได้ หากบุคคลทุกระดับที่มีผลต่อการผลิตและพัฒนาครูด้วย CCR ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีคู่มือการดำเนินงาน คำสั่งแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานชุดต่าง ๆ ทำให้นักศึกษามีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี และมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าว ได้แก่ ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) เครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้วยการสร้างชุมชนวิชาชีพเพื่อแบ่งปัน และนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดย

2) การบริหารโครงการ ร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านกระบวนการพัฒนา สร้างแนวปฏิบัติ เทคนิค วิธีการ อย่างต่อเนื่อง เก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมมือกันประสานงานและอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมไปใช้อย่างจริงจัง และร่วมมือกันในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5.2 กลไกความสำเร็จ ประกอบด้วย

1) ปัจจัยและหรือเงื่อนไขขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) และการจัดการความรู้ (KM) ทั้งในเชิงองค์ความรู้ กระบวนการ ความรู้สึก และปัญหาที่เกิดขึ้น การใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community-PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ประสพการณ์จากการปฏิบัติจริง จากผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา การนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นครู การสร้างโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การพัฒนานวัตกรรมการสอน CCR ต้นแบบและต่อยอดสู่ความเป็นเลิศด้านการผลิตและพัฒนาครู เป็นต้น

2) ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่หนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อน กระตุ้น และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงวิชาการของหลักสูตร คณะครุศาสตร์ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเป็นสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้การบูรณาการ CCR รวมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนร่างรายงานการวิจัยและปรับปรุงรายงานการวิจัยให้สมบูรณ์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู ประการที่สอง เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู และประการที่สาม เพื่อศึกษาผลกระทบความร่วมมือที่จะช่วยให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานได้ ดำเนินการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ประกอบด้วย ภาคเหนือ 8 แห่ง ภาคกลาง 11 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 แห่ง และภาคใต้ 3 แห่ง โดยมีระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม 2562

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ปีที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครู มีดังนี้

จากการดำเนินโครงการวิจัย สรุปได้ว่า กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิด CCR เป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ทำให้นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์มีคุณลักษณะของความเป็นครูที่มีโลกทัศน์ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลกเชิงความดี ความงามและความจริงเชิงเหตุ-ผล สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการที่สำคัญคือ การสร้างการรับรู้ และบ่มเพาะการบูรณาการ CCR โดยการประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) มีการอภิปราย และสรุปผลในแต่ละกิจกรรมร่วมกัน เน้นการสาธิต ปฏิบัติจริง เป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ด้วยการลงมือปฏิบัติ ดังนี้

1) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา เริ่มต้นจากการบ่มเพาะความรู้ร่วมกันตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู เป็นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครูให้เด่นชัดมากขึ้น ดำเนินการโดยใช้รูปแบบกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่หลากหลาย

2) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบบพี่เลี้ยง กระบวนการชี้แนะให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เข้าใจตนเองและผู้อื่นมาก

ขึ้น โดยใช้คำถามให้คิดนำไปสู่เป้าหมาย การกระตุ้นและให้กำลังใจ การอภิปรายร่วมกัน การสื่อสารแบบสองทาง อย่างกัลยาณมิตร และการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

3) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครูได้คิด แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ โดยลงมือปฏิบัติการสืบค้นหาคำตอบ ใช้การตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์บริบท ตั้งสมมติฐาน ให้นิยาม วางแผนและออกแบบ สืบค้น/ทดลองค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปและนำเสนอผลงาน

4) การบูรณาการ CCR ด้วยการนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ในการออกแบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีโลกทัศน์ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลกเชิงความดี ความงามและความจริงเชิงเหตุ-ผล สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จากผลการวิจัยมีองค์ความรู้ที่เกิดจากการนำแนวคิดการบูรณาการ CCR ไปใช้ในสถานการณ์จริงของนักศึกษา ดังนี้

1) กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาสามารถนำไปใช้ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน การควบคุมชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ด้วยการแทรกกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และใช้ระบบพี่เลี้ยงตลอดกระบวนการ

2) กระบวนการผลิตครูด้วยการบูรณาการแนวคิด CCR ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความเมตตาต่อผู้เรียน เคารพในความเป็นมนุษย์และเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนว่าจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการเป็นครู และมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน

3) การบูรณาการแนวคิด CCR กับการเรียนการสอน สามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้สื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด CCR ได้อย่างหลากหลาย เช่น การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ มีการบูรณาการกับแนวคิดอื่น ๆ ที่ทันสมัย เช่น BBL เป็นต้น

4) ระบบพี่เลี้ยง ซึ่งประกอบด้วยหลายระบบย่อย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษา นักศึกษากับนักเรียน และทีมหนุนเสริมวิชาการกับผู้ที่เกี่ยวข้องข้างต้น เป็นระบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดสัมพันธภาพระหว่างกันมากขึ้น ทำให้นักศึกษาครูได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งคุณประโยชน์นี้ได้เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนในชั้นเรียนที่มีนักศึกษาครูเป็นพี่เลี้ยง

5) การประเมินคุณลักษณะและการปฏิบัติตามแนวคิดการบูรณาการ CCR ของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา โดยการประเมินตนเองและประเมินโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง พี่เลี้ยงหรือโค้ช จะได้ข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงการดำเนินงานผลิตและพัฒนาครู

6) การจัดเวที PLC ระหว่างนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและถอดบทเรียน ทำให้ได้แนวทางในการนำไปปรับปรุงการผลิตครูและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิด CCR ให้ดีขึ้น

รูปแบบหรือขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ นั้น ครูสามารถนำแนวคิดการบูรณาการ CCR ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติของเนื้อหา ธรรมชาติของผู้เรียน และปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ตัวอย่างองค์ความรู้การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ “CCR 5 ขั้น” ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา นำ เปิดใจพร้อมที่จะเรียน มองเห็นเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 แสวงหาความรู้ โดยใช้คำถามนำสู่การคิดวิเคราะห์ การอภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ใช้สถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ โดยวางแผน ออกแบบศึกษาค้นคว้า ทำชิ้นงาน/ภาระงาน (โครงการฐานวิจัย) บูรณาการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น นำเสนอผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและบริการสังคม

ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิด ด้วยการจัดสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเขียนอนุทินสะท้อนความรู้สึกล้างทำกิจกรรม จดบันทึกทุกครั้งหลังการเรียนการสอน เพื่อสรุปการเรียนรู้ และสะท้อนคิดการเรียนรู้ มีการประเมินตามสภาพจริง

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนการเรียนรู้สู่การพัฒนา โดยผู้สอนวิเคราะห์การเรียนรู้ การสะท้อนคิดของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของตนเอง บันทึกผลหลังสอนและนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไป

แนวทางการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีต้นแบบจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และบุคคลอื่น ๆ เช่น ทีมหมุนเสริมวิชาการ (Roving Team) เป็นต้น ซึ่งต้นแบบดังกล่าว ต้องมีทั้งองค์ความรู้ จากการปฏิบัติ และคุณลักษณะของผู้ร่วมเรียนรู้ตามแนวคิดการบูรณาการ CCR ด้วย สำหรับระบบพี่เลี้ยง เน้นให้ผู้ที่ได้รับการชี้แนะเกิดการเรียนรู้ โดยการใช้คำถามให้คิดนำไปสู่เป้าหมาย การกระตุ้นและให้กำลังใจ การอภิปรายร่วมกัน การสื่อสารแบบสองทางอย่างกัลยาณมิตร และการสร้างพื้นที่ปลอดภัย นอกจากนี้ใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาบูรณาการกับระบบพี่เลี้ยงได้อย่างผสมกลมกลืน เนื่องจากจิตตปัญญาศึกษามีพื้นฐานแนวคิดและกระบวนการ ที่สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับการโค้ช หรือการเป็นพี่เลี้ยงได้เป็นอย่างดี

นักศึกษาต้นแบบ จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานเขียนของนักศึกษาที่แสดงถึงการไตร่ตรองสะท้อนคิด เล่าถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้นำแนวคิด CCR ไปบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและความเป็นครูของนักศึกษา สังเคราะห์เป็นต้นแบบของนักศึกษาได้ดังนี้

นักศึกษาต้นแบบมีคุณลักษณะเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณครู มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความจริงใจ ต่อตนเองและผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความใฝ่เรียนรู้ เป็นผู้ที่กระตือรือร้น ต้องการพัฒนาดตนเอง มีความคิด สร้างสรรค์ มีความรู้ในศาสตร์ในสาขาวิชาที่สอน และใช้กระบวนการวิจัยในออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติการ สืบค้นหาคำตอบโดยการตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์บริบท ตั้งสมมติฐาน ให้นิยาม วางแผนและออกแบบ สืบค้น/ทดลองค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปและนำเสนอผลงานได้ รวมทั้งนักศึกษาต้นแบบสามารถ ออกแบบ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างหลากหลาย

ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต้นแบบ เป็นผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการแนวคิด มีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิด CCR เป็นผู้เปิดรับสิ่งใหม่ มีใจเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา ร่วมวิเคราะห์และวางแผนการนำนวัตกรรม CCR ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีส่วนร่วมเรียนรู้และถอดบทเรียนจากการนิเทศและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

ผลการส่งเสริมสนับสนุนและPLC สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1) กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน เป็นกระบวนการหนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อน กระตุ้น และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงวิชาการของหลักสูตร คณะครุศาสตร์ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการจัดประชุมทำความเข้าใจ การวางแผนร่วมกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการบูรณาการ CCR ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู

2) กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน จะเกิดผลดีมากขึ้นหากหน่วยงานดำเนินการบูรณาการแนวคิดการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดบูรณาการ CCR ทั้งหน่วยงาน เช่น ทั้งหลักสูตร ฝ่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือทั้งโรงเรียน ซึ่งจะทำให้มีพลัง และสามารถมีกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งได้

ผลการดำเนินงานกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community, PLC) สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มกันของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักวิจัย ทีมหนุนเสริมวิชาการและนักศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติในการบูรณาการ CCR และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ CCR เพื่อแบ่งปันและนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ มุมมอง แนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้องค์ความรู้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในการดำเนินต่อไป ที่สามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3) ผลจากการที่สมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เรียนรู้และบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ด้วยการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ในการปฏิบัติงาน และนำไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันของตนเอง คุณลักษณะของบุคคลที่มีแนวคิด CCR ทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ดังกล่าวมีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เกิดสุนทรีสนทนา อภิปรายด้วยเหตุและผล ได้แย้งอย่างไม่ได้เถียง ไม่ใช่อารมณ์รุนแรง ฟังกันอย่างลึกซึ้ง มีการไตร่ตรองสะท้อนคิด และคิดอย่างเป็นระบบ

2. ผลจากการบูรณาการ CCR ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู เชิงปริมาณ

1) ด้านระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR มีคะแนนเฉลี่ย 25.41 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR คือ มีคะแนนเฉลี่ย 19.63

2) ด้านความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง ของอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงพบว่าอาจารย์นิเทศก์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.25 ส่วนครูพี่เลี้ยงมีคะแนนเฉลี่ย 4.16

3) ด้านคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา โดยภาพรวมนักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมาก โดยมีทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด รองลงมาคือ มีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจาในการ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของตนเอง

4) ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ของนักศึกษาครู พบว่าครั้งที่ 1 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสามารถมากที่สุดด้านการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ รองลงมา คือการวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR ส่วนการวัดครั้งที่ 2 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

5) ด้านความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา อยู่ในระดับเชี่ยวชาญ โดยมีความสามารถด้านการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินวิธีการแก้ปัญหา และการสังเคราะห์วิธีการแก้ปัญหา

3. กลไกความร่วมมือในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู

สรุปผลความสำเร็จ ได้ดังนี้

3.1 กลไกความร่วมมือ

1) การดำเนินงานจะสำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความร่วมมือกันทำงาน ของบุคคลทุกระดับที่มีผลต่อการผลิตและพัฒนาครูด้วยการบูรณาการ CCR อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีคู่มือการดำเนินงาน มีคำสั่งแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานชุดต่าง ๆ ทำให้นักศึกษามีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน ด้วยการบูรณาการ CCR กลุ่มบุคคลดังกล่าว ได้แก่ ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) เครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และโรงเรียนฝึกประสบการณ์

วิชาชีพ และการสร้างชุมชนวิชาชีพเพื่อแบ่งปัน และนำไปปรับปรุงหรือพัฒนางานการบูรณาการ CCR ให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) การบริหารโครงการ ร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านกระบวนการพัฒนา สร้างแนวปฏิบัติ เทคนิค วิธีการ อย่างต่อเนื่อง เก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมมือกันในการประสานงาน และอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมไปใช้อย่างจริงจัง และร่วมมือกันสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3.2 กลไกความสำเร็จ

1) เกิดจากปัจจัยและหรือเงื่อนไขขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยการบูรณาการ CCR บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กลไกความสำเร็จที่สำคัญคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) และการจัดการความรู้ (KM) ทั้งในเชิงองค์ความรู้ กระบวนการความรู้สึก และปัญหาที่เกิดขึ้น การใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community-PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อมูล ประสบการณ์ จากการปฏิบัติจริง จากผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา การนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นครู การสร้างโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การพัฒนานวัตกรรมการสอน CCR ต้นแบบและต่อยอดสู่ความเป็นเลิศด้านการผลิตและพัฒนาครู เป็นต้น

2) ทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่หนุนเสริมเพื่อขับเคลื่อน กระตุ้น และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงวิชาการของหลักสูตร คณะ โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเป็นสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้การบูรณาการ CCR รวมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสะท้อนผลการดำเนินงานและสรุปบทเรียน

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการ CCR ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วม พบกระบวนการขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาครู มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมทบทวนความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 3 นำไปสู่การปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมประสานติดตามผล

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนและสรุปบทเรียน

การบริหารจัดการระบบผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการ CCR ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม มีความสำคัญในการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จ ด้วยการเตรียมความพร้อมทุกฝ่ายให้มีความเข้าใจตั้งแต่หลักการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการ

พัฒนานักศึกษาครูเชิงพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมกับกลไกเชิงพื้นที่ ที่มีความสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกและขับเคลื่อนกลไกการผลิตและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ การประสานติดตามการพัฒนามีผลประการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้พื้นที่แต่ละพื้นที่มีความเข้าใจ และร่วมกันแก้ปัญหาการดำเนินการ

นอกจากนี้ความสำเร็จเกิดจากการร่วมวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยประสานงานกลางระดับประเทศ ผ่านกลไกการทำงานร่วมกับสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ

ข้อค้นพบจากการวิจัยกระบวนการผลิตและพัฒนาครูด้วยการบูรณาการ CCR เป็นกระบวนการที่น่าจะมีผลใกล้เคียงกับข้อค้นพบของ Gottesman (2000:127) คือเมื่อเราใช้วิธีการถ่ายโยงการเรียนรู้ทักษะใหม่ (transfer/Internalization of new skills) ด้วยวิธีการชี้แนะแก่ผู้สอนและผู้บริหาร ความรู้และทักษะใหม่จะมีความคงทนมากกว่าวิธีการอื่น ๆ โดย Gottesman พบว่าหลังรับการชี้แนะสามารถจดจำความรู้ได้ถึงร้อยละ 90 และแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานระดับความรู้ ความเข้าใจก็ยังคงอยู่ที่ระดับร้อยละ 90 และKnight,(2004: 33) ก็มีแนวคิดที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้แนวปฏิบัติเป็นรูปธรรม และเป็นขั้นเป็นตอน จะไม่เสียเวลาไปกับการอภิปรายหรือพูดคุยกันเชิงทฤษฎี การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืน และผู้รับการชี้แนะสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของการชี้แนะ คือการให้ผู้รับการชี้แนะ สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง (self-directed) ได้

ผลการถอดบทเรียนกระบวนการนิเทศติดตามการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการ CCR ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีประเด็นกลไกความร่วมมือกลไกความสำเร็จ กลไกการร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย การเสริมสร้างความเป็นครูสู่นักศึกษาครู กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน และกระบวนการบริหารจัดการทั้งระบบนั้น ถึงแม้ทุกประเด็นดังกล่าวมีความซับซ้อน แต่พบว่าเมื่อได้นำสู่การปฏิบัติ จนเห็นผลสำเร็จได้จริง จากการสะท้อนการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งของนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง จึงเห็นความเหมาะสมในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูด้วยการบูรณาการ CCR ทำให้เกิดภาพลักษณ์ กระบวนทัศน์ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แต่ละมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนใน กระบวนการดำเนินการซึ่งในกระบวนการถอดบทเรียนนั้นจะช่วยให้ผลการดำเนินการนั้นส่งผลสะท้อนแนวทางการแก้ไข และผลที่ควรจะดำเนินการในครั้งต่อไป ซึ่งคณะวิจัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนจากการดำเนินการผ่านกระบวนการประชุมอย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาปรับกระบวนการดำเนินการให้เหมาะสม ในกระบวนการที่สะท้อนผลที่เกิดขึ้นนั้นนำไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่ง Costa and Garmston, (2002) และ Moon, (2004: 84) ก็พบว่าการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ดี เกิดขึ้นในสภาพการทำงานจริง

สะท้อนจากปรากฏการณ์ในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในปีที่ 2 ดำเนินงานโดยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 32 แห่ง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม 2562 นั้น เมื่อสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในท่ามกลางการแปลงผู้บริหารคณะครุศาสตร์ พบว่า

1. เกิดการจัดการตนเองในระบบผลิตและพัฒนาครู

1) กระบวนการสร้างการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ร่วมกันระหว่าง อาจารย์นิเทศก์ เครือข่ายคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันตก ร่วมกันจัดปฏิบัติการพัฒนา อาจารย์นิเทศก์ โดยมีนักวิจัยที่มีประสบการณ์ร่วมกับคณบดีครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่เป็น วิทยากร ในสถานการณ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีการเปลี่ยนนักวิจัยใหม่เกือบทุกแห่ง เครือข่าย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ ใช้กลุ่ม Line จัดการเรียนรู้ให้อาจารย์นิเทศก์ ให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจนสามารถปฏิบัติงานจนได้ผลสำเร็จ

2) คณะครุศาสตร์จำนวนหนึ่ง จัดการระบบผลิตและพัฒนาครูด้วยการบูรณาการ CCR ใน คณะตนเองจนเป็นงานปกติ

3) คณะครุศาสตร์แห่งหนึ่ง จัดระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการสร้างกระบวนการจัดการ เรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR ให้อาจารย์นิเทศก์ทุกคนในคณะ นักศึกษาครูทุกคน และครูพี่เลี้ยงทุกคน

4) คณะครุศาสตร์และทีมหนุนเสริมทางวิชาการ มีการทำงานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับ เครือข่ายคณะครุศาสตร์ในภาคใต้ สร้างการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR โดยใช้ PLC ในระดับโรงเรียน ในขณะที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เรียนรู้ร่วมกับครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน ด้วย

5) มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยการบูรณาการ CCR โดยไม่ต้องของงบประมาณ

6) คณะครุศาสตร์แห่งหนึ่งนำกระบวนการ CCR ไปใช้คัดเลือกครูคืนถิ่น และอบรมครูบงครู

2. เกิดวิถีวัฒนธรรมใหม่ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1) เกิด PLC ในระดับต่างๆ ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์นิเทศก์ภายในคณะครุศาสตร์ และเครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาค เดียวกัน

2) ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

3) เกิดกลไกความร่วมมือการผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ ที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ สภาคณบดีครุศาสตร์ และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. ผลดีนำขึ้นชมจากการปฏิบัติงาน

1) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาสูงมาก

2) นักศึกษาครูส่วนใหญ่สามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีขึ้น

3) นักศึกษาครูส่วนใหญ่สามารถบูรณาการเทคนิคการสอน ออกแบบ Active Learning ด้วย CCR จนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในผู้เรียน

สะท้อนจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัยครั้งนี้คือ

1) การทำงานร่วมกันของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ (Teaching and Learning in Faculty Staff Development)

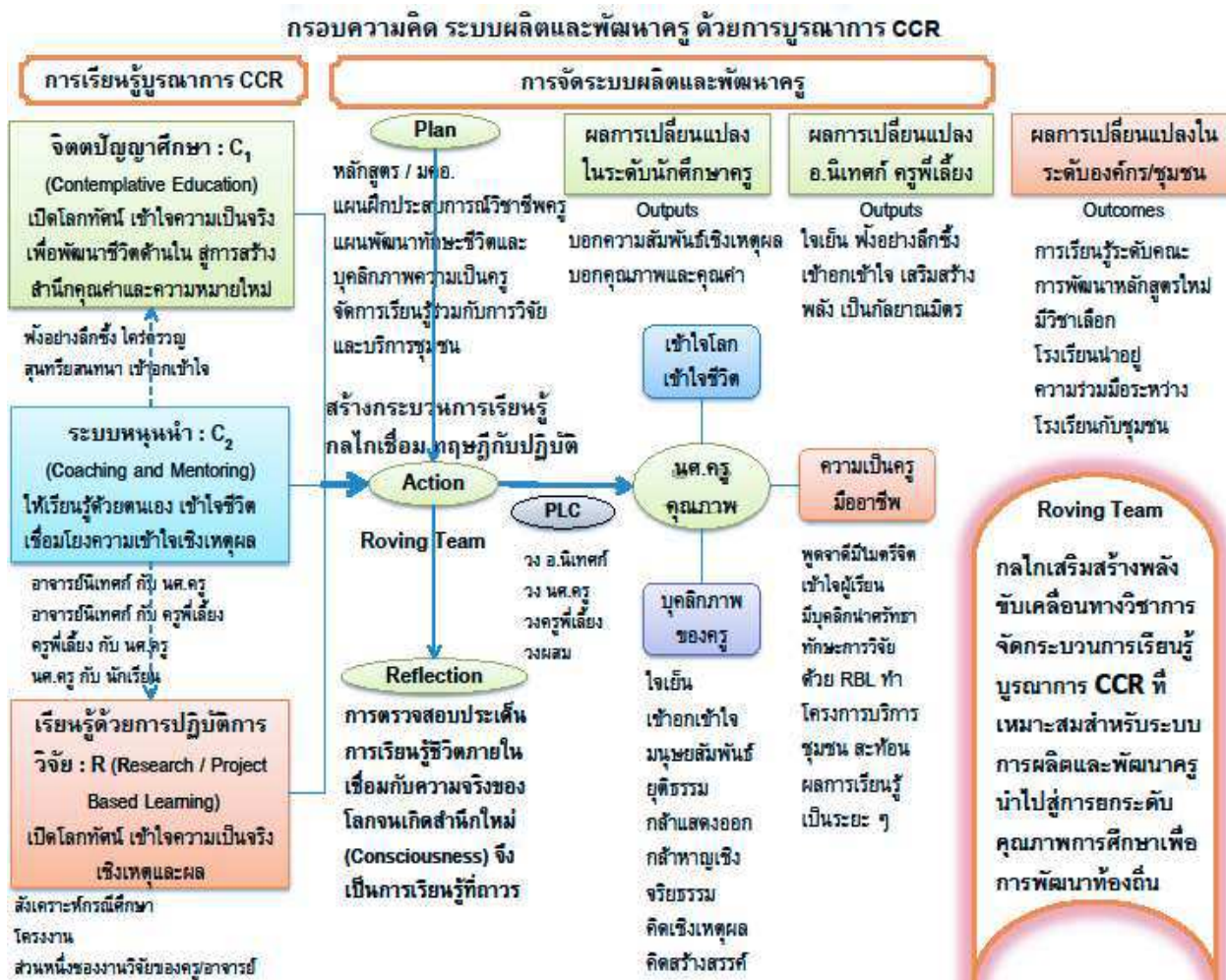
2) การทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายคณะครุศาสตร์

3) มีทีมหนุนเสริมทางวิชาการ (Roving Team) และ Node ประสานเครือข่ายคณะครุศาสตร์ในภูมิภาค เป็นกลไกที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ภายใต้การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยที่มีระบบโครงสร้างรองรับ University Engagement

สังเคราะห์องค์ความรู้ระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR

การประมวลผลการดำเนินงานจากกรณีศึกษาที่ระดับต่างๆ ตั้งแต่ นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ นิเทศก์ การปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์ โหนดเครือข่ายคณะครุศาสตร์ในแต่ละภูมิภาคขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับ Roving Team และจากประสบการณ์คณะทำงาน 10 คน ในจำนวนนี้มีกลุ่มผู้ทำงาน โหนดเครือข่ายคณะครุศาสตร์จาก 3 ภูมิภาค และเป็นผู้ปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์ด้วย ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR พบองค์ประกอบ 3 ส่วน ตามรายละเอียดดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 องค์ความรู้ระบบผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบูรณาการ CCR

ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดปรัชญาพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ด้วย CCR

1) CCR ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างไร

Contemplative Education (จิตตปัญญาศึกษา) เป็นกระบวนการเรียนรู้ทำให้เปิดโลกทัศน์ เข้าใจความเป็นจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภายใน สู่การสร้างสรรค์คุณค่าและความหมายใหม่ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เริ่มจากเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน โดยใช้เครื่องมือสำคัญ คือ Deep Listening, Dialog, Critical Reflection หลังจาก Action เป็นการเรียนรู้ของกลุ่ม ด้วยการตีความให้ความหมายกับข้อมูล สามารถใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ(หน่วยนับ) มาสนับสนุนผลการเรียนรู้ด้วย

Coaching เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยตั้งคำถาม ให้เกิดการเรียนรู้การค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ร่วมกับกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง ใจเวลาใคร่ครวญ Reflection เกิดความเข้าใจการเรียนรู้ภายใน เชื่อมโยงความเข้าใจโลกภายนอก เปิดโลกทัศน์เข้าใจความเป็นจริงเห็น

ความสัมพันธ์ของเหตุและผล ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากปฏิบัติการวิจัย (Action Research) หรือ Research Based Learning

2) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ CCR

จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้“(สติ)ในตัวตน” จึงเป็นการเรียนรู้ภายในมนุษย์ Coaching เป็นตัวเชื่อมการเรียนรู้ภายในมนุษย์ (Subjectivity)กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติการด้วย RBL/PBL เพื่ออธิบาย เหตุและผล ที่เป็นความจริงภายนอก (Objectivity) หรือกระบวนการสร้าง “ความรู้” นำไปสู่การสร้าง “ปัญญา”

3) Reflection สะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติ ตามบันไดการเรียนรู้ของ Bloom แต่ละขั้น หรือสะท้อนการเรียนรู้ระดับต่างๆ อาทิ รู้จำ จากการฟัง อ่าน เห็น(สุ) รู้คิด ใคร่ครวญ (จิ) โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านดังกล่าว Reflection สะท้อนการเรียนรู้ชีวิตภายในเชื่อมกับความจริงของโลกจนเกิดสำนึกใหม่ (Consciousness) อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ถาวร คือติดตัวยู่ในตัวผู้เรียนรู้อย่างตลอดไป

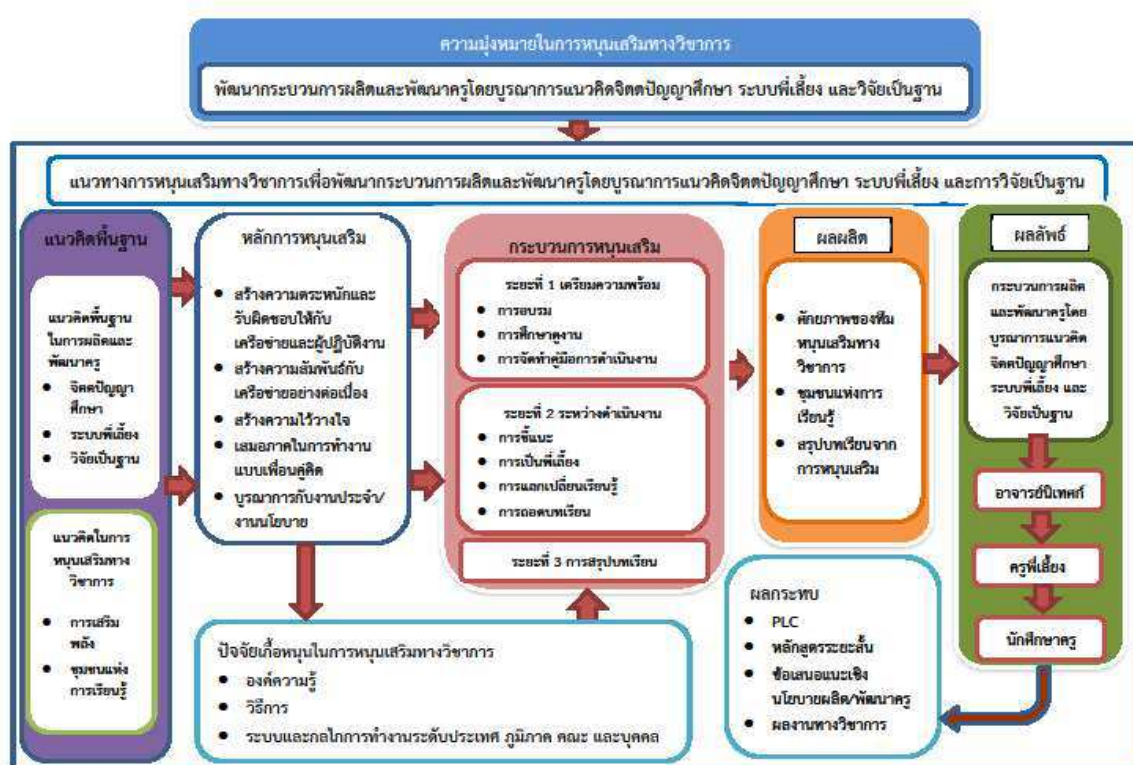
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบกระบวนผลิตและพัฒนาครู มีดังนี้

- 1) ระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยการร่วมกันออกแบบการสร้างความเป็นครูเกิดขึ้นเมื่อไร ทำอย่างไร วัดอย่างไร และมีกลไกขับเคลื่อนอย่างไร ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบทของแหล่งผลิตครู และแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 2) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เชื่อมโยงกับ นักศึกษาครู ร่วมกันออกแบบการใช้ PLC และ การใช้ทักษะ coaching อย่างไร
- 3) การพัฒนาและร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ในคณะครุศาสตร์
- 4) การสร้างความร่วมมือในระบบสถานศึกษาที่เอื้อการเรียนรู้ใหม่

ส่วนที่ 3 บทบาทและกลไกขับเคลื่อนเสริมพลัง โดย Roving Team เป็นกลไกเสริมสร้างการ

ขับเคลื่อนทางวิชาการ จัดกระบวนการเรียนรู้

บูรณาการ CCR เชื่อมทฤษฎีกับปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับระบบการผลิตและพัฒนาครู นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังสรุปในภาพที่ 5.2

ภาพที่ 4.1 แนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภาพที่ 5.2 แนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ CCR มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเป็นฐาน มีผลการดำเนินงานที่ค่อนข้างจะน้อยกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้ที่ให้นำผลการวิจัยไปใช้ควรพัฒนาเสริมประสบการณ์การวิจัยให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประสบการณ์ในการนำไปใช้เชิงพื้นที่

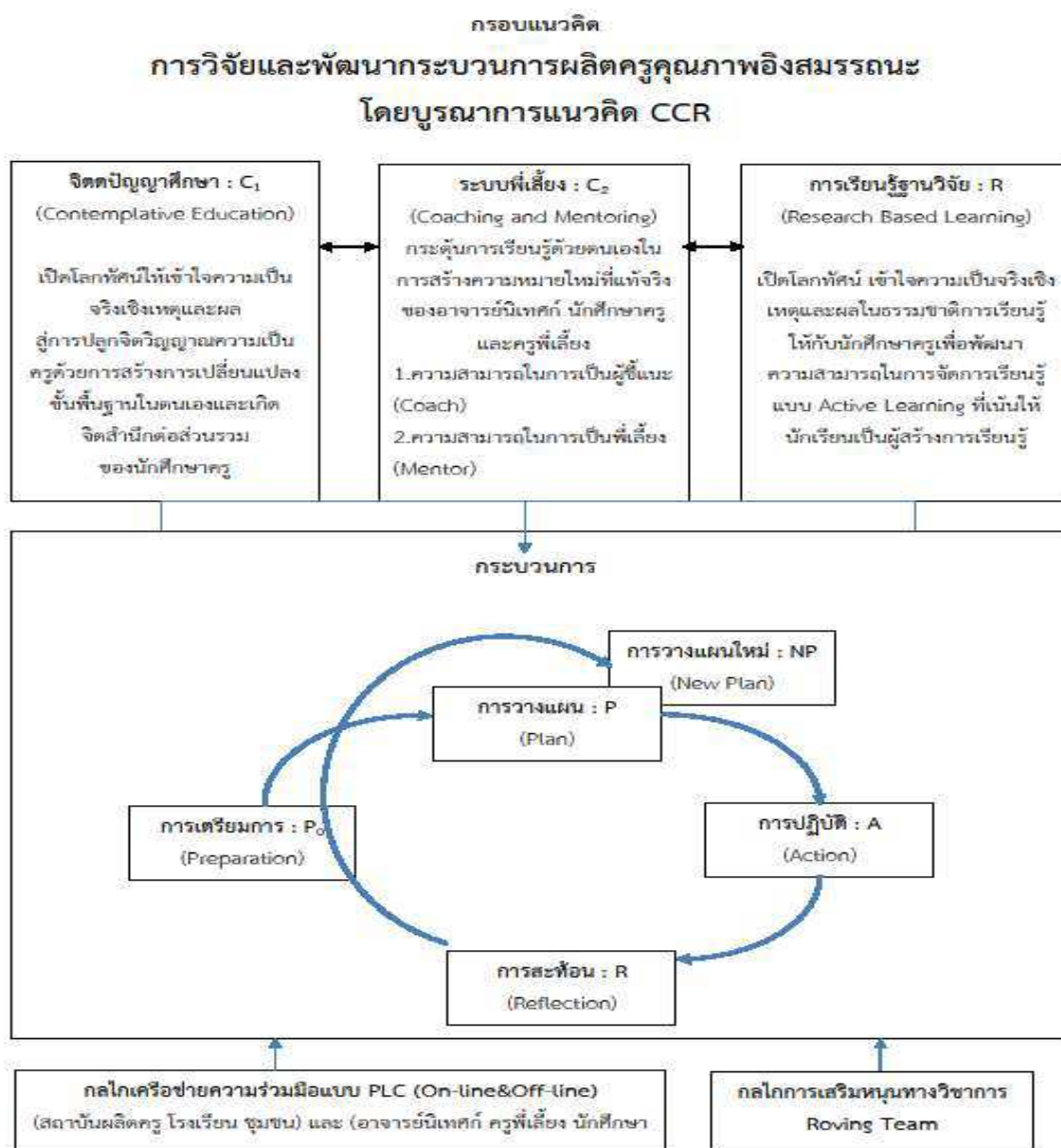
2) ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ CCR นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงควรมีการทบทวนกระบวนการการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้เชิงพื้นที่ และสามารถปรับให้เข้ากับธรรมชาติรายวิชาที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่

3. ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาสูง อาจมาจากการคัดเลือกนักศึกษาที่สมัครใจจำนวนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ จึงควรนำการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการCCRให้นักศึกษาทุกคนในหลักสูตรที่มีความพร้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยระยะต่อไป

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ CCR ในระยะต่อไปควรเป็นการพัฒนาระบบผลิตและพัฒนาครูคุณภาพฐานสมรรถนะโดยบูรณาการแนวคิด CCR ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ดังนี้

- 1) วิจัยและพัฒนาระบบหนุนเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระบบผลิตและพัฒนาครูคุณภาพฐานสมรรถนะโดยบูรณาการแนวคิด CCR ให้อยู่ในคณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง
- 2) วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนร่วมผลิตครู เพื่อให้ผู้เรียนได้ผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะ
- 3) วิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูคุณภาพอิงสมรรถนะด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR นำไปสู่สมรรถนะของนักศึกษาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู ดังสรุปในภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูคุณภาพอิงสมรรถนะด้วยการบูรณาการ CCR

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา เชาวน์วัฒนกุล. (2553). การพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ การสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์, สาธารณสุข.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรัณย์พล วิวรรณมงคล (2559).การพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอน เป็นฐานผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับสาระเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน, กลุ่มหลักสูตรและ การสอน กาญจนบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- เกศรา รักชาติ. องค์การแห่งการเรียนรู้ (Awakening Organization). กรุงเทพมหานคร : เนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน).2549.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยงโดย ใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2549.
- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). จิตตปัญญาศึกษา : การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญา ศึกษาเบื้องต้น. โครงการวิจัยและจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตต ปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธัญพร ชื่นกลิ่น. (2553). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ อาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระ บรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ. 2551 : 4-5 ; โครงการเอกสารวิชาการ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552
- ประเวศ วะสี. (2550ก). มหาวิทยาลัยไทยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลและแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พนิดา จารย์อุปการะและคณะ. (2559). การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยการโค้ชสำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กลุ่ม หลักสูตรและการสอน กาญจนบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- พลวัต วุฒิประจักษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อ

- เสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี ภูมิ. ศาสตร์แห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสำเร็จ: มรดกปรัชญาจีนโบราณ ศาสตร์ยกระดับ
วิถีชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี. 2549.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2557). รายงานวิจัย : กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการ
เรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิต วิชาการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา ธนาคัน. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)
กรุงเทพมหานคร : ที พี เอ็น เพรส. 2548.
- สุเดือนเพ็ญ คงคะจันทร์ และคณะ. Coaching/Mentoring. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร
นักบริหารงานส่งเสริมสุขภาพ ระดับกลาง สมุทรสาคร. วันที่ 6 / 2550 ระหว่างวันที่
24 สิงหาคม – 3 กันยายน 2550.
- สุธีระ ประเสริฐสรรพ. (2555). โครงการฐานวิจัย: กระบวนการเรียนรู้ใหม่ของการศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2549). บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- ศิริกานดา ศรีชลัมภ์. เรียบเรียง. คือความคิด คือชีวิต คือ...อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. กรุงเทพมหานคร:
Good morning. 2547.
- สิริรัตน์ นาคิน. (2561). รูปแบบการเรียนการสอนจริยธรรม ตามแนวคิดตปัญญาศึกษา. นครราชสีมา:
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อาภรณ์ ภูวิทยาพันธุ์. สอนงานอย่างไรให้ไ้งาน (Coaching). กรุงเทพมหานคร : เอช อาร์
เซ็นเตอร์จำกัด. 2548.
- อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. เทคนิคการนิเทศ: การสอนงาน (Coaching):
<http://panchalee.wordpress.com/2009/07/27/coaching/> (13 พฤศจิกายน 2552)

ภาคผนวก

คำสั่ง สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ที่ ๐๐๗/๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ ๒
ภายใต้ความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.

ตามที่ ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ทำบันทึกความร่วมมือการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนสังคมท้องถิ่น โดยสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาแนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการ เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์เป็นผู้ดำเนินโครงการ และเพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป้าหมายของบันทึกความร่วมมือฯ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการ ดังนี้

๑. คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว. เป็นที่ปรึกษา และมีคณบดีคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้รับการคัดเลือกจากแต่ละภูมิภาคเป็นคณะกรรมการ และเป็นผู้รับทุนจากกองทุนวิจัย มรภ.-สกว. และ สกว. ดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว.	ที่ปรึกษา
๒. ดร.ดิเรก พรสีมา	ประธานกรรมการ
ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ /คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา โกวิทยางกูร	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคเหนือ
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ญัฐชัย จันทชุม	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานบน
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
๕. รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานล่าง
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันออก
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	
๗. ดร.มิตาภาณี พุ่มกล่อม	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันตก
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนอม เลขาพันธ์	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคใต้
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวดี มณีโชติ	กรรมการและเลขานุการ
ผู้ช่วยคณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
๑๐. อาจารย์วิฑเอก สว่างจิตร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ผู้ประสานงานความร่วมมือ มรภ.-สกว.	

บทบาทหน้าที่

๑. ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.
๒. แต่งตั้งคณะทำงานในระดับภูมิภาค และระดับมหาวิทยาลัย รวมทั้งบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับทุนวิจัยฯ
๓. ประสานงานและเอื้ออำนวยให้เกิดการขับเคลื่อนฯ และการเรียนรู้ในการพัฒนาอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง
๔. เผยแพร่ นำเสนอและรายงานผลต่อผู้บริหาร และที่ประชุมอธิการบดีฯ
๕. บูรณาการและประสานงานกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๒. คณะกรรมการหนุนเสริมวิชาการ ประกอบด้วยตัวแทนคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง และเข้ารับการพัฒนอย่างต่อเนื่องดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว.	ที่ปรึกษา
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	ประธานกรรมการ
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุมา เมทนีธร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	กรรมการ ภาคเหนือ
๔. อาจารย์ ดร.ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ ภาคเหนือ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	กรรมการ ภาคเหนือ
๖. อาจารย์ ดร.ทฤทัย อนุสรราชกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	กรรมการ ภาคกลาง
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิวรรณ พชรพรรณพงษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	กรรมการ ภาคกลาง
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	กรรมการ ภาคกลาง
๙. อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุยงยา	กรรมการ ภาคกลาง
๑๐. อาจารย์ ดร.วัฒนา รัตนพรหม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ ภาคใต้
๑๑. อาจารย์ ดร.อารี สาริปา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ ภาคใต้
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ กาญจนะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ ภาคใต้
๑๓. อาจารย์ ดร.ณัฐภาวน์รัตน์ ณ นคร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	กรรมการ ภาคใต้
๑๔. อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๕. อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อาจหาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑๖.อาจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ สวัสดิ์ไธสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๗.อาจารย์ ดร. เทพพร โลมารักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๘.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ ดาแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๙.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พาระนัด มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	กรรมการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒๐.อาจารย์วิฑเอก สว่างจิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ผู้ประสานงานความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.	กรรมการและเลขานุการ

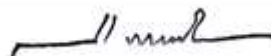
บทบาทหน้าที่

๑. หนุนเสริมและสนับสนุนเชิงเนื้อหาในการขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.
๒. หนุนเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง
๓. ประสานและร่วมดำเนินงานกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ทั้งนี้ ขอให้ทั้งสองคณะดำเนินการภายใต้ความร่วมมือฯ มรภ.-สกว. ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาโครงการที่ได้รับทุน

ทั้งนี้ตั้งแต่ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

คำสั่ง สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ที่ ๐๐๗/๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ ๒
ภายใต้ความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.

ตามที่ ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ทำบันทึกความร่วมมือการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนสังคมท้องถิ่น โดยสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาแนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการ เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินโครงการ และเพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป้าหมายของบันทึกความร่วมมือฯ จึงขอแต่งตั้งคณะทำงาน ดังนี้

๑. คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว. เป็นที่ปรึกษา และมีคณบดีคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้รับการคัดเลือกจากแต่ละภูมิภาค เป็นคณะกรรมการ และเป็นผู้รับทุนจากกองทุนวิจัย มรภ.-สกว. และ สกว. ดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย มรภ.-สกว.	ที่ปรึกษา
๒. ดร.ดิเรก พรสีมา	ประธานกรรมการ
ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ /คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา โกวิทยางกูร	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคเหนือ
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาทีร้อยโท ญัฐชัย จันทชุม	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานบน
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
๕ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคอีสานล่าง
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันออก
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	
๗. ดร.มิตภานี พุ่มกล่อม	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคกลางตะวันตก
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนอม เลขาพันธ์	กรรมการ โหนดครุศาสตร์ภาคใต้
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวดี มณีโชติ	กรรมการและเลขานุการ
ผู้ช่วยคณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
๑๐. อาจารย์วิทเอก สว่างจิตร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ผู้ประสานงานความร่วมมือ มรภ.-สกว.	

บทบาหน้าที่

๑. ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.
๒. แต่งตั้งคณะทำงานในระดับภูมิภาค และระดับมหาวิทยาลัย รวมทั้งบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับทุนวิจัยฯ
๓. ประสานงานและเอื้ออำนวยให้เกิดการขับเคลื่อนฯ และการเรียนรู้ในการพัฒนาอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง
๔. เผยแพร่ นำเสนอและรายงานผลต่อผู้บริหาร และที่ประชุมอธิการบดีฯ
๕. บูรณาการและประสานงานกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ทั้งนี้ ขอให้ทั้งสองคณะดำเนินการภายใต้ความร่วมมือฯ มรภ.-สกว. ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาโครงการที่ได้รับทุน

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

คำสั่ง ที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ที่ 002 /2561

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2 ภายใต้งานร่วมมือฯ มรภ.-สกว.

อาศัยคำสั่ง สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ 007/2561 และสัญญาโครงการวิจัย
เลขที่ RDG6140024 ตามที่ ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) และสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ทำบันทึกความร่วมมือการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูเพื่อพัฒนาชุมชนสังคม
ท้องถิ่น โดยสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาแนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต
และพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินโครงการ และเพื่อให้การขับเคลื่อน
โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป้าหมายของบันทึกความร่วมมือฯ จึงขอแต่งตั้งคณะทำงาน
โครงการวิจัย ดังนี้

1. คณะที่ปรึกษา/โหนดในฐานะหน่วยประสานเครือข่ายภูมิภาค

1.1 อาจารย์ ดร.ดิเรก พรสีมา	ที่ปรึกษา
ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ฯ/คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา โกวิทย์ยางกูร	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	
1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.ณัฐชัย จันทุม	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
1.4 รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉัตร ปะโคทั้ง	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	
1.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	
1.6 อาจารย์ ดร.มิตาภาณี พุ่มกล่อม	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	
1.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถนอม เลขาพันธ์	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	

2. คณะทำงาน

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวดี มณีโชติ	หัวหน้าคณะทำงาน
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
2.2 อาจารย์ศุภมัย พรหมแก้ว	รองหัวหน้าคณะทำงาน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	
2.3 อาจารย์ ดร.สุจิตรา ปันดี	คณะทำงาน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	

2.4 อาจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะทำงาน
2.5 อาจารย์เบญจมาศ พุทธิมา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะทำงาน
2.6 อาจารย์ ดร.อัญฉริยา พรหมท้าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
2.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ทิพย์ชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
2.8 อาจารย์ ดร.ธัญลักษณ์ เขจรภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
2.9 อาจารย์พัชรินญา อัคราศรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
2.10 อาจารย์ ดร.ณัฐกิตต์ สวัสดิ์ไธสง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	คณะทำงาน
2.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชานนท์ ไชยทองดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	คณะทำงาน
2.12 อาจารย์ ดร.รัชนิเพ็ญ พลเยี่ยม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	คณะทำงาน
2.13 อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	คณะทำงาน
2.14 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัทรพงษ์ ยิ่งดำนุ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	คณะทำงาน
2.15 อาจารย์ ดร.กัณฑ์นิษฐา ธนัชรพวงศ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	คณะทำงาน
2.16 อาจารย์ประภาส วิวรรธมมงคล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	คณะทำงาน
2.17 อาจารย์ศีกษา เรืองดำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
2.18 อาจารย์ ดร.ณัฐภารณ์ ณ นคร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	คณะทำงาน
2.19 อาจารย์ ดร.อารี สาริปา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
2.20 อาจารย์อรนุช สมประสิทธิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	คณะทำงานและเลขานุการ
2.21 อาจารย์วิวิธเอก สว่างจิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง / ผู้ประสานงานความร่วมมือ มรภ.-สกว.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาหน้าที่

1. ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และแผนงานโครงการฯ โดยดำเนินการประสานข้อมูลจากโหนด เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม
2. จัดทำรายงานระดับประเทศ ตามสัญญาโครงการวิจัยจาก สกว. รวมทั้งนำเสนอผลงานระดับโหนดภูมิภาคต่อที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาและวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. ภารกิจอื่นๆ ตามคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2561

(ดร.ดิเรก พรสีมา)

คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏ